

sertim Lateranensia, a sacris canonibus approbata, habent et obtinent, hoc eodem sacro concilio approbante, decernimus et declaramus.

Prærogatio eius
tertiæ sessio-
nis pro die 3
novemb 1512.

§ 3. Insuperque, temporum dispositione aestivisque caloribus instantibus, ut commoditati et valetudini praelatorum consulatur, ultramontanique et transmare existentes, qui hactenus ad hoc sacrum concilium venire non potuerunt, expectentur, propterque alias iustas et rationabiles causas, præfato sacro concilio notas et ab eo approbatas, tertiam sessionem continuationis celebrationis concilii præfati tertio nonas novembris proxime futuri faciendam, hoc præfato sacro concilio similiter approbante, indicimus; omnibusque et singulis praelatis et aliis, in eodem concilio tunc (1) existen., a Romana Curia recedendi, et pro eorum voluntate, ubi eis placuerit, morandi, dummodo dicta tertia nonas novembris, in præfato concilio Lateranense, cessante legitimo impedimento, de quo clare constet, sub poenarum in literis indictionis ipsius concilii et canonicis sanctionibus, contra non accedentes ad concilia indictarum, incursu, præsentibus existant, licentiam et facultatem, præfato sacro concilio etiam approbante, concedimus et indulgemus.

Nulli ergo etc.

Si quis autem etc.

Datum Romae, in publica sessione, in Lateranensi sacrosancta basilica solemniter celebrata, anno Incarnationis dominicæ MDXII, XVI kal. iunii, pontificatus nostri anno IX.

Dat. die 17 maii 1512, pontif. anno IX.

XL.

S. Lateranense Concilium editam iam a Iulio PP. constitutionem super electione Pontificis ratam habet et confirmat (2).

SUMMARIUM

Papae electio quam maxime advertenda. —

1. Super quae edita est bulla, — 2. Quae

(1) Nunc. (2) Edita A. D. 1513.

publicata solemniter fuit, — 3. Et modo, ad abundantioram cautelam, ab eodem Pontif., sacro approbante concilio, confirmatur et innovatur. — 4. Quibuscumque non obstantibus.

Iulius episcopus servus servorum Dei, ad perpetuam rei memoriam, sacro approbante Concilio.

Si summus rerum Opifex, terrarum coelique sator, sua ineffabili providentia, Romanum Pontificem in cathedra præeminentiae pastoralis christiano generi præesse voluit, ut sanctam Romanam universalem Ecclesiam sinceris corde et opere gubernaret, fideliumque omnium profectibus sollicitis studiis intenderet; decens et salutare reputamus ut, in electione præfati Pontificis, in quem, ut puritatis et candoris speculum, fideles ipsi intuentur, omnis labes omnisque illius suspicio absit; talesque ad tanti fastigii gradum assumantur, qui, rite et recte et canonicè ingressi, modo et ordine convenientibus, naviculae Petri gubernacula sustineant, talesque existant in tanto dignitatis culmine constituti, qui bonis et rectis solatio, malis autem formidini sint, et eorum exemplo caeteri fideles ad bene operandum instruantur, et ad viam salutis dirigantur; et ea, quae propterea per nos statuta et ordinata fuerunt, pro rei magnitudine et gravitate, per sacrum generale concilium approbentur et innoventur, et approbata et innovata communiantur, ut et firmitus perdurent et tenacius observentur, et adversus diaboli multiplices insidias defendantur, quo fuerint dicta auctoritate saepius circumfulta.

§ 1. Dudum siquidem a nobis magnis et urgentibus causis, magnaue et matura discussione et deliberatione cum doctissimis et gravissimis viris, etiam sanctae Romanae Ecclesiae cardinalibus, praecedentibus et praehabitis, emanarunt literae tenoris subsequenter etc. (*prout in eadem bulla*).

Papae electio
quam maxime
advertenda.

Super quae e-
dita est bulla,

Quae publi-
cata solemniter
fuit,

§ 2. Quae literae deinde, pro ipsarum subsistentia firmiori et notorietate, dum Bononiae cum nostra Curia essemus, de mense octobris, pontificatus nostri anno septimo, in consistorio nostro secreto, etiam (1) venerabilibus fratribus nostris S. R. E. cardinalibus et aliquibus praelatis nostris domesticis, lectae et publicatae et approbatae, et demum in quinterno Cancellariae descriptae et annotatae, et in audientia contradictarum ac aliis locis publicis dictae civitatis, et postremo Romae, in locis designatis, publicatae extiterunt, et eorum exemplaria ad omnes fere christianos principes transmissa.

Et modo, ad
abundantioram
cautelam, ab e-
odem Pontifice,
sacro appro-
bante concilio,
confirmatur et
innovatur.

§ 3. Nos insuper, attendentes quantiponderis quantique exitii Christi vicariorum in terris adulterinae electiones essent, quantumque detrimenti christianae religioni afferre possent, praesertim his difficillimis temporibus, quibus diversimode vexatur christiana religio universa; volentes Sathanae doli et insidiis, humanae praesumptioni et ambitioni, quantum nobis permittitur, obviare, ut literae praedictae eo magis observentur, quo clarius constiterit eas matura et salubri deliberatione dicti sacri concilii approbatas et innovatas, qua statutae et ordinatae fuerunt, licet ad sui subsistentiam et validitatem alia approbatione non indigerent, sed ad abundantioram cautelam et ad tollendam omnem doli ac malitiae causam male cogitantibus et tam saluberrimae constitutioni contravenire satagentibus, ut eo tenacius observentur et difficiliter tollantur, quo tantorum patrum fuerint approbatione munitae, literas praedictas, cum omnibus et singulis statutis, ordinationibus, decretis, definitionibus, poenis, inhibitionibus aliisque omnibus et singulis clausulis in eis contentis, sacro hoc Laterano concilio approbante, auctoritate et potestatis plenitudine praefatis approbamus et innovamus, easque inviolabiliter et irrefragabiliter observari et custodiri mandamus, roburque perpetuae firmitatis

(1) Leg. coram loco etiam (R. T.).

Bull. Rom. Vol. V.

68

obtinere; ac cardinales, mediatores, oratores, nuncios et alios in dictis literis contentos, ad ipsarum literarum et omnium et singulorum in eis expressorum observationem, sub censuris et poenis et aliis in eis contentis, iuxta earundem literarum tenorem et formam, teneri et obligatos fore decernimus et declaramus.

§ 4. Non obstantibus constitutionibus et ordinationibus apostolicis ac omnibus illis, quae in dictis literis volumus non obstare, caeterisque contrariis quibuscumque.

Quibuscumque
non obstanti-
bus.

Nulli ergo etc.

Datum Romae in basilica Lateranensi, in sacra sessione, anno Domini MDXIII (1), quartodecimo kalendas martii, pontificatus nostri anno X.

Dat. die 16 februarii 1513, pont. anno X.

LEO X

PAPA CCXIX

Anno Domini MDXIII.

Ioannes Medices, Florentinus, S. R. E. cardinalis, diaconorum prior, electus est in Romanum Pontificem die 41 martii 1513, et die 19 eiusdem, quae in sabbatum sanctum incidebat, solemniter consecratus est et pontificia redimitus thiara. Sedit in pontificatu temporibus Maximiliani, regis Romanorum, annos VIII, menses VIII, dies XX, et octo promotionibus XLII creavit cardinales. Obiit die 1 decembris anno 1521, et sepultus est in basilica Vaticana: unde corpus eius translatum est ad sacram aedem S. Mariae supra Minervam. Vacavit Sedes dies XL.

(1) Editio Romana habet in notula 1512; sed perperam. Dies enim sextusdecimus februarii 1512 erat pontificatus anno nono (R. T.).

I.

Reintegratio incliti populi Romani ad sua privilegia, gratias et officia.

SUMMARIUM

Proœmium. — 1. Popul. Rom. multas gratias obtinuit a plerisque Pont., quibus tamen non fruebatur, — 2. Quas omnes hic Pont. novat et confirmat, — 3. Officiaque multa eidem populo restituit et donat, — 4. Beneficiaque ecclesiastica Urbis Romanis tantum concedi vult; — 5. Redditus gabellae vini forensis Studio Urbis assignat; — 6. Notarios Romanos eximit a contentis in bulla Iulii II; — 7. Gabella vini populo donat; — 8. Conservatores Urbis a dic. gabella eximit; — 9. Pretiumque salis minuit; — 10. Civitatem Veliternam et terram Corae populo restituit; — 11. Executores huius bullae deputat; — 12. Contrariis derogat.

Leo episcopus servus servorum Dei,
ad perpetuam rei memoriam.

Dum singularem fidei constantiam et eximiae devotionis affectum, quos dilecti filii populus Romanus erga nos et Romanam ab eius exordio gessisse semper et gerere comprobantur Ecclesiam, vigili meditatione pensamus, dignum, quin potius debitum arbitramur ut Ecclesia ipsa sic suae in eos gratiae dona diffundat, ut a quibus praecipue in matrem et dominam divina fuit dispositione recepta, per mutuae benevolentiae ministerium uberioraque in dies largitionis munera, in peculiare ac dilectissimos filios magis adoptasse noscatur.

§ 1. Sane, felicitis memoriae Eugenius quartus, Nicolaus quintus, Callistus tertius, Pius secundus, Paulus etiam secundus, Sixtus quartus, Innocentius octavus, Alexander sextus et Iulius similiter secundus et nonnulli alii Romani Pontifices, praedecessores nostri, diversa eisdem populo privilegia, indulta et gratias concesserunt, quae, sicut dilecti filii, nobiles viri, magister Ioannes Hieronymus

de Benzonibus, decretorum doctor, de maiori praesidentia abbreviator, et Stephanus de Carbonibus ac Marius Particappa, conservatores, et Franciscus Cincius, prior capitum regionum Urbis, necnon magistri Paulus de Planca, Baptista Paulinus, Iulius de Albereschis, aulae nostrae consistorialis advocati, et Marius Salamonius, utriusque iuris doctores, et Franciscus de Lenis et Marcus Antonius de Alteriis et Bernardinus de Militibus ac Iacobus de Frangipanibus et Hieronymus Pichus ac Bartholomaeus de Valle, Romani cives, eorundem conservatorum consilarii, super id per ipsos conservatores electi, ac Petrus de Semerilis, fisci nostri Romani procurator, nobis, ipsius populi nomine, exposuerunt, ob passim unicuique petenti concessas illorum derogationes, et eorundem populi negligentiam vel alias, partim numquam in observantiam deducta usuive recepta, partim per dissuetudinem abrogata propemodum sunt.

§ 2. Nos igitur, populum praefatum non minoris caritatis affectu, quam praedecessores praefati prosecuti sunt, prosequi volentes; ac omnium et singulorum privilegiorum, indultorum et gratiarum praedictarum et singularum super illis confectarum literarum tenores, ac si de verbo ad verbum insererentur praesentibus, pro sufficienter expressis habentes, motu proprio, non ad ipsorum conservatorum, prioris et consiliariorum aut aliorum pro eis nobis super hoc oblatae petitionis instantiam, sed de nostra mera liberalitate et ex certa scientia, privilegia, gratias, indulta et literas praedicta, etiam quae, in causis ad forum Capitolinum spectantibus, commissiones quaslibet, praeterquam quae Romani Pontificis sint manu propria subscriptae, prorsus excludunt, et tribunalia ac causarum, tam civilium quam criminalium, in eadem Urbe, cognitiones distinguunt, necnon statuta et consuetudines dictae Urbis, reformationes illorum, etiam iuramenti validi-

Quas omnes hic Pont. novat et confirmat.

tatem in certis ibi expressis casibus restringentia, auctoritate apostolica, tenore praesentium approbamus et innovamus, et perpetuae firmitatis robur obtinere, et etiam si hactenus, ex praemissis vel quibusvis aliis causis, observata non fuerint, ex nunc de cetero, perpetuis futuris temporibus, inviolabiliter observari debere decernimus, potiorique pro cautela ea omnia et singula, prout per dictos praedecessores concessa fuerunt, eidem populo gratiose concedimus.

Officiaque multa eidem populo restituit et donat.

§ 3. Et ut eidem populo in eorum privata commoda de alicui subventionis auxilio consulatur, protonotariatus Curiae Capitolii (quod hospitali nostro Sancti Spiritus in Saxia de Urbe) et notariatus (quod secretariorum nostrorum et marescallatus) extimatoriatus staterae; mandataria; et Transtiberinorum Ripae et Ripettae officia (quae praesidentium annonae earundem Ripae et Ripettae dilectorum filiorum collegiis dicta olim fuere auctoritate perpetuo unita, annexa et incorporata) ab hospitali et quibus pro iis certam tunc expressam recompensam per alias nostras literas concessimus, quibus non intendimus praedecedere, nec solita emolumenta auferre, nisi pro ea summa, pro qua recompensa data fuerit collegiis praedictis, respective segregantes et separantes ea; ac pecuniarum Camerae (sine tamen ipsius exercitio et emolumentis ex ipso exercitio provenientibus, quae capita solidorum appellant) et gabellae vini forensis de eadem Urbe depositariatum, cum consuetis, ac praefatae Ripae, Ripettae, pecudumque et mercium ac annonae, grasciae nuncupatae, necnon salis ad grossum et ad minutum dohaneriatuum, cum centum viginti pro quolibet dohaneriatu, et omnium eorundem dohaneriatuum notariatum, cum quadraginta octo florenorum auri pro quolibet notariatu, salariis, per conductores ipsarum dohanarum, ex earum proventibus, singulis annis, in quatuor terminis, dohaneriis et notariis pro tempore existentibus integre persolvendis: ita tamen quod emptoribus et conducto-

ribus dictarum dohanarum et gabellarum propterea nullum praedecedere, circa administrationem officii, inferatur, sed solum deferre possint extorsiones indebitas et insolitas, quae fierent Camerae Apostolicae, et sine praedecedere in illis emptionis aut pignoris vel simplicis ab aliquo ex praedecessoribus nostris concessionis titulis ius habentium, quamdiu tituli ipsi duraverint dumtaxat. Ita quod liceat ipsis conservatoribus et populo, restitutis preciiis, pro quibus empta, aut pecuniis, pro quibus pignori obligata sint, illa simul vel successive redimere, extraordinariatus maioris, notariatus etiam maioris et scriptoriae et marescallatus Camerae et gabellariatus maioris Urbis praedictarum et salinarum, portarum et pontium, sive Palatii dictorum conservatorum marescallatus et eiusdem Palatii notariatus, ac camerariatus Ripae et Ripettae, ac alia quaecumque Urbis officia, olim per cives Romanos exerceri solita, portasque et pontes dictae Urbis, cum omnibus eorum solitis honoribus, oneribus, salariis et emolumentis, dictis populo donamus et elargimur. Statuentes et ordinantes quod ex nunc de cetero in perpetuum, tam portae et pontes huiusmodi, quam conservatoriatus, capitum regionum, marescallatum, de tracta nuncupatorum, paceriatus, magistratum stratarum et iustitiariorum, syndicorum, senatoris et officialium Urbis, reformationum Studii et paceriorum ac syndicorum, assessoriatuum et notariatuum eorundem, ac quaecumque alia praefatae Urbis officia, per cives huiusmodi, ut praefertur, exerceri solita, divisim etiam in plures, ad populum, portiones illorum vel aliquorum ex eis, fructibus, redditibus et proventibus, iuxta providam dictorum conservatorum et prioris ac eorum consiliariorum ordinationem desuper faciendam, in pixidem congeri; et deinde, statutis per conservatores et priorem et consiliarios praefatos ad id temporibus, sorte, nostra et pro tempore existentis Romani Pontificis praesentia, tra-

Popul. Rom. multas gratias obtinuit a plerisque Pont., quibus tamen non fruebatur.

henda, nostroque arbitrio restringenda et amplianda, inter cives tantummodo dispensentur. Et quod protonotariatus Curiae Capitolii, notariatus et marescallatus Ripae et staterae, et Camerae et gabellae Studii huiusmodi depositariatum et gabellariatus et extraordinariatus praedictorum, et indicatus appellationum de eadem Urbe officia, et comitatus Tyburis et Malleani ac Velletri et Corae, civitatum videlicet et oppidorum dictorum, populi Romani temporali dominio immediate subiectorum, potestariae a taxis, quas pro expeditione brevium praefati secretarii ab eis hactenus exigebant, necnon eadem civitas et oppida ac terrae, ad praesens praefatis populo immediate subiecta, si et quamdiu in subiectione huiusmodi fideliter manserint, ab omni onere, quo pro stationibus militum Romanae Ecclesiae gravabantur, libera sint atque immunia. Id vero quod, ex depositariatu huiusmodi, collegia dilectorum filiorum scriptorum archivii Romanae Curiae annuatim debetur, is solvat, qui dicta solidorum capita perceperit.

Beneficiaque ecclesiarum Urbis Romanarum tantum concedi vult:

§ 4. Et quod Sancti Gregorii intra et Sancti Sebastiani extra dictae Urbis muros, Sancti Benedicti et Cisterciensis Ordinum et alia monasteria ac prioratus, canonicatus et praebendas, dignitates, personatus, administrationes et officia ceteraque beneficia ecclesiastica, cum cura et sine cura, in dicta Urbe et illius districtu existentia (venerabilium fratrum nostrorum praefatae Ecclesiae cardinalium titulis et denominationibus, ac basilicae Beatorum Petri et Pauli et Lateranensis et Beatae Mariae Maioris de eadem Urbe ecclesiarum, archipresbyteratus Sancti Laurentii et Sancti Sabae, intra eosdem muros, eorumdem Ordinum, dictis cardinalibus commendari solitis, monasteriis dumtaxat exceptis), non nisi Romanis civibus conferri seu commendari, aut alias de eis, in alios quoquomodo, praeterquam si beneficia praedicta ex resignatione alienigenae vacarent, quae etiam alienigenis conferri valeant,

etiam per nos et Sedem Apostolicam disponi nullo modo possit; collationesque, provisiones, commendae et aliae quaevis dispositiones de illis, etiam per nos et Sedem eandem, etiam cum expressa praesentium derogatione, etiam motu proprio et ex certa scientia, pro tempore factae, nullius sint roboris vel momenti, nullumque alicui, etiam coloratum, tribuant titulum possidendi.

§ 5. Praeterea quod ex redditibus gabellae vini forensis huiusmodi, postquam lectorum Studii salaria soluta sint, liceat praefatis conservatoribus, in eorum et capitum regionum magistratuum ornatum et decus dumtaxat, quo indigere noscuntur, et non eorumdem conservatorum et capitum regionum proprios usus, iuxta ordinationem per conservatores et capita regionum ac consiliarios praefatos desuper faciendam, tantum annuatim exponere ad quantum medietas eorum provisionum seu salariorum ordinariorum respective ascendit, et non ultra.

§ 6. Et quod notarii, in matricula notariorum Romanorum pro tempore descripti, ab observatione eorum, quae in literis apostolicis erectionis collegii dictorum scriptorum archivii Romanae Curiae continentur, quoad cives Romanos quoscumque inter se contrahentes, sint exempti.

§ 7. Donamus quoque eisdem conservatoribus et populo in perpetuum, gabellam omnem vini forensis huiusmodi, cum onere solvendi, temporibus consuetis, ex proventibus dictae gabellae, salaria dictis lectoribus pro tempore debita, ac facultate residuum proventuum eorumdem, in dictum ornatum, et murorum, portarum, aquaeductum et pontium, aliasque dictae Urbis necessitates pro tempore ingruentes, de consensu consilii Romani, et non in alios usus, convertendi.

§ 8. Et insuper eosdem populum omnesque et singulos dictae Urbis incolas et habitatores ac alios in eadem Urbe, ad quam christifidelium, de universis mundi partibus, frequens est in dies concursus,

Redditus gabellae vini forensis. Studio Urbis assignat:

Notarios Romanos eximit a content. in bulla Iulii II:

Gabellam vini populo donat:

Conservatores Urbis a dicta gabella eximit:

pro tempore residentes, a vini romani et farinae, praeterquam quae a pistoribus seu in eorum usum conficitur, omni tamen fraude cessante, et praefatos ac pro tempore existentes dictae Urbis conservatores a vini, etiam cossi sive graeci, quo pro eorum et familiae suae victu utuntur, usque ad vigintiquinque vegetes, anno quolibet, gabellae solutione eximimus et liberamus.

Pretiumque salis minuit:

§ 9. Et pretium salis, qui ad minutum venditur, etiam pro pecudibus, in eadem Urbe, ad rationem octo bolonenorum monetae novae cum dimidio unius bolonensi similis pro mensura, quam scorzum appellant, reducimus et moderamus.

Civitatem Velletri et oppidum Corae praedictae, cum eorum territorii omnibus, mero et mixto imperio, aliisque omnibus iuribus et iurisdictionibus, prout olim sub dictorum Romani populi dominio fuere, eorumdem populi ditioni et potestati, de consensu quorum intersit, libere restituimus et plenarie reintegramus. Mandantes dilectis filiis civitatis et oppidi praedictorum universitatibus, ut de cetero conservatoribus et populo praefatis, uti veris et legitimis eorum immediatis dominis, in temporalibus obediant et pareant ac intendant. Volumus demum quod praesentes literae et in eis contenta, a kal. martii proximi praeteriti circa, plenum sortitae sint et esse censeantur effectum. Decernentes ex nunc irritum et inane, si secus super praemissis vel eorum aliquo per quoscumque, etiam nos et Sedem praefatam, ex quavis causa, scienter vel ignoranter contigerit attentari.

Executores huius bullae designat:

§ 11. Quo circa venerabilem fratrem Raphaellem episcopum Ostiensem, et dilectos filios nostros Franciscum Sanctorum Ioannis et Pauli, et Antonium Sancti Vitalis, et Petrum Sancti Eusebii tit., presbyteros, ac Aloysium Sanctae Mariae in Cosmedin diaconum, cardinales, et eorum quemlibet, pro praemissorum omnium observantia, eisdem conservatoribus, priori et populo, in conservatores et defensores

speciales constituimus et deputamus, iniungentes eisdem cardinalibus, quatenus ipsi vel eorum aliquis, per se vel alium seu alios, conservatoribus, priori et populo praefatis, quotiens ab eis vel eorum aliquo fuerint requisiti, in praemissis, efficacis defensionis praesidio assistentes, faciant ipsos conservatores, priorem et populum, auctoritate nostra, omnibus et singulis supra dictis pacifice frui et gaudere, eaque omnia et singula inviolabiliter observari, non permittentes eos seu eorum aliquem per quoscumque desuper, etiam dicta auctoritate fungentes, quomodolibet molestari, contradictores quosvis per censuram ecclesiasticam et alia iuris opportuna remedia, appellatione remota, compescendo, invocato etiam ad id, si opus fuerit, auxilio brachii saecularis.

Contrariis derogat.

§ 12. Non obstantibus quibusvis in collegiorum praedictorum erectione et dotatione editis, et aliis constitutionibus et ordinationibus apostolicis, necnon quibuslibet de aliquo seu aliquibus ex praedictis officiis, quibusvis personis, etiam motu simili et ex certa nostra scientia, ex quibusvis urgentissimis et necessariis causis, per nos et Sedem praefatam factis hactenus et in posterum fiendis, quas, quotiens factae fuerint, totiens ex nunc, prout ex tunc, et e contra, revocamus, cassamus, annullamus; et omnibus illis, quae praedecessores praefati in singulis per eos eisdem populo concessis literis voluerunt non obstare, ceterisque contrariis quibuscumque. Nostrae tamen intentionis existit quod dohaneriatum et illorum notariatuum salaria currere incipiant a die, quo contractus super ipsarum dohanarum conductione, inter illorum conductores et Cameram Apostolicam, tempore dicti Iulii praedecessoris initi, respective finierint, et non ante.

Nulli ergo omnino hominum etc.

Si quis etc.

Datum Romae apud Sanctum Petrum, anno Incarnationis dominicae millesimo

quingentesimo tertio decimo, quartodecimo kalendas aprilis, pontificatus nostri anno primo.

Dat. die 19 martii 1513, pont. anno 1.

II.

Reductio et unio congregationis Eremitae Camaldulensis et congregationis S. Michaelis de Murano, monachorum Ordinis S. Benedicti, in unam congregationem; ac plurimae ordinationes pro electione et munere praelatorum et regimine totius congregationis, cum indulgentiarum et gratiarum concessione (1).

SUMMARIUM

Prooemium. — 1. Romani Pontif. ac principes indulta Ordini concesserunt. — 2. In capitulo generali, Florentiae acto, unio facta est (de qua in rubrica). — 3. Hic Pontifex modo praedicta omnia confirmat. — 4. Dubia in privilegiis exoriente, ad eorum favorem interpretentur. — 5. Privilegia omnibus monasteriis, etiam monialium, sint communia. — 6. Monachi omnes unum corpus et unam constituent congr., nuncupandam Eremitae et S. Michaelis. — 7. Capitulum generale statuta pro regimine Ordinis condere et corrigere potest. — 8. Et iuxta capituli statuta, sunt reformanda monasteria. — 9. Praelati generali obediant, et monachi praelatis. — 10. Appellatio ab eis, etiam ad Sedem Apostolicam, absque licentia prohibetur. — 11. Processus, tam civiles quam criminales, secundum usum et statuta formentur. — 12. Transitus de loco ad locum quando de licentia Sedis Apostol. est permittendus. — 13. Fugitivi non recipiuntur a praelatis invititis. — 14. Translati, iuxta ordinationem capituli, ad alia loca Ordinis, eorum locorum professi censeantur. — 15. Loca et personae omnibus praeminentiis gaudeant, si dic. congreg. institutis non obstant. — 16. Loca non unum alteri subiecta esse censeantur, sed ad invicem suffragentur. — 17. Monasteria conferantur praelatis

(1) Vide Constit. xxviii Alexandri II, tom. II, pag. 48.

Ordinis a capitulo generali vel ab ipso generali et maiori parte visitatorum. — 18. Sicque electi praesint monasteriis, sine etc. — 19. Et loco absentium praelatorum alii substituantur a capitulo vel generali, ut sup. — 20. Loca et monasteria congregationis in commendam, titulum aut pensionaliter dari non possint. — 21. Beneficiorum omnium collatio libere ad praelatos Ordinis pertinet. — 22. Impedientes eos, qui Ordinem ingredi volunt, sint excommunicati. — 23. Monachi a congregatione nullo praetextu divertantur etc. — 24. Vagantes extra claustra, a generali et praelatis Ordinis coerceantur, quibuscumque non obstantibus. — 25. Exemptio Ordinis ab ordinariis et aliorum superioritate, iurisdictione et visitatione. — 26. Praelati et monachi non cogantur interesse conciliis, funeralibus, processionibus etc. — 27. Testimonia patrum in eorum causis legitima sunt. — 28. Exemptio ab impositionibus saecularium. — 29. Exemptio a decimis et quacumque praestatione danda praelatis etc. — 30. Exemptio pro relictis et legatis Ordini. — 31. Exemptio ab impositionibus Sedis Apostolicae. — 32. Censibus etc., occasione visitationis. — 33. Exemptio omnium possessionum quas colit ipsa congregatio. — 34. Monachi succedunt in haereditatibus pro eorum monasteriis. — 35. Praesc. 60 annorum tantum datur contra Ordinem. — 36. Interdicti tempore, patres celebrare possint, ianuis clausis. — 37. Ordinationes per quemcumque antistitem fieri possunt. — 38. Generalis et praelati auctoritas dispensandi cum suis monachis. — 39. Religiosos omnes ad Ordinem admittendi etc. — 40. Monachi confessiones omnium audire et absolvere et vota commutare possunt. — 41. Patres non sunt excommunicati, nisi specialiter denunciarentur. — 42. Praelati cum monachis ex legitima causa possunt dispensare a recitatione officii divini. — 43. Sepultura in monasteriis omnibus etc. — 44. Facultas praelatorum contractum ineundi super monasteriis novae erectae congregationis. — 45. Defectus in iis intercedentis validitati non praedudicant. — 46. Privilegia huius congregationis revocata non censentur etc. — 47. Indulgentia in mortis articulo patribus danda a con-

fessoribus. — 48. Aliae indulgentiae pro personis Ordinis. — 49-51. Alia privilegia. — 52. Conservatores qui eligi possint ab Ordine, et quae sit eorum iurisdicatio. — 53. Deputatio executorum huius bullae et contentorum in ea. — 54. Derogatio contrariorum. — 55. Beneficiorum unitorum cura et servitium non praetermittatur. — 56 ad 142. Tenor statutorum dic. capituli generalis. — 143. Fides danda transumptis huius bullae.

Leo episcopus servus servorum Dei,
ad perpetuam rei memoriam.

Prooemium.

Etsi a summo rerum omnium Conditor, cuius inscrutabili providentia cuncta reguntur, dispensatores facti in domo Domini, meritis licet insufficientibus, iuxta ministerii pastoralis officium, quibuslibet personis regularem vitam professis teneamur assistere; illorum tamen profectibus animarum propensioribus nos licet auxiliis intendere, et eorum quieti, ut in sancta vocatione, absque impedimenti alicuius dispendio permanere, ac vota sua Altissimo exolvere valeant, nilque ipsos ab oratione et contemplatione retrahat, aut eorum piam intentionem intercipiat, nihilque virtuosis operibus,urbationis cuiusvis praebeat quomodolibet incentivum, paterna caritate prospicere, ac remediis congruentibus providere, qui, diffuentis et fallacis saeculi pseudatis delitiis, vitae integritate praepollent, et laudabilibus actibus continuo inhaerentes, spem suam in altissimis, ubi bona sunt gaudia, collocarunt; ac ea, quae per praedecessores nostros et canonice etiam alios saeculares principes in favorem personarum sub regulari observantia Altissimo famulantium concessa, et pro salubri monasteriorum et locorum ac congregationum directione statuta et ordinata fuisse dicuntur, libenter, cum a nobis petitur, apostolico munimine roboramus, ac alias nostri pastoralis officii partes favorabiliter impartimur, prout in Domino conspiciamus salubriter expedire.

§ 1. Sane accepimus quod quamplura privilegia et indulta, tam per Romanos Pon-

tifices praedecessores nostros, quam imperatores et reges Romanorum, ac alios saeculares principes, Eremitae et Sancti Michaelis de Murano et aliis Camaldulensis Ordinis monasteriis et locis, ac congregationi de Murano concessa fuerunt.

§ 2. Ac quod nuper dilecti filii Petrus Delfini prior Eremitae dicti Ordinis, Aretinae diocesis, ac eiusdem Ordinis generalis, eiusdem Eremitae, ac moderni abbates monasteriorum et priores prioratum, ac aliae personae dicti Ordinis in capitulo generali, in civitate Florentina, de mandato nostro congregato, velut zelatores divini cultus, pro prospero et felici regimine dicti Ordinis in spiritualibus et temporalibus, nonnulla statuta et ordinationes, erectionem novae congregationis Eremitae et Sancti Michaelis de Murano nuncupatae, ac institutionem decem et septem locorum principalium monasteriorum et prioratum, et illis aliorum unionem, ac omnium reformationem et ad observantiam reductionem, ac generalis temporalis electionem, ac normam et modum Eremitarum ac aliorum, tam sub regulari observantia, quam vita conventuali vitam ducere volentium, concernentia, salvo Sedis Apostolicae beneplacito, ediderunt laudabilia et honesta, ac sacris canonibus non contraria, quorum tenorem, illis maturius et diligentius examinatis, ac resecatis quibusdam superfluis, ac in meliorem formam redactis, de verbo ad verbum praesentibus inseri fecimus.

§ 3. Nos, cupientes privilegia per praedecessores nostros ac reges et imperatores praefatos, ut praefertur, concessa, ac statuta et ordinationes, ac congregationis Eremitae institutionem, et ex ea ac congregatione de Murano unius novae congregationis erectionem, quae Eremitae et Sancti Michaelis congregatio nuncupetur, ac monasteriorum et prioratum, ac aliorum beneficiorum aliis decem et septem principalioribus locis unionem, annexionem et incorporationem, eo firmiter persistere, quo Sedis praedictae

Romani Pontif. ac principes indulta Ordini concesserunt.

In capitulo generali, Florentiae acto, unio facta est congregationis Eremitae et S. Michaelis de Murano, et plura statuta edita, tam pro Eremitarum, quam pro conventuali vitam ducere volentibus; et loca Ordinis ad 17 redacta fuerunt.

Hic Pontifex modo praedicta omnia confirmat.

protectione et auctoritate communita fuerint, ac prout expedire arbitramur, salubriter providere volentes; nos igitur, qui dudum, inter alia, voluimus quod semper in unionibus commissio fieret ad partes, vocatis quorum interesset, et idem observari voluimus in confirmationibus unionum iam factarum; quique religiosarum personarum gesta eo potiori favore prosequimur, quo speramus quod exinde sacrae Religionis vigor accrescat, eaque plurimum in Domino commendantes, ipsorumque generalis et eremitarum ac abbatum, priorum et capituli statum prosperum et tranquillum paterno zelantes affectu, eos et eorum quemlibet, a quibusvis excommunicationis, suspensionis et interdicti aliisque ecclesiasticis sententiis, censuris et poenis, a iure vel ab homine, quavis occasione vel causa latis, si quibus quomodolibet innodati existunt, ad effectum praesentium dumtaxat consequendum, harum serie absolventes et absolutos fore censes; ac fructuum, reddituum et proventuum monasteriorum et prioratuum, quorum verus annuus valor non exprimitur, verum annum valorem praesentibus pro expresso habentes, motu proprio, non ad alicuius nobis super hoc oblatae petitionis instantiam, sed de nostra mera deliberatione et ex certa scientia ac potestatis plenitudine, privilegia et indulta praefatis Eremo et congregationi de Murano, ac aliis dicti Ordinis monasteriis et locis, tam per Pontifices praefatos, et quatenus sint honesta et sacris canonibus non contraria, quam per imperatores ac reges et principes praefatos concessa; necnon statuta et ordinationes in dicto capitulo generali edita et, ut praefertur, reformata, auctoritate apostolica, tenore praesentium approbamus et confirmamus, eaque perpetuae firmitatis robur obtinere et inviolabiliter observari debere decernimus. Supplemusque omnes et singulos defectus, tam iuris quam facti, si qui forsitan intervenerint in eisdem.

§ 4. Et pro potiori cautela, volumus ut quicquid dubii, in dictis et in hoc etiam nostro privilegio seu in aliquo eorum, pro tempore emergerit, id, data verborum ambiguitate et iurisperitorum interpretatione, in favorem dictae congregationis de novo erectae et locorum particularium eiusdem interpretari debeat, et cuiusvis particularis monasterii dictae congregationis, etiam de novo erectae.

§ 5. Privilegia et omnia, etiam quae in toto hoc privilegio continentur, universae huic congregationi de novo erectae et omnibus et singulis particularibus eiusdem congregationis de novo erectae monasteriis, ac omnibus dicti Ordinis monialibus et monialium locis sint communia et ad illa extendantur.

§ 6. Et insuper etiam, ultra privilegia eidem Eremo et Sancti Michaelis, ut praefertur, de novo erectae congregationi concessa, hac perpetua atque irrefragabili constitutione, motu, scientia et potestate similibus sancimus quod omnes monaci Ordinem ipsum professi, praesentes et futuri, quamvis in diversis monasteriis sive locis pro tempore maneant, unum tamen corpus et una congregatio, Eremi et Sancti Michaelis nuncupata, existant. Ipsaque congregatio, ab Apostolica Sede merito approbata, ab universis christifidelibus in reverentia et devotione habeatur.

§ 7. Et dictae congregationis capitulum generale, sive in eo voces pro tempore habentes, pro felici dictae congregationis successu, statuta, constitutiones, omnia et singula, quae in spiritualibus et temporalibus ipsius congregationis et eius regularis disciplinae statum, observantiam, indemnitate, et circa divini officii directionem et ordinationem, absque tamen ipsius Regulae, in substantia vel effectu, variatione, interpretationem vel declarationem quoquomodo concernere poterunt, auctoritate praedicta, instituendi, ordinandi, interpretandi et declarandi, ac ea, quae sic instituta, ordinata, interpretata vel declarata

Dubia in privilegia exoririenda, ad eorum favorem interpretentur.

Privilegia omnibus monasteriis, etiam monialium, sint communia.

Monachi omnes unum corpus et unam constit. congr. nuncupandam Eremi et S. Michaelis.

Capitulum generale statuta pro regimine Ordinis condere et corrigere potest.

fuerint, in toto vel in parte, prout rerum vel temporum qualitas exegerit, tollendi, alterandi et in melius commutandi plenam et liberam in omnibus habeant facultatem. Quibus institutis, ordinationibus, declarationibus et correctionibus, singuli de congregatione de novo erecta huiusmodi, cuiuscumque dignitatis, status, gradus seu conditionis existant, efficaciter parere omnino teneantur. Ita tamen quod ad peccatum, nisi contra fiat ex contemptu, aliquem non obligent.

§ 8. Et quotiens praelatus aliquis monasterium, cui praefuerit, reformare, et ad ipsius de novo erectae congregationis observantiam reducere decreverit, reformationem ipsam, iuxta instituta, decreta et ordinationes congregationis eiusdem, prout convenientius poterit, exequatur. Et eius acta, conventiones et modi, eo ipso quod, de consensu dictae congregationis seu ad id deputatorum, in formam publicam redacta fuerint, apostolico sint robore communita.

§ 9. Universi vero eiusdem congregationis de novo erectae praelati, sub praefati generalis Ordinis; et alii monaci ac conversi et commissi, sub praelatorum, in quorum monasteriis aut aliis locis ipsi monaci, conversi et commissi morantur, obedientis vivant, et eas illis humiliter praestent.

§ 10. Et nulli praelatorum vel monachorum praedictorum, ab institutis, ordinationibus, correctionibus et mandatis capituli sive generalis Ordinis aut aliorum praelatorum congregationis huiusmodi, ad quemcumque, etiam ad nos et Sedem praedictam, nisi de speciali indulto Summi Pontificis, liceat appellare; appellationesque desuper pro tempore interpositae et inde secuta, irrita habeantur.

§ 11. Et cum contra aliquem praelatum vel monachum de novo erectae congregationis huiusmodi civiliter aut criminaliter agi contigerit, secundum consuetudines et statuta praedicta (iuris communis apicibus, dilationibus, terminis et litium anfractibus omissis) procedi debeat.

§ 12. Et ipsius de novo erectae congregationis praelati suos monachos, qui licentiam a Sede praefata habere dixerint se ad aliud quodcumque monasterium sive locum transferendi, obtentu literarum apostolicarum, transferri non sinant, nisi in ipsis literis specialis, specificata et expressa de congregatione et nostra ordinatione huiusmodi mentio fiat, eique sufficienter derogetur. Ac tunc, si infra tres menses id non compleverint, contra eos, tamquam contra apostatas, agi possit, nisi in ipsis literis apostolicis expressum fuerit tempus infra quod se debeant ad huiusmodi monasteria sive loca transtulisse, eoque casu, non prius contra eos agi liceat, quam dicta tempora sint elapsa.

§ 13. Ac congregat. huiusmodi praelati, quarumcumque literarum apostolicarum praetextu, nisi in illis praesentibus specialiter et expresse derogetur, ad recipiendos monachos, qui alias ab eorum propriis monasteriis, absque suorum superiorum licentia, contumaciter recesserunt, a quoquam nequeant quomodolibet coarctari.

§ 14. Illi vero ex eisdem monachis, quos de prioratibus, in quibus professi fuerunt, aut monasteriis sive locis, ad alia dictae congregationis monasteria sive loca, iuxta dicti capituli ordinationem transferri contigerit, aut alias pro conventualibus quomodolibet, ex tunc ab ipsis prioratibus, monasteriis atque locis realiter absoluti extiterint, aliorum monasteriorum locorumque, quamdiu ibi steterint, monaci et suppositi reputentur, et pro conventualibus inibi habeantur, ac si in illis professionem suam emisissent.

§ 15. Ac omnia monasteria et loca praedicta, et eorum praelati atque personae, quibuscumque eis a dicta Sede vel alias qualitercumque concessis, ac de iure seu consuetud. debitibus iuribus, praeminentiis ac dignitatibus inconcusse gaudeant et utantur, dummodo illa praemis-

Transitus de loco ad locum quando de licentia Sede Apostol. est permittendus.

Fugitivi non recipiantur, praetextu invitatis.

Translati iuxta ordinationem capituli ad alia loca Ordinis, eorum locorum professi censentur.

Loca et personae omnibus praeminentiis gaudent, dummodo dic. congreg. instituta non obstant.

Etiuxta capituli statuta, sunt reformanda monasteria.

Praelati generalis obed., et monachi praefatis.

Appell. ab eis, etiam ad Sedem Apostolicam, absque licentia prohibetur.

Processus tam civil. quam criminales, secundum usus et statuta formantur.

sis et aliis dictae congregationis institutis et ordinationibus non obsistant.

§ 16. Nec propterea ex monasteriis ipsis unum alteri censeatur esse subiectum, sed, eis in sua pristina libertate manentibus, ea vicissitudinis adminiculo copulata, sub felici dictae de novo erectae congregationis regimine, sibi, uniformi regularis observantiae gressu, invicem suffragantur.

§ 17. Monasteria autem et prioratus, quae nunc Sancti Michaelis sunt et pro tempore erunt, etiam unita Eremiti et S. Michaelis congregationi de novo erectae huiusmodi, per praelatos dumtaxat eiusdem congregationis regantur et gubernentur; et quotiens illa ubicumque, etiam apud Sedem praedictam et qualitercumque vacare contigerit, etiam si quaevis speciales vel generales de illorum provisionibus seu dispositionibus per dictam Sedem reservationes factae fuerint, generale capitulum, si tunc celebretur, alioquin dicti Ordinis generalis pro tempore existens, una cum maiori parte visitatorum, illos ex eiusdem de novo erectae congregationis monachis praesentibus et futuris, etiam defectum natalium ex quibusvis personis patientes, quos ad id idoneos fore crediderint, in praelatos tunc vacantium monaster. et prioratum huiusmodi, alias secundum consuetudines, ordinationes et statuta praedicta, eligere seu nominare, et ad eorum beneplacitum, taliter electos seu nominatos a regimine et administratione dictorum monasteriorum et prioratum, quibus tunc praefuerint, et quae tunc propterea vacare censeantur, absolvere et amovere.

§ 18. Praelati sic electi seu nominati, absque alicuius dictae Sedis vel alterius provisionis vel dispensationis adminiculo, etiam praeter hoc, quod eis munus benedictionis impendatur, ipsis monasteriis et prioratibus, ad quae sic electi vel nominati fuerint, praesse, ac illa in spiritualibus ac temporalibus regere et guber-

nare, ac omnes actus ibidem exercere, et insignia deferre, ac si munus huiusmodi suscepissent.

§ 19. Et si contingat praelatos dictae de novo erectae congregationis a monasteriis et prioratibus, ad quae, ut praemittitur, electi seu nominati fuerint, aliqua legitima causa abesse, idque pro dictorum congregationis et monachorum ac illorum praesentium et futurorum monast. ac prioratum conservat. et statu prospero et felici, quod, absente praelato, ne monasterium sibi commissum ex eius absentia damna sustineat, alius qui monasterium seu prioratum ipsum regat et gubernet, durante absentia huiusmodi, deputetur, utile videatur et expediat; quod quotiens id contigerit, capitulum seu generalis cum deputatis huiusmodi, alias iuxta eorum consuetudines et statuta, curam, regimen et administrationem ipsius monasterii seu prioratus, praelati sui praesentia carentis, in spiritualibus et temporalibus, dicta absentia durante, alteri committere libere et licite possint.

§ 20. Et quod aliquod ex dictis monasteriis et prioratibus aut aliis dictae de novo erectae congregationis locis, per quascumque literas apostol., etiam motu simili et cum reservationibus ac quibuscumque derogatoriis, per quas effectus praesentium quomodolibet imped. vel differri possit, clausulis, concessas hactenus et in posterum concedendas, per aliquem dictae de novo erectae congregationis, vel extra eam, cuiuscumque status, gradus, ordinis seu conditionis sit, etiam si cardinalatus honore aut pontificali vel alia quavis auctoritate praefulgeat, in titulum aut commendam seu administrationem vel alias obtineri; seu super alicuius illorum fructibus, redditibus et proventib. aliqua pensio reservari, concedi et assignari, vel ius sibi desuper acquiri; vel aliquis, contra praesentium tenorem, quovis quaesito colore, quempiam de dicta de novo erecta congregatione, super aliquo ex dictis

Et loco absentium praelatorum alii substituantur a capitulo vel generali, ut sup.

Loca et monasteria congregat. in commendam, titulum, aut pensionaliter dari non possint.

monasteriis, prioratibus et locis, ratione tituli seu commendae vel administrationis ac pensionis huiusmodi, impetere seu molestare valeat.

§ 21. Quodque deinceps nulla ex beneficiis ecclesiasticis, cum cura vel sine cura, ad collationem, provisionem, praesentationem, electionem seu quamvis aliam dispositionem abbatum vel priorum, ac conventuum, monasteriorum et aliorum locorum dictae de novo erectae congregationis, communiter vel divisim, pro tempore pertinentibus, etiam qualitercumque beneficia ipsa et ubicumque, praeterquam apud Sedem praedictam, vacare contigerit, dummodo dispositioni apostolicae generaliter reservata non fuerint, sub gratiis, expectativis aut provisionibus seu aliis dispositionibus dictae Sedis, facultatibus seu indultis, de conferendis beneficiis ecclesiasticis, vacantibus vel vacaturis, quibusvis personis, cuiuscumque dignitatis, status, gradus, ordinis vel conditionis fuerint, et quavis, etiam pontificali, dignitate praefulgeant, ab eadem Sede quomodolibet concessis et in antea concedendis, quomodolibet cadant seu comprehendantur; sed ipsorum beneficiorum collatio, provisio, praesentatio, electio et dispositio, illorum occurrente vacatione, praemissis non obstantibus, ad abbates et priores ac conventus praefatos, libere et absque aliquo praefatae Sedis praevencionis impedimento pertineant et spectent. Ac de beneficiis ipsis, nullus alius quam abbates seu priores et conventus praedicti, quorumcumque facultatum et indultorum sibi a Sede vel legatis praefatis qualitercumque et sub quibusvis verborum formis et clausulis, etiam derogatarum derogatoriis, etiam motu simili concessorum et concedendorum vigore vel praetextu, disponere valeat quoquo modo. Ac omnes et singulae gratiae expectativae et acceptationes, provisiones, dispositiones, collationes et literae Sedis ac illius legatorum huiusmodi, facultatesque et indulta

super collationibus beneficiorum ecclesiasticorum, vacantium seu vacaturorum, quibusvis etiam, ut praefertur, qualificatis personis, et cum praedictis clausulis pro tempore concessa, processusque desuper habiti pro tempore, etiam excommunicationis, suspensionis et interdicti aliasque ecclesiasticas sententias, censuras et poenas in se continentes, quod beneficia ad collationem, provisionem, praesentationem, electionem aut aliam dispositionem abbatum et priorum ac conventuum praedictorum respective spectantia huiusmodi, ac totum id et quicquid in contrarium a quoquam, quavis auctoritate, scienter vel ignoranter attentari contigerit, omni prorsus careant firmitate.

§ 22. Nec quisquam personas, quae de iure communi Religionem ingredi non prohibentur, e saeculo fugientes et ad dictam de novo erectam congregationem venire affectantes, verberibus aut violentiis quibuslibet impedire vel prohibere, aut a monasteriis vel locis congregationis eiusdem praesentibus vel futuris divertere, aut super hoc illis vel eas recipientibus iniuriam vel molestiam aliquam irrogare praesumat. Contrafacientes vero praesentium notitiam habentes, vel qui eas ignoraverint, et postquam ad eorum notitiam devenerint, a praemissis iniuriis et violentiis non destiterint, excommunicationis sententiam ipso facto incurrant, a qua, praeterquam in mortis articulo constituti, nisi a Sede praefata, absolutionis beneficium nequeant obtinere.

§ 23. Ac nullae ecclesiasticae vel saeculares personae, quacumque auctoritate vel dignitate praeditae, aliquem ex praefatis vel monachis congregationis praedictae, obsequiorum vel servitiorum priorum vel monast. suorum praetextu, etiam si absque licentia suorum superiorum, ad eas divertere, vel alia quavis causa, etiam aetioris vitae, Ordinis vel observantiae, a dicta de novo erecta congregatione educere, vel sponte venientes re-

Impedient. eo qui Ordinem ingredi volunt, sunt excommunicati.

Monachi a congregatione nulla praetextu divertantur etc.

cipere, et penes se retinere audeant, etiam auctoritate literarum apostolicarum, in quibus de huiusmodi praelato vel monacho et congregat. nominatim expressa mentio non fiat, absque consensu capituli seu generalis vel maioris partis visitatorum de novo erectae congregationis huiusmodi pro tempore existentium: quod si recipientes praefati, infra tres dies postquam eis praesentes innotuerint, praelatum seu monachum, extra ipsam de novo erectam congregationem existentem huiusmodi, eidem de novo erectae congregationi non restituerint cum effectu, vel a se realiter non abiecerint, excommunicationis sententia innodati existant eo ipso, a qua, nisi in mortis articulo, aut a Sede praedicta, absolvi non possint.

Vagantes extra claustra a gener. et praelatis Ord. coarcentur, quibus obstantibus

§ 24. Generalis autem Ordinis ac abbates et priores de novo erectae congregationis huiusmodi pro tempore existentes, seu ab eis deputati, possint omnes et singulos eiusdem de novo erectae congregationis monachos ab illa vagos et fugitivos, aut suis superioribus non obediens et rebelles, et qui, habita licentia, conditionem eis impositam non impleverint, aut, lapso licentiae termino, ad proprium monasterium non redierint, vel alia loca seu monasteria, absque speciali apostolico privilegio praesentibus deroganti aut superiorum suorum licentia, se transtulerint, vel aliquarum personarum, quacumque dignitate, etiam cardinalatus honore fulgentium, servitiis, in Romana Curia vel extra eam, se addixerint, vel ab eis literas familiaritatis aut cappellanatus obtinuerint, capere et in carceribus detinere, aut per censuram ecclesiast. et alia iuris remedia, appellatione remota, etiam invocato ad hoc, si opus fuerit, auxilio brachii saecularis, ad solitam et debitam reverentiam compellere.

§ 25. Et ut dictae de novo erectae congregationis monachi divinis beneplacitis quietius et liberius insistant, eosdem dicti Ordinis generalem ac de novo erectam

congregationem et illius abbates et visitatores et alios praelatos ac monachos, conversos, commissos, novitios, personas et cappellanos, etiam curam habentes animarum, necnon familiares et servitores eorum, nunc et pro tempore existentes, ac ipsius de novo erectae congregationis monasteria, prioratus et loca, etiam quae in posterum eidem de novo erectae congregationi quodcumque uniri vel incorporari seu subiici vel alias quomodolibet aggregari contigerit, omniaque et singula dictorum monasteriorum, prioratuum et locorum praesentium et futurorum ecclesiarum, cappellas, etiam si ipsis cura immineat animarum, oratoria, manualia, membra, castra, fortalitia, aedificia, villas, grangias, vineas, oliveta, hortos, sylvas, nemora, prata, pascua, piscationes, molendina, aquas, aquarum decursus, iura, iurisdictiones, praedia, possessiones et bona quaecumque, quae in praesenti sunt et in futurum erunt dictae de novo erectae congregationis, et quae omnia et singula per eorum vocabula, fines, valores, qualitates et quantitates hic haberi volumus pro sufficienter expressis, a quorumcumque legatorum, etiam de latere, et subdelegatorum, necnon nunciorum dictae Sedis ac vicariorum, rectorum et quorumvis officialium Romanae Ecclesiae, necnon patriarcharum, archiepiscoporum, episcoporum, electorum, administratorum et aliorum quorumcumque iudicum ordinariorum, quavis auctoritate, potestate, dominio, visitatione, reformatione et correctione: ita quod in dictam de novo erectam congregationem vel eius singulares personas seu benefactores, occasione beneficiorum eisdem collatorum ab eis, aut quia subditi eorum cum eisdem monachis conversentur, seu ab ipsis recipiant absolutionis et Eucharistiae sacramentum; necnon in monasteria, prioratus, loca et personas in eis degentes, ratione delicti,

(1) Vide Conc. Trid. sess. xxv, cap. 11 et seq., *De Regular.*

Exemptio Ordinis ab ordinariis et aliorum superioritate, iurisdictione et visitatione. (1)

excessus seu contractus, aut rei, de qua agitur, ubicumque ineatur contractus, committatur delictum, aut res ipsa consistat, excommunicationis, suspensionis et interdicti aut alias quasvis sententias, nisi de speciali Sedis praedictae commissione, quomodolibet directe vel indirecte proferre seu promulgare non possint, prorsus eximimus et totaliter liberamus. Eaque omnia et eorum quodlibet in ius et proprietatem B. Petri et Sedis eiusdem et sub eorum et nostra protectione suscipimus, ac nobis et dictae Romanae Ecclesiae annum censum unius unciae auri, per eandem de novo erectam congregationem, in festo Beatorum Petri et Pauli apostolorum, annis singulis, Camerae Apostolicae persolvendum, in signum perceptae perpetuae libertatis et exemptionis assignamus. Quod si legati, subdelegati, ordinarii seu aliae personae praedictae, contra exemptionem et liberationem vestras huiusmodi, quidquam attentare quoquo modo praesumpserint; ac requisiti, vigore praesentium, per ipsius de novo erectae congregationis praelatos vel monachos, infra tres dies a die requisitionis huiusmodi, non destiterint, excommunicationis sententiae, ipso facto, noverint se subiectos. Et nihilominus, quod aliter actum fuerit, eo ipso sit irritum et inane nulliusque roboris vel momenti.

Praelati et monachi non cogantur interesse conciliis, funeralibus, processibus etc.

§ 26. Volumus insuper quod dictae de novo erectae congregationis praelati vel monachi literas apostolicas super administranda iustitia, executione facienda, visitatione exercenda aut alio quovis negotio peragendo, ad eos pro tempore impetratas vel directas, acceptare, et in illis contenta exequi, et iuramentum de calumnia vel veritate dicenda subire, aut testimonium perhibere; seu extra suas civitatem et dioecesim trahi, et ad quaevis concilia generalia, provincialia vel synodalia, aut congregationes, quovis nomine

(1) Vide Concil. Trid. sess. xxv, cap. 12 et seq., *De Regular.*

censeantur, ecclesiasticarum vel laicarum personarum, cuiuscumque dignitatis aut status existant, etiam apostolica auctoritate indicta, praeterquam ad ipsius de novo erectae congregationis capitulum celebrandum, aut alias, iuxta eorum ordinationes, ire vel mittere, aut processionibus publicis vel funeralibus interesse inviti minime teneantur. Seu quod in eorum locis missae vel alia divina officia celebrentur, ordines conferantur vel agitentur causae civiles vel criminales, processiones convocentur, aut synodus, conventus seu quaevis congregationes tam ecclesiasticarum quam laicarum personarum fiant, sive quod huiusmodi de novo erectae congregationis loca ad usum hospitum, habitationem, detentionem et incarcerationem ecclesiasticarum vel laicarum personarum deputentur, adstringi seu compelli nullo modo possint.

§ 27. Testimonia vero praelatorum, monachorum, conversorum, commissorum et novitorum dictae congregationis, in causis ipsorum civilibus et criminalibus, in iudicio et extra, legitima seu iuridica sint.

Testimonia praelatorum in eorum causis legitima sunt.

§ 28. Nulli quoque reges, principes, barones, milites, nobiles, laici, communitates, universitates, magistratus, rectores et officiales civitatum, terrarum, castrorum et diocesum diversorum, monasteriorum, prioratibus, locis, cappellis, ecclesiis, manualibus, grangiis, castris, possessionibus et bonis, necnon praelatis et monachis ipsius congregationis, gabellas, taleas, datia, collectas, etiam pro pontium refectionibus aut viarum reparationibus, aliave onera seu gravamina inferre, indidere et imponere, aut indicta et imposita exigere, sub excommunicationis ac maledictionis aeternae poenis, quas, nisi, praesentium habita notitia, prorsus destiterint, ipso facto incurrant, audeant vel praesumant.

Exemptio ab impositionibus saecularium.

§ 29. Nec aliquod ex dictae de novo erectae congregationis monasteriis, prio-

Exemptio ad-
cimis et qua-
cumq. praes-
tione dan. pra-
lati etc. (1)

ratibus, grangiis, membris, manualibus et locis praedictis, ad dandum seu solvendum aliquam canonicam portionem sive decimam aut quid aliud, quod eorum loco solvi consueverit, archiepiscopis, episcopis, capitulis, parochianis, collegiis, universitatibus, communitatibus, fabricis et aliis quibuscumque personis, de iure vel consuetudine, aut statutis vel privilegiis quibuscumque, aut ex quacumque causa hactenus ab eis forsitan debita seu quae deberi praetenduntur quomodolibet in futurum.

Exemptio pro
relictis et lega-
tis Ordin.

§ 30. Etiam de relictis, legatis et donatis, tam in ultimis voluntatibus quam etiam inter vivos, seu alias, quacumque occasione, concessis et concedendis, quomodolibet teneantur.

Exemptio ab
impositionibus
Sedis Apostoli-
cae.

§ 31. Ipsaque monasteria, prioratus, loca, manualia, grangiae, possessiones et bona, ac praelati, monaci et personae de novo erectae congregationis eiusdem ab omni impositione, exactione, collecta, decima, charitativo subsidio, aut quocumque reali et personali vel mixto onere vel gravamine, quovis nomine censeantur, per nos aut successores nostros Romanos Pontifices, pro tempore existentes, indictis.

Censibus etc.,
occasione visi-
tationis

§ 32. Necnon ab omnibus censibus, redditibus et solutionibus, ratione visitationis aut subiectionis, quocumque iure, quibuscumque ordinariis, capitulis, collegiis, congregationibus, universitatibus aut aliis quibusvis personis hactenus debitis, quae nos eidem congregationi, de apostolicae potestatis plenitudine, gratiose remittimus, et in futurum debendis, illorumque solutione praestationeque sint esseque debeant libera penitus et exempta atque immunita: ita quod ad illorum praestationem vel solutionem, per quoscumque et quarumvis etiam literarum apostolicarum vigore, cogi, aut alias desuper inquietari nequeant.

§ 33. Nullusque ab eisdem de quibus-

(1) Vide Concil. Trid. sess. xxv, cap. 12, *De Regularibus*.

cumque possessionibus ubilibet constitutis, quae in praesenti sunt vel in futurum erunt monasteriorum, prioratuum et bonorum de novo erectae congregationis huiusmodi, quae illius praelati, monaci vel personae colunt seu coli faciunt, et in futurum colent seu coli facient, ex hortis, virgultis, piscationibus, vel de nutrimentis animalium primitias, decimas, quartesia aut quocumque nomine nuncupata alia iura exigere vel extorquere praesumat, nec ipsi illa cuiquam solvere sint adstricti.

Exemptio om-
nium posses-
sionum, quas co-
lit ipsa congre-
gatio.

Monachi succo-
dunt in haeredi-
tatibus pro eo-
rum monast.

§ 34. Et quod de novo erectae congregationis huiusmodi monasteria et loca, haereditates, legata et fideicommissa per medias personas monachorum, aut alias qualitercumque ad ea delata, bona mobilia et immobilia, in quibuscumque civitatibus et locis, quovis titulo acquirere.

Ipsique monaci et personae, illa pro se eorumque monasteriis petere et exigere possint, undecumque vel qualitercumque eis debeant, et quae petendi et exigendi, si in saeculo remansissent, ius haberent.

Praescriptio 60
annorum tantum
datur contra Or-
dinem.

§ 35. Et contra de novo erectae congregationis huiusmodi monasteria, loca, personas et bona, tam in praeteritis quam futuris, aliqua non currat praescriptio, nisi post lapsum sexaginta annorum.

Interdicti tem-
pore patres ce-
lebrare possunt,
ianuis clausis.

§ 36. Cupientes insuper ut de novo erectae congregationis huiusmodi personae, sublatis obstaculis quibuscumque, sedulum et devotum Domino exhibeant famulatum, motu et scientia similibus statuimus et ordinamus quod, si contingat civitates, terras vel loca, in quibus monasteria sive loca de novo erectae congregationis huiusmodi consistunt, ecclesiastico supponi interdicto, ipsius de novo erectae congregationis praelati, monaci, conversi, commissi, novitii et cappellani, necnon laici intra septa ipsorum monasteriorum seu locorum pro tempore habitantes, a praefatae de novo erectae congregationis monachis ad id deputatis, ia-

(1) Intellige nisi Papa vel ordinarius aliter iubeat, ex Concil. Trid. sess. xxv, cap. 12, *De Regularibus*.

nus clausis, interdictis exclusis et submissa voce, missas et alia divina officia audire, et ecclesiastica sacramenta suscipere, ipsique monaci sic deputati illa celebrare et ministrare.

Sacros ordines
mon. recipiunt
a quocumq. an-
tistite, atque
alio examine, ad
sol. praesentat.
praelator. Ordinis.
(1).

§ 37. Et quod eiusdem de novo erectae congregationis monaci, praesentes et futuri, omnes etiam sacros ordines, ad quos per eorum superiores praesentati fuerint, a quocumque maluerint catholico antistite, gratiam et communionem dictae Sedis habente, recipere, et huiusmodi antistitem, in huiusmodi congregationis monasteriis et locis dumtaxat adnotare (2); ipse antistes monachos dictae de novo erectae congregationis, a suis superioribus sibi pro tempore praesentatos, apostolica auctoritate, absque aliqua licentia et contradictione dioecesanis, et absque eo quod aliquod alias illis propterea praeiudicium generetur, nulla examinatione praemissa, statutis tamen a iure temporibus ordinare, missas inibi celebrare, ecclesias, altaria et vasa consecrare, vestes benedicere et alia pontificalia exercere:

Generalis et
praelator. aucto-
ritas dispensan-
di cum suis mo-
nachis.

§ 38. Necnon quod generalis Ordinis et abbates, priores et praelati de novo erectae congregationis huiusmodi pro tempore existentes, in omnibus casibus, in quibus de iure communi praelatis et monachis dictae de novo erectae congregationis auctoritas sive licentia seu dispensatio ordinariorum, si ab eis exempti non essent, foret necessaria, cum eis auctoritate praedicta dispensare, eiusque licentiam et auctoritatem concedere:

Religiosos om-
nes ad Ordinem
admittendi etc.

§ 39. Ac personas volentes eidem de novo erectae congregationi sociari, etiam si Religionem, locum vel Ordinem alium quemcumque arctiorem ingredi vovissent, tali voto non obstante, ad probationem professionemque recipere, et eos, dicta auctoritate, ab ipso voto absolvere, et cum ipsis, dummodo in tali Religione vel Ordine, quem vovissent, professionem non

(1) Hoc revocavit Concil. Trid. sess. xxiii, c. 12, *De Reform.* (2) Legimus *advocare* (R. T.).

emiserint et, ante professionem emissam, ab ipsa de novo erecta congregatione non recedant, super omnibus votis (Religionis voto dumtaxat excepto) dispensare; ac omnibus quocumque excommunicationis vinculo innodatis, de novo erectam congregationem huiusmodi Altissimo famulaturis ingredi volentibus, iniunctis eis, iuxta eorum facultates, restitutione et poenitentia salutari, tamquam uni ex monachis de novo erectae congregationis huiusmodi, absolutionis beneficium impendere, eosque etiam ad probationem recipere, ita tamen quod, si inde ante professionis emissionem discesserint, in eadem ipso facto reincidant.

Monachi non
fessiones om-
nium audire et
absolv. et vota
commutare pos-
sunt.

§ 40. Et cum saepe contingat quod, ob singularem devotionem, quam nonnullae personae ad monachos huiusmodi de novo erectae congregationis gerunt, ad eosdem monachos, pro eorum salute animarum, recurrant, eiusdem de novo erectae congregationis praelatis sive monachis, a suis superioribus ad audiendum huiusmodi personarum confessiones deputatis, quod personas ipsas accedentes audire, ac personae ipsae eis, absque alia superiorum suorum licentia, confiteri; necnon dictis praelatis sive monachis confessiones huiusmodi audientibus, dictos confitentes, poenitentia et satisfactione praevis, quotiens opus fuerit, ab omnibus et singulis peccatis dictae Sedi non reservatis, et a quibuscumque suspensionum, excommunicationum et interdicti sententiis aliisque ecclesiasticis censuris et poenis, quas, a iure vel ab homine latis, incurrisse quomodolibet constiterit, absolvere; et vota per eos pro tempore emissam, in omnibus et singulis casibus, locorum ordinariis etiam per synodales seu provinciales constitutiones reservatis, in alia pietatis opera commutare, et desuper cum eisdem votentibus dispensare, exceptis tamen censuris, poenis, votis et casibus, super quibus esset Sedes praefata merito consulenda. Ipsisque confitentibus ac aliis omnibus, qui ad praefatos monachos, ob

huiusmodi devotionem, recurrent, Eucharistiae sacramentum ministrare libere possint.

§ 41. Necnon praelatis, monacis et personis congregationis huiusmodi. quocumque nomine censeantur, ne, propter participationem, etiam in divinis, cum excommunicatis, suspensis et interdictis a iure vel statutis ordinariis, aliquam excommunicationis, censurae aut peccati maculam incurrant, nisi ipsi excommunicati essent specialiter denunciati.

§ 42. Ac quod illi ex praefatis monacis, qui adeo monasteriorum suorum officiis occupati sunt, ut in choro interesse, ac divinum officium vix sine labore et taedio dicere, ac ipsa eis, ratione officiorum huiusmodi, incumbencia caritatis opera implere nequeant; et qui ad divinum officium huiusmodi dicendum adeo vel non docti vel minus experti pro tempore existunt, dummodo in sacris non sint ordinibus constituti, licet professionem emiserint, tamen ad persolvendum totum integrum officium divinum minime teneantur, sed eorum praelatis, habita suppositorum suorum consideratione (ultra officium Beatae Mariae Virginis, ad quod obligati remaneant), iuxta dispensationem eis traditam, si eorum animabus expedire videbitur, aliquid dicendum iniungant, quod cum animi alacritate valeat adimpleri.

§ 43. Praeterea, omnibus christifidelibus, exceptis excommunicatis aut interdictis vel publicis usurariis, ut in locis et monasteriis de novo erectae congregationis huiusmodi, praesentibus et futuris, suam possint eligere sepulturam, salvo tamen iure illarum ecclesiarum a quibus ipsorum decedentium corpora assumuntur.

§ 44. Necnon generali Ordinis et abbatibus, prioribus vel praelatis aut aliis, per congregationem de novo erectam huiusmodi ad id pro tempore deputatis, in unionibus, annexionibus, incorporationibus ac reformationibus seu receptionibus monasteriorum, prioratuum vel aliorum

beneficiorum ecclesiasticorum, pro ipsa de novo erecta congregatione faciendis, cum praelatis et personis, monasteria seu beneficia huiusmodi per eos obtenta, in congregationis huiusmodi seu alicuius illius particularis monasterii commodum dimittere volentibus, conventiones et pacta, quae illicita et, quando apostolica confirmatione carerent, expresse prohibita censerentur, inire; ac monasteria, prioratus et alia beneficia quaecumque, conventionibus et pactis huiusmodi intervenientibus, acquirerunt, retinere, ipsaque conventiones et pacta observare, absque eo quod aliquam simoniae labem incurrant, libere et licite valeant.

§ 45. Et quandocumque per aliquem aut plures actus, contra ea aut ipsorum aliquod, a quocumque, cuiuscumque dignitatis, conditionis, gradus seu status fuerit, ex negligentia vel ignorantia praesentium, quibus haec conceduntur, aut alia quavis causa, scienter vel ignoranter attentari vel pro tempore observari contingat, nullum tamen propterea exemptionibus, immunitatibus, libertatibus, gratiis, indultis et privilegiis huiusmodi praeiudicium generetur; sed ea omnia et singula in suis robore et firmitate permaneant.

§ 46. Ac quod deinceps, per quascumque revocatorias seu alias apostolicas concessionem vel literas, sub quibuscumque verborum formis et tenoribus aut clausulis derogatoriis, etiam si illae motu et scientia similibus emanaverint, nulla ex praedictis concessis, et quae eidem de novo erectae congregationi pro tempore concedentur, exemptionibus, immunitatibus, gratiis, indultis, privilegiis et concessionibus, quomodolibet revocari, cassari et annullari censeantur: seu quibusvis in eis contentis particulis aut clausulis derogari valeat, nisi, in derogatoriis vel aliis literis seu cassationibus huiusmodi, illa vel illae ex literis, quae revocari aut cassari vel annullari viderentur, aut cui vel quibus derogari appareret, eorumque totus tenor de verbo

ad verbum integre insereretur, et de omnibus et singulis congregationis huiusmodi monasteriis nominatim et specifica mentio fiat; ac in eisdem revocatoriis, cassatoriis vel aliis literis manifeste et expresse appareat quod Romanus Pontifex huiusmodi privilegiis, indultis et literis, de quibus tunc actum fuerit, voluerit specialiter derogare, vel illa revocare, cassare seu annullare; ac tunc demum urgens, sufficiens et rationabilis, propter quam derogatio, revocatio, cassatio et annullatio ipsa merito fieri debeat, causa exprimat; alias derogationes, revocationes, cassationes, iritationes et annullationes quaecumque, si quas, aliter quam ut praefertur, a quocumque, etiam Romano Pontifice, fieri contingerit, ac quaecumque exinde secuta nullius sint roboris vel momenti, ipsis concessis literis, privilegiis, indultis, gratiis, exemptionibus et libertatibus in suo pristino, plenario et integro robore duraturis; et quod per quascumque revocationes, cassationes seu annullationes quarumcumque unionum, annexionum, incorporationum et appropriationum, de quibusvis monasteriis, prioratibus sive locis ecclesiasticis, per nos aut successores nostros Romanos Pontifices, aut eorum aliquem, in genere vel in specie, sub quibusvis verborum formis vel expressionibus, de cetero forsitan faciendis, nullum dictae de novo erectae congregationi, super unionibus, incorporationibus, appropriationibus et innovationibus quorumcumque monasteriorum, ecclesiarum, prioratuum aut aliorum beneficiorum ecclesiasticorum, ac per infra-scriptas constitutiones factarum unionum confirmationibus, per nos et Sedem praedictam, eidem de novo erectae congregationi vel in eius favorem faciendis, praeiudicium inferatur. Sed illae omnes, etiam post revocationes, cassationes et annullationes praedictas, in suo robore inconcussae persistent in omnibus et per omnia, ac si, quoad eas et ipsarum singulas, aliqua revocatio, annullatio vel cassatio nulla-

tenus emanassent, nisi dum et quando ipsae super unionibus, illarum confirmationibus vel appropriationibus seu donationibus confectae literae, in revocationum, cassationum et annullationum literis, constitutionibus et ordinationibus huiusmodi, de verbo ad verbum insererentur, ac in eis specialis, expressa et individua de ipsis monasteriis et locis ac congregatione mentio fieret; necnon irritum et inane totum et quicquid in contrarium, quavis auctoritate, scienter vel ignoranter contigerit attentari.

§ 47. Necnon generali vel abbatibus, prioribus, monacis, conversis, commissis et novitiis, praesentibus et futuris, congregationis de novo erectae huiusmodi, ut eorum animarum saluti uberius consulatur, ut confessores idonei, quos de suorum voluntate superiorum, aut ipsi superiores prohibito elegerint, omnium peccatorum suorum, de quibus corde contriti et ore confessi fuerint, plenam semel tantum in mortis articulo remissionem eis, in sinceritate fidei, unitate sanctae Romanae Ecclesiae, ac obedientia et devotione nostra vel successorum nostrorum Romanorum Pontificum canonice intrantium persistentibus, auctoritate praefata concedere valeant. Sic tamen quod ipsi confessores, de his, de quibus fuerit alteri satisfactio impendenda, illam congregationis huiusmodi personis, prout ad illas pertinuerit, per se vel alium faciendam iniungant, quam illi facere, prout potuerint, omnino teneantur. Quodque singuli ex eisdem personis clerici, quamprimum concessione absolutionis huiusmodi gaudere voluerint, septem psalmos poenitentiales, cum litanis et orationibus consuetis; conversi vero et commissi, aut qui praefatos psalmos dicere commode non potuerint, quinquagesies Orationem Dominicam et totiens Salutationem Angelicam, singulis hebdomadis, recitare; idque legitimo cessante impedimento, per annum integrum, etiam si totidem plus minusve, ex alia quavis causa, eos dixisse et dicere oport-

Indulgentia in mort. articulo patribus danda a confessorib.

Patr. non sunt excommunicati, nisi cum specialiter denunciati communi-
catis.

Praelati cum monachis ex legitima causa possunt dispensare a recitatione officii divini.

Defectus in his intercedent. validitatem praedictam.

Privilegia huius congregationis revoc. non censentur. per quascumq. S. A. dispositionem, nisi specialiter facta mentio.

Sepult. in monasteriis omnibus non excommunicatis aut publicis usurariis datur.

Facultas praedictorum contra-rium ineundi super monasteriis de novo erectae congregationis.

tere contingeret, prosequi et complere te-
neantur. Occurrente vero impedimento
praedicto et postea cessante, quamprimum
poterunt commode, impositionem huius-
modi reficiant et adimpleant.

Aliae indulgen-
tiae pro perso-
nis Ordinis.

§ 48. Necnon quod, diebus quibus non-
nullae Urbis ecclesiae, pro stationibus con-
sequendis, a christifidelibus visitari solent,
quinque altaria ecclesiae monasterii seu
alterius loci congregationis huiusmodi, ubi
singulos ex eis moram trahere contigerit,
aut pauciora, si tot ibi non fuerint, devote
visitando, semelque psalmum incipientem
Miserere mei Deus, apud quodlibet altare,
pro felici statu eiusdem sanctae Romanae
Ecclesiae dicendo, easdem indulgentias et
peccatorum remissiones consequantur, quas
consequerentur, si ipsas Urbis ecclesias
tunc personaliter visitarent; si vero aliquis
ex personis congregationis de novo erectae
huiusmodi, pro ipsius congreg. negotiis
aut aliis legitimis causis, extra-propria mo-
nasteria moram traxerint, ubicumque com-
modius poterunt, totidem altaria in qua-
cumque ecclesia, dictos psalmos apud quod-
libet ex dictis altaribus recitando, ut prae-
mittitur, visitaverint; et si conversi sive
commissi forsitan dictum psalmum dicere
nescientes fuerint, ter Orationem Domini-
cam et totidem Salutationem Angelicam
apud quodlibet altare huiusmodi recitando,
eamdem etiam indulgentiam consequantur.

Sacerdotes in
itinere ante
diem celebrare
possunt.

§ 49. Quodque huiusmodi de novo ere-
ctae congregationis sacerdotes in itinere
constituti, aut alia causa subsistente, ante
diem et usque ad nonam inclusive mis-
sam celebrare.

Eremitar. pe-
grinatio quan-
do sit permessa.

§ 50. Quodque duo ex eremitis prae-
fatis, singulo triennio, Terram et alia Loca
Sancta ac Sanctum Iacobum in Compo-
stella ac Beatorum Petri et Pauli limina,
de consensu capituli Eremitarum, absque alia
dictae Sedis licentia visitare.

Familiares o-
mnia tempor. in-
terdicti divinis

§ 51. Ac singuli familiares monasterio-
rum, prioratum et aliorum locorum con-
gregationis de novo erectae huiusmodi,
etiam laici, in illius ecclesiis peccata sua

confiteri, et Eucharist. sacramentum, cu-
iusvis licentia minime requisita, recipere;
et tempore interdicti ordinaria auctori-
tate appositi, clausis ianuis, ac excommu-
nicatis et interdictis exclusis, divina offi-
cia audire libere et licite valeant, aucto-
ritate et tenore praemissis, de specialis
dono gratiae, concedimus pariter et in-
dulgemus.

§ 52. Volumus autem quod universae
et singulae personae, quibus causae au-
ctoritate literarum apostolicarum delegari
possint, dum et quotiens, pro parte ge-
neralis et abbatum, priorum et conven-
tuum ac monachorum congregationis de
novo erectae huiusmodi vel alicuius eor-
um, fuerint legitime requisiti, ad execu-
tionem quarumcumque literarum dictae
Sedis conservatoriarum nuncupatarum, S.
Michaelis de novo erectae congregationi
huiusmodi, vel eius monasteriis, priorati-
bus, membris, abbatibus, prioribus et con-
ventibus, contra illis inferentes molestias,
iniurias, gravamina atque damna, conces-
sarum hactenus et in posterum conceden-
darum, perpetuis futuris temporibus pro-
cedant, per se vel alios, alias iuxta ea-
rumdem conservatoriarum literarum con-
tinentiam atque formam, in omnibus et
per omnia, perinde ac si conservatoriae
literae eis a principio directae, eisque ut,
quamvis alias conservatores esse non pos-
sent, illas exequerentur expresse man-
datum, et super hoc concessa facultas
fuisset.

§ 53. Quocirca dilectis filiis Sanctae
Mariae Florentinae, et Sancti Georgii Ma-
ioris Venetiarum, ac Sancti Iuliani de A-
rimino monasteriorum abbatibus, necnon
subdecano ecclesiae Florentinae, per apo-
stol. scripta, motu simili mandamus, qua-
tenus ipsi, vel tres, aut duo vel unus eo-
rum, per se vel alium seu alios, prae-
sentes literas, ac omnia et singula in eis
contenta, ubi et quando expedierit, ac
quotiescumque, pro parte generalis, visi-
tatorum, abbatum, eremitarum, priorum

interesse, et sa-
cramenta susci-
pere possunt.

Conservatores
qui eligi possint
ab Ord. et quae
sit eorum iuris-
dictio.

Deputatio exe-
cutorum huius
bullae et con-
tentorum in ea.

et aliarum personarum congregationis de
novo erectae huiusmodi, fuerint super hoc
requisiti, solemniter publicantes, ipsisque
generali, visitoribus, abbatibus, eremitis,
prioribus et personis, in praemissis, effi-
caciis defensionis praesidio assistentes, fa-
ciant eos, praesentibus literis et in eis
contentis privilegiis pacifice gaudere, non
permittentes eos super illis seu alias, con-
tra praesentium literarum tenorem, per
quoscumque quomodolibet indebite impe-
diri seu etiam molestari, contradictores per
censuram ecclesiasticam, appellatione post-
posita, compescendo.

Derogatio con-
trariorum.

§ 54. Non obstantibus priori voluntate
nostra praedicta et natalium defectu, et
Lugdunensis concilii, et pia memoriae
Innocentii quarti contra exemptos edita,
quae incipit *Volentes*, et Martini quinti
necnon Bonifacii octavi, Romanorum Pon-
tificum praedecessorum nostrorum, et aliis
constitutionibus et ordinationibus aposto-
licis, necnon monasteriorum, prioratum
et aliorum regularium locorum, etiam S.
Michaelis, et de novo erectae congrega-
tioni huiusmodi unitorum, et illorum ac
praedicti, et quorum ipsa unita monaste-
ria, prioratus et loca extiterint, Ordinum,
iuramento, confirmatione apostolica, vel
quavis firmitate alia roboratis statutis et
consuetudinibus, privilegiis quoque, in-
dultis et literis apostolicis, quibusvis com-
munitatibus, universitatibus, collegiis, ec-
clesiis, monasteriis, Ordinibus et aliis lo-
cis, capitulis, conventibus et personis, et
cum quibusvis, etiam derogatoriis deroga-
toriis, aliisque fortioribus, efficacioribus
et insolitis clausulis irritantibusque de-
cretis, concessis hactenus et in posterum
concedendis, quibus omnibus, etiam si, pro
eorum sufficienti derogatione, de illis eo-
rumque totis tenoribus specialis, specifica,
expressa et individua mentio, seu quaevis
alia expressio habenda foret, eorum te-
nores, ac si de verbo ad verbum insere-
rentur, pro sufficienter expressis habenda

tes, illis alias in suo robore permansuris,
hac vice dumtaxat, eisdem motu et scien-
tia ac potestate, specialiter et expresse
derogamus, contrariis quibuscumque etc.
Aut si aliqui, super provisionibus sibi fa-
ciendis de prioratibus et monasteriis et
unitis vel aliis beneficiis ecclesiasticis in
illis partibus, speciales vel generales di-
ctae Sedis vel legatorum eius literas im-
petrarint, etiam si per eas ad inhibiti-
onem, reservationem et decretum, vel alias
quomodolibet sit processum; quas quidem
literas ac processus habitos per easdem
et inde secuta quaecumque, ad monaste-
ria, prioratus et alia beneficia unita hu-
iusmodi, volumus non extendi. Sed nul-
lum per hoc eis, quoad assecutionem prio-
ratuum vel beneficiorum aliorum, praei-
udicium generari et quibuslibet aliis privi-
legiis, indulgentiis et literis apostolicis,
generalibus vel specialibus, quorumcum-
que tenoribus existant, per quae, praesen-
tibus non expressa vel totaliter non in-
serta, effectus earum impediri valeant quo-
modolibet vel differri, et de quibus quo-
rumque totis tenoribus de verbo ad ver-
bum habenda sit in nostris literis mentio
specialis. Seu si aliquibus, communiter
vel divisim, ab eadem sit Sede indultum
quod interdicti, suspendi vel excommuni-
cari non possint per literas apostolicas
non facientes plenam et expressam ac de
verbo ad verbum de indulto huiusmodi
mentionem.

§ 55. Volumus autem quod prioratus
et alia beneficia unita huiusmodi, debitis
propterea non fraudentur obsequiis, et a-
nimarum cura in eis, si qua illis immi-
neat, nullatenus negligatur; et in mona-
steriis unitis huiusmodi divinus cultus,
et solitus monachorum et ministrorum nu-
merus nullatenus minuatur; sed illorum
et dilectorum filiorum illorum conventu-
um, si conventus habeant, et prioratum
ac beneficiorum unitorum praedictorum
congrue supportentur onera consueta. Et
iusuper, ex nunc irritum decernimus et

Benefic. uni-
torum cura et
servitium non
praetermittitur.

Tenor statuto-
rum dic. capi-
tuli generalis.

Congreg. Ere-
mi Camaldulen-
sis sit una, et
vocetur Congre-
gatio sacrae Ere-
mi.

Monasteriorum
unitorum nume-
ratio.

Erem. Aretina.

inane, si secus super bis a quoquam, qua-
vis auctoritate, scienter vel ignoranter con-
tingerit attentari. Tenor vero statutorum et
ordinationum praedictarum talis est.

§ 56. In primis, tam apostolica aucto-
ritate nobis in hac parte commissa, quam
totius capituli nostri potestate, ordina-
mus, statuimus, et deliberamus quod Cam-
aldulensis Eremi sit una congregatio,
quae loca omnia, tam Eremitarum quam
Observantium et Conventual. ad ipsam
pertinent., complectatur, voceturque Con-
gregatio sacrae Eremi Camaldulensis.

§ 57. Deinde ex hac congregatione et
alia eiusdem Ordinis Sancti Michaelis de
Murano fiat unum corpus, et una nova
erigatur congregatio, in qua universa no-
strae Religionis loca Eremitarum, Obser-
vantium, Conventual. et monialium com-
prehendantur, quae sacrae Eremi Camal-
dulensis et Sancti Michaelis de Murano
Congregatio nuncupetur. In ea vero par-
ticularius infrascripta principaliora loca,
cum inferioribus sibi annectendis et u-
niendis, hoc ordine contineri intelligantur.

§ 58. Sacra Camaldulensis Eremus, A-
retinen. diocesis, dicti Ordinis, cum suis
annexis, cui perpetuo unimus hospitale S.
Fridiani de Pisis, dictum Sancti Martini,
cuius quinquaginta; ac prioratum Sancti
Sabini de Chio, prope Castellionem Aretinensem,
cuius etiam quinquaginta; nec
non monasterium Sancti Andreae de Pu-
neo, cuius viginti; ac prioratum Scandalo-
ni, Florentinensis diocesis, cuius qua-
tuordecim; et monasterium Insulae, cum
suis annexis, Imolensis seu alterius dio-
cesis, cuius centum; ac monasterium de
Typhi, in Val de Caprese, cuius quinquaginta;
ac prioratum de Cortona, cuius viginti-
quinque; et prioratum Anguae, Fesulanensis
diocesis, cuius decem; ac prioratum de Pratalea,
Fesulanensis diocesis, cuius sex; ac prioratum
de Planetulo, cuius septuaginta; ac prioratum
de Valiala, cuius duodecim.

§ 59. Monasterium Sancti Michaelis de

Murano, Torcellanen. diocesis, cum suis
annexis, cui unimus prioratum S. Martini
de Opitergio sive de Uderzo, cuius cen-
tum; et monasterium Sanctae Mariae de
Lemo in Istria, cuius viginti quinque; ac
prioratum Camaldulini de Verona, cuius
septuaginta.

§ 60. Prioratum Sancti Matthiae de
Murano apud Venetias, cum suis annexis,
cui unimus prioratum Sancti Viti de Vi-
centia, qui nunc in congregatione est, si
ita patribus congregationis in futuro ca-
pitulo videbitur; ac prioratum Montis Cru-
cum, in agro Patavino, cuius octuaginta;
et prioratum Sanctae Mariae de Orbigo,
Paduanensis diocesis, cuius viginti quin-
que; prioratum S. Benedicti de Philetto,
Tarvisinensis seu Cenetensis diocesis, cu-
ius viginti quinque.

§ 61. Ac monasterium S. Mariae de
Carceribus, cum suis manualibus et an-
nexis.

§ 62. Et monasterium Sancti Apollin-
aris de Classe, cum suis manualibus et
annexis.

§ 63. Ac prioratum Sancti Salvatoris
de Forolivio, cum suis annexis, cui uni-
mus prioratum S. Mariae de Scardavilla,
cuius quinquaginta, et prioratum S. Pe-
tri de Caesena, cuius septuaginta; ac prio-
ratum Montis Calvarii, una cum prioratu
Sanctae Mariae de Fontana, ambo de Caf-
fracaro uniti, quorum viginti; et priora-
tum de Prodano, in agro Caesenati, cuius
viginti.

§ 64. Et prioratum S. Ioannis Bapti-
stae de Faventia, cum suis annexis, cui
unimus prioratum Sancti Ioannis Bapti-
stae de Bagnacaballo, cuius centum; et
prioratum Sancti Ioannis Evangelistae de
Ricco, cuius quindecim; ac prioratum
Sancti Damiani de Bononia, cuius sexa-
ginta.

§ 65. Ac monasterium S. Romualdi de
Val de Castro, cum suis manualibus et an-
nexis, cui unimus prioratum de Podio-
cuppo, cuius quadraginta; et prioratum

S. Michaelis de
Mur., cum suis
annexis,

S. Matthiae de
Mur., cum suis
annexis,

S. Mariae de
Carceribus,

S. Apollinaris,

S. Salvatoris de
Forolivio, cum
suis annexis,

S. Ioan. Bapt.
de Favent., cum
suis annexis,

S. Romualdi de
Val de Castro,
cum suis anne-
xis,

Sancti Georgii, cuius duodecim; ac prio-
ratum de le Parelle, cuius decem; ac
eremum dictam la Quadrigaria, cuius qua-
tuor.

S. Mariae An-
gelo. Florent.,
cum suis anne-
xis,

§ 66. Et prioratum Sanctae Mariae de
Angelis, Florentiae, cum omnibus suis
annexis, cui unimus prioratum Sanctae
Agathae de Valdechiano, in Monte San-
cti Sabini, una cum prioratu Sancti Chri-
stophori et Sanctae Luciae prope Montem
Sancti Sabini illi unito, quorum triginta;
et prioratum de Muchio, Vulleranensis
diocesis, cuius quadraginta; et prioratum
S. Viriani, Aretinensis diocesis, cuius
sexaginta.

S. Benedic. ex-
tra muros Flo-
rent., cum suis
annexis,

§ 67. Et prioratum Sancti Benedicti
extra muros Florentiae, cum suis annexis,
cui unimus monasterium S. Iucundae, Lu-
canensis diocesis, cuius octuaginta; et
monasterium de Cintogia, dictae diocesis,
cuius quinquaginta; et prioratum Urtica-
iae, Fesulanensis diocesis, cuius triginta;
et prioratum Sancti Cipriani, Ultranensis
diocesis, cuius viginti quinque; ac mona-
sterium de Castigneto, Pisanensis dio-
cesis, cuius tredecim; et monasterium de
Monte Muro, Florentinensis vel Fesula-
nensis diocesis, cuius viginti quinque;
ac monasterium de Titiano, Aretinensis
vel Sarsinatensis diocesis, cuius octua-
ginta.

S. Mariae de
Monte Cornaro.

§ 68. Ac monasterium Sancti Felicis
in Platea, Florent. dioec. cum suis anne-
xis, cui unimus monasterium Montis Cor-
narii, prope Balneum S. Mariae, cuius
octuaginta.

S. Mustiola sive
Rosa,

§ 69. Et monasterium de la Rosa, Se-
nensis diocesis, cum suis annexis, cui
unimus eremum dictam Alvivo, una cum
sibi annexo prioratu de Larco, et aliis
sibi annexis, Senensis dioec., cuius cen-
tum quinquaginta.

S. Michaelis de
Aretio.

§ 70. Ac monasterium S. Michaelis de
Aretio, cum suis annexis, cui unimus mo-
nasterium S. Clementis Aretii, cuius octua-
ginta; ac prioratum S. Laurentii prope
Aretium, cuius viginti quinque.

§ 71. Ac monasterium S. Mariae de
Balneo, cum omnibus suis manualibus et
annexis, cui unimus prioratum S. Silve-
stri, qui etiam unus de manualibus eius
existit, cuius quadraginta.

S. Mariae de
Balneo,

§ 72. Et monasterium S. Severi de Pe-
rusia, cum prioratu S. Trinitatis illi annexo
et eorum annexis, quibus unimus priora-
tum S. Antonii de Tuderto, cuius vigin-
ti quinque; ac prioratum S. Angeli, dictum
il Massaccio, cuius centum.

S. Severi de
Perusia,

§ 73. Et monasterium S. Hippolyti de
Faventia, cum suis annexis et manualibus,
cui unimus ecclesiam S. Andreae et S. Lau-
rentii, eiusdem monasterii manuales, cuius
octuaginta; ac prioratum dictum de Fe-
racciano, Foroliviensis diocesis, cuius cen-
tum; ac prioratum S. Mariae Camaldulini
prope Forolivium, cuius triginta; ac locum
S. Mauri de Solarolo, Faventinensis dio-
cesis, cuius quinquaginta.

S. Hippolyti de
Faventia.

§ 74. Et monasterium de Monte Christo
in Insula prope Sardiniam, cum suis an-
nexis, cui unimus monasterium S. Trini-
tatis in Sardinia, ecclesiam S. Petri in
Scano, S. Nicolai de Trulla, S. Mariae et
S. Eugeniae in Samnar, S. Michaelis et
Laurentii in Vavaci, S. Mariae et Ioannis in
Altasar, S. Mariae in Contra, S. Ioannis et Si-
monis in Salvener, S. Pauli in Controli, S.
Petri in Olim eremitarum, in Elba insula; lo-
cus in Capolinari et omnia alia nostri Ordinis
loca, quae in Corsica, Sardinia, Plumbino
et aliis circumiacentibus terris reperirentur,
quorum insimul fructus, redditus et
proventus, quinquaginta ducatorum auri
de Camera, secundum communem extima-
tionem, valorem annum non excedunt.

Abbat. de Mon-
te Christi.

§ 75. Quae omnia supradicta loca, si
quovis modo vacant, alioquin per cessum
vel decessum aut aliam quamvis dimissio-
nem abbatum, priorum et aliorum quo-
rumvis ea obtinentium, unita, annexa et
incorporata perpetuo sint et esse intelli-
gantur.

Quorum loco-
rum annexio et
incorporatio fa-
cta consentant
cum ea vacant.

§ 76. Et haec quidem principaliora de-
cem et septem loca, tamquam magis ido-

Et in eis monasticis disciplinis observantia servetur.

nea, in quibus, iuxta monasticam disciplinam, regularis vita constitui et observari valeat, eligimus, instituimus et deputamus, quibus alia minora loca, ut particulariter supra expressum est, ea ratione annectimus, ut cum monacis simul pluribus alimenta suppeditare abunde valeant, et per socialem vitam atque coenobiticam institutionem perfectius custodiatur observantiae rigor.

Monial. pauper. subventioni Eremitis solvat infrascript. annuas portiones, videl. flor. 30 monialibus S. Benedicti de Aretio;

§ 77. Quoniam vero et de monialibus dicti nostri Ordinis locis, quibus omnia huiusmodi de novo erectae congregationis privilegia communia esse debent, ratio habenda est, cum nonnulla ex eis intolerabili, ut accepimus, paupertate premantur, statuimus et definimus ut sacra Eremitis, cum primum prioratum Planetuli, iuxta praemissam dispositionem, possederit, annuam triginta florenorum pensionem monialibus monasterii S. Benedicti de Aretio persolvat.

Flor. 20 monialibus de Prato Veteri;

§ 78. Cum prioratum Cortonae, viginti florenorum monialibus monasterii Sancti Ioannis Evangelistae de Prato Veteri.

Flor. 30 monialibus de Boldrona;

§ 79. Cum vero prioratus Angelorum de Florentia prioratum Sancti Viriani acquisiverit, annuam similiter triginta florenorum pensionem monialibus nostri Ordinis de Boldrona persolvat.

Flor. 25 monialibus Sancti Trinitatis de Faventia.

§ 80. Quando iterum monasterium Sancti Hippolyti de Faventia locum S. Mauri de Solarolo possederit, pensionem annuam vigintiquinque florenorum monialibus monasterii S. Trinitatis de Faventia persolvat.

Pensionesque istae perpetuis sint.

§ 81. Quas quidem pensiones, perpetuis futuris temporibus, de anno in annum, praefatis monialibus persolvi, et nulla ratione, neque a capitulis nostri Ordinis, neque a praesenti aut futuris generalibus, aut aliis quibuscumque, impediri posse statuimus.

Beneficia praedicta nemini ad vitam conferantur.

§ 82. Item, statuimus et ordinamus nullum de cetero nostri Ordinis beneficium, neque ex principalioribus, neque ex unitis supra nominatis, aut uniendis, posse cuiquam, vel in ipso Ordine nostro vel extra existingi, ad vitam conferri, neque a mo-

dero, neque a successoribus suis generalibus, neque ab Eremitis, neque ab abbatibus et prioribus Ordinis nostri, sub poena excommunicationis latae sententiae his qui beneficium aliquod conferre voluerint; et ut quod nemo, qui Camaldulensis Ordinis sit, beneficium aliquod sive dignitatem ad vitam suscipere valeat, sed in superius praenominatis locis principalioribus, per cessum vel decessum eorum, qui loca ipsa nunc tenent, annuales priores vel abbates aut rectores instituatur, vitaeque regularis et observantia custodiatur; minor vero, in vacationis quodcumque eventum, maioribus ordine supra expresso unita sint, ut praefertur, hoc declarato, ut in illis pari ratione nemo possit, nisi annualem, administrationem habere.

§ 83. Hac tamen lege, quod loca quaecumque, quae sic applicari contigerit, debitis sibi non fraudentur obsequiis, sed per praelatos monasteriorum vel locorum, quibus applicata fuerint et annexa, onera consueta et officia impleantur.

§ 84. Obligenturque praelati antedicti, qui perpetui sunt, de fructibus huiusmodi annexorum, visitoribus per Observantes et Eremitas deputatis reddere rationem. De quibus quidem fructibus ac proventibus, illud disponi debeat quod per definitores capituli Observantium fuerit ordinatum. Ex nunc, Sedis Apostolicae beneplacito praemisso, decernentes ut quicquid, super collatione beneficiorum et locorum Ordinis nostri, aliter a quocumque fuerit attentatum, sive scienter sive per ignorantiam, nullius roboris vel momenti esse censeatur.

§ 85. Item, statuimus et ordinamus quod praelati Ordinis nostri perpetui, sive in hac congregatione sive extra ipsam fuerint, titulo, regimini et administrationi locorum, quae tenent, ad hoc ut dictae congregationi uniantur et effectualiter aggregentur, in manibus generalis et capituli Eremitarum cedere valeant, et hi potestatem habeant admittendi cessionem, ac loca ipsa congregationi, effectum ipso, adiungendi.

Onera in eis impleantur.

Prael. de fructibus annexorum rationem reddunt ut hic.

Praelati loca quae tenent, congregat. cedere valeant, ut ei adiungatur.

Cedentes loca in eorum abbatibus et prioribus praefici possint ad vitam, ceteri vero nequaquam.

§ 86. Et nihilominus generalis ipse et Eremitarum capitulum, qui sic viventes cedere voluerint, in eorumdem locorum abbates aut priores, secundum loci qualitatem, per annum praeficere possint, qui quidem annus toto tempore vitae eius, qui sic praefectus fuerit, durare intelligatur. Quod et in aliis pariter observari decernimus, qui beneficia aliqua vel loca Ordinis nostri, quae nunc in commenda sunt, in titulum habere procuraverint, scilicet, titulo atque administrationi locorum, quae sic habuerint, in favorem congregationis in praedictorum manibus cedentes, per eosdem, in priores aut abbates eorumdem locorum per annum praefici possint, qui annus, donec vita illi supererit, non finiatur. Nullum autem alium nostri Ordinis quoquo modo ad aliquod beneficium aut dignitatem, ad vitam aut ad annum tota vita duraturum, praefici posse volumus.

Loca quae sunt extra congregationem cum primum vac. congregationi aggregentur.

§ 87. Item, statuimus et ordinamus ut monasteria et beneficia ac loca omnia et singula nostri Ordinis Camaldulensis, quae modo extra hanc congregationem, sive in Ordine sint sive extra Ordinem, per quoscumque, cuiuscumque dignitatis fuerint, in titulum vel commendam obtenta, cum primum per cessum vel decessum illa obtinentium vacaverint, aut illorum commendae cessaverint, ad Ordinem nostrum effectualiter revertantur, et congregationi de novo erectae huiusmodi pleno iure et cum effectum aggregentur.

Generalis Ordinis dic. congreg. caput sit.

§ 88. Locorum autem omnium, qui nunc in nostro Ordine sunt, aut in futurum erunt, sive in hac congregatione in praesentiarum sunt, sive illi in posterum aggregantur, sive etiam extra congregationem sint, totius scilicet Camaldulensis Religionis caput, generalis censeatur, de anno in annum, prout inferius dicetur, eligendus.

Prior Eremitis tenet primum locum post generalem.

§ 89. Eremita autem prior, propter loci illius dignitatem, post generalem, supra omnes alios Ordinis abbates et priores semper locum habeat.

§ 90. Modus autem nominandi ac eli-

gendi Ordinis nostri generalem talis sit. Ut eligatur et deputetur solum de numero Observantium seu Coenobitarum sive Eremitarum et non Conventualium; fiatque eius electio de anno in annum in capitulo Observantium, secundum eundem modum et formam, quae servari consuevit in electione vicarii dictae congregationis Sancti Michaelis de Murano. Ipseque generalis sic electus possit, ubi opus fuerit, Ordinem universum visitare, et annuas collectas habere debeat a locis, quae illas exolvere tenentur et consueverunt.

Generalis eligatur de numero Observantium seu Coenobitarum Eremitarum; et habeat collectas.

§ 91. Sacrae autem Eremitis prior, per cessum vel decessum venerabilis religiosi Petri Delfini, in praesentiarum prioris et generalis, nominetur et eligatur dumtaxat de numero Observantium, Coenobitarum aut Eremitarum, sitque non perpetuus aut ad vitam, sed temporalis, et eius electio fiat secundum modum et formam qua eliguntur aut eligentur ceteri omnes abbates et priores locorum, quae nunc in dicta congregatione de Murano sunt, aut in futurum erunt.

De electione et officio prioris sacrae Eremitis.

§ 92. Ipseque sacrae Eremitis prior, pro tempore sui officii, in Eremita commoretur, vitamque totaliter ducat eremiticam, non secus ac ceteri omnes eremitae, quos non minus exemplo, quam doctrina instruere debet. Hoc enim, in Regula Beati Benedicti, prioris officium esse legimus.

Prior Eremitis in Er. somp. commorari debet.

§ 93. Quoniam vero in obitu aut cessione eiusdem Petri Delfini, moderni prioris Eremitis et Ordinis generalis, non statim coadunari capitulum poterit, ordinamus et definimus ut, eo cedente vel decedente, usque ad immediate post futurum capitulum, ille qui pro tempore congregationis Sancti Michaelis vicarius esse reperiretur, suppleat vices generalis. Prior autem Eremitis, pro illa dumtaxat vice, a capitulo Eremitis statim eligatur, duraturus usque ad proximum futurum capitulum Observantium, in quo postea de anno in annum eligetur, ut praefertur.

Petro nunc Eremitis prioris ad generali Ordinis deced., vicarius S. Michaelis vices gen. supplet, et prior Eremitis, statim ab eius cap. eligatur duraturus usque ad cap. Observantium, a quo singulis annis eligatur.

§ 94. Item, ordinamus ac definimus ut

Generalis fu-
turus eligat vi-
carios:

qui, post cessum aut decessum moderni generalis, pro tempore generalis eligetur, debeat sibi eligere et deputare vicarios pro meliori totius Ordinis regimine et gubernatione.

Unum sup. Con-
vent. de anno
in annum, et de
num. Conventu-
alium praela-
torum;

§ 95. Unum quidem super omnes Conventuales universalem vicarium, qui super Observantes Coenobitas et Eremitas et super moniales nullum ius habere possit: eligaturque de anno in annum ab ipso Ordinis generali, cum consensu Eremitarum et cum consilio aliquorum Ordinis nostri praelatorum, de numero solum Conventualium praelatorum. Qui et usque ad triennium confirmari et infra annum revocari, ad nutum generalis et capituli Eremitarum, possit. Cui, secundum quod eisdem generali et capitulo Eremitarum visum fuerit, de competenti salario provideatur, ut munus suum implere commodum valeat.

Alterum super
Observant. Co-
nobitas, Eremitas
et moniales
de numero praela-
torum Observantium.

§ 96. Pro regimine autem Observantium Coenobitarum et Eremitarum ac monialium, unum aut plures vicarios, universales aut particulares, quando et quotiens opportunum censebit, ipse solus generalis eligere et confirmare ac revocare possit. Neminem tamen, nisi de numero praelatorum Observantium nostri Ordinis, possit in vicarium supra Observantes aut moniales eligere.

Capit. duo celebrantur.

§ 97. Pro meliori autem huius congregationis et totius Ordinis regimine, confirmatione et augmento, volumus in Religione nostra duo capitula celebrari.

Unum, in quo
convenient Ob-
servantes Coenobitas et Eremitas et generalis prior Eremiti et Observantium locorum abbates, et priores eligantur etc. de anno in annum;

§ 98. Unum quidem de anno in annum, in quo solum convenient Observantes Coenobitae et Eremitae, ita ut prior Eremiti, sicuti alii Observantium praelati, cum uno socio ad eum accedat. In quo per novem definiores, quorum maior pars de numero praelatorum sit, eo modo deputandi et eligendi, quo in capitulis congregationis Cassinensis, alias Sanctae Iustinae eliguntur, prior Eremiti et caeteri omnes Observantium locorum abbates et priores et totius Ordinis generalis eligantur, et caetera omnia tractentur et defini-

niantur, quae ad regimen, tam spirituale quam temporale Observantium, tam Coenobitarum quam Eremitarum atque monialium, pertinere videbitur.

§ 99. Alterum vero capitulum, quamdiu in nostro Ordine Conventuales esse contigerit, generale totius Religionis fieri volumus, quando, quotiens et ubi generali Ordinis et capitulo Eremitarum visum fuerit, in quo convenient omnes, qui in generalibus nostri Ordinis capitulis vocem habere consueverunt. Et per sex definiores, quorum duo sint Eremitae, sive sacerdotes sive non, a capitulo Eremiti eligendi, duo de numero Observantium, et duo de numero Conventualium, ab omnibus vocem in eodem capitulo habentibus deputandi, una cum praesidente, qui semper sit Ordinis generalis aut localis eius Eremiti prior, ea tractentur et definiantur, quae ad totius Ordinis reformationem, incrementum atque utilitatem opportuna existimabuntur.

§ 100. Illud quoque, Sedis Apostolicae confirmatione obtenta, definimus, ut quotiens nostri Ordinis quaecumque capitulum celebrabitur, possint eiusdem capituli definiores eligere unum nostri Ordinis professum idoneum et fidelem, loco notarii, qui eiusdem capituli acta scribere ac in debitas et opportunas formas redigere valeat, cuius quidem scriptis, tam in Romana Curia quam alibi, in iudicio et extra, plena fides adhibeatur, ac si per publicum et authenticum notarium scripta et stipulata essent.

§ 101. Item, statuimus et ordinamus ut nullus de numero Observantium monachorum conversorum aut Eremitarum possit ad vitam conventualem transire, sub inobedientiae poena, qua ligentur, non solum transeuntes sed etiam recipientes, qui etiam beneficiorum suorum privationis poenam incurrant.

§ 102. Conventuales vero ad arctiorem vitam observantiae transire posse volumus. Quinimmo eorum singulos, pro ani-

Alterum sit capitulum generale celebrandum, quando et ubi generali et Eremiti capitulo videb., in quo tractentur necessaria pro totius Ordinis reformatione et utilitate.

Definiores capituli eligant unum Ordinis professum, pro notario capituli.

Monachi Observantes et Eremitae ad Conventuales transire prohibentur.

Conventual. ad Observ. transire possunt, et recipi debent.

marum suarum salute, Religionisque nostrae reformatione, hortamur atque admonemus hoc facere. Volentesque ut Conventualibus, sic ad meliorem conversationem transire volentibus, locus in observantia denegari sub eadem poena non possit, nisi post tertiam probationem, ut in B. Benedicti Regula scriptum est; sed per Observantium monasteria, secundum beneplacitum visitorum et definitorum Observantium, deputentur.

Venientes ad Ordinem recipiantur ab Observantibus tantum.

§ 103. Item, ut Observantium potius quam Conventualium in nostro Ordine numerus augeatur, et omnes ad nostram Religionem accedere volentes, in loco observantiae, habitum Religionis suscipiant et professionem emittant, innovamus antiquam nostri Ordinis constitutionem ut nullus Conventualium praelatorum, qui perpetui sunt, possit alicui habitum nostrae Religionis exhibere, et contrafaciens poenam privationis beneficiorum suorum eo ipso incurrat.

Observantes in victu, vestitu, celebratione officiorum etc. eandem formam omnes observ.

§ 104. Item, definimus et mandamus ut omnes, tam praelati quam monaci de Observantia (exceptis Eremitis, quorum vita arctior et locus austerior est), debeant in victu, vestitu, tonsura, divini officii et missarum celebratione et aliis omnibus moribus et caeremoniis, tam extra quam intra monasterium, eundem modum et normam, sine ulla penitus diversitate, habere et observare.

Licentiae standi extra Ordinem revocantur.

§ 105. Item, omnes et singulas licentias, nostri Ordinis monachis aut conversis concessas, extra claustrum et extra Ordinem commorandi revocamus. Et eisdem, cum licentia aut sine, extra Ordinem commorantibus, sub poena gravissimae culpae mandamus ut, infra terminum trium mensium a praecepto sibi facto, debeant se coram generali aut vicario aut visitoribus praesentare, qui eisdem de congrua mansionem in Ordine nostro providere debeant. Teneanturque perpetui praelati monachos seu conversos huiusmodi, ad eos per generalem vicarium aut visitatores di-

rectos, benigne recipere et humaniter tractare, nisi legitimam habuerint excusationem.

§ 106. Item, in virtute sanctae obedientiae, mandamus ut nullus omnino nostri Ordinis, sine omnium definitorum capituli et Sedis Apostolicae licentia, literas familiaritatis alicuius cardinalis seu praelati impetrare possit; ac literis desuper per eos hactenus impetratis, sub poena privationis beneficiorum suorum et inhabilitatis ad illa in posterum obtinenda, renunciare habeant. Neque extra loca Religionis seu in aliarum Religionum aut saecularium locis permanere praesumant; neque possint beneficia, ecclesias aut loca alia, ad regimen aut ad afflictum aut alio modo, sine eadem licentia et sub eadem poena, suscipere. Neque etiam possint super his generalis aut capitulum Eremiti, neque alius quoquo modo dispensare.

§ 107. Item, definimus et statuimus ut omnes nostri Ordinis beneficia obtinentes, in dicto beneficio, aut per se aut per alium, qui nostri Ordinis sit, resideant, et debito modo Deo altissimo deserviant aut deservire faciant. Et quicumque, sine expressa omnium definitorum licentia, hanc institutionem non servaverit, beneficio suo de facto privatus intelligatur. Et loco cui, secundum superiorem dispositionem, uniri debet, pro unito et annexo habeatur.

§ 108. Item, definimus et mandamus, sub eadem poena, ut singula dicti Ordinis beneficia, quibus cura imminet animarum, quorum singulorum fructus et proventus ad summam vigintiquinque florenorum auri ascendunt, obtinentes, continue, die noctuque, ante sacratissimum Christi Corpus, accensam lampadem tenere debeant. Statuimus insuper ac definimus ut tam Eremitae quam Coenobitae, qui tunc in observantia sunt aut in futurum erunt, infra terminum quinque proxime futurorum annorum, debeant omnem curam animarum a locis eorum, tam prin-

Familiar. praelati vel cardinalis quomodo impetranda.

Beneficia obtinentes et non residentes, eis privantur et Ordini aggregantur.

Cum beneficia habent, lampadem ante Corpus Christi teneant, et curam animarum amoveant, ut hic, infra annos quinque.

cipalioribus quam annexis, amovere, aut illis omnino cedendo, aut illas per saeculares presbyteros exercendo. Quo termino transacto, illos, quibus hoc onus incumbit, si ordinationem hanc non impleverint, gravissimam inobedientiae culpam incurrisse censeantur; ac locum, a quo cura animarum amota non fuerit, debere et posse, secundum generalis et capituli Eremitae dispositionem, ab eo, cui unitum erat, separari, et alii uniri volumus. Ac sub dictae Sedis beneplacito volumus ut plebs et populi, quorum curam loca nostri Ordinis habere consueverant secundum dispositionem eorundem locorum praelatorum, contentae sint a saecularibus presbyteris curari ac gubernari.

Pro Ordin. auxilio quin. prudentes viri in locis observantiae per decem annos teneantur, quibus indulgentiae duplicentur.

§ 109. Item, quoniam multi nostri Ordinis probatissimi viri, proxime praeteritis annis, vita functi sunt, nosterque propterea Ordo aliquo indigere auxilio videatur, sub Sedis Apostolicae beneplacito, volumus ut per decem annos proxime futuros possint, quolibet anno, quinque alterius cuiuscumque Religionis, etiam Mendicantium atque Cartusiensium, quos capituli nostri definitores elegerint, habitum nostrae Religionis in quibuscumque observantiae locis recipere. His vero, sic ad nostrum Ordinem accedentibus et Camaldulensium Religionem profitentibus, cupimus, de apostolicae benignitatis largitate, merita laborum Religionis duplicari, plenariam omnium peccatorum indulgentiam concedi, illas insuper easdem indulgentias eadem benignitate consequi optamus, quas, sancta Hierusalem loca, Beatorum Apostolorum in Urbe limina, et S. Iacobi in Galitia ecclesiam visitando, consequerentur.

Loca Ordinis, quae transcendant summam sexcent. floren. debent praecceptores conducere et tenere.

§ 110. Item, statuimus et definimus ut singula nostri Ordinis loca, ubi coenobitica observantia custoditur, cuius fructus summam sexcentorum florenorum transcendunt, debeant praecceptores conducere ac tenere, qui iuniores monachos linguas et doctrinas, maxime sanctarum Scriptu-

rarum disciplinam, doceant, si ea loca studentibus apta et idonea a definitore iudicabuntur. Quae autem non id fecerint, secundum eorundem definitorem arbitrium, illis, quae fecerint, aliquid persolvere teneantur, et gravissime insuper ab eisdem puniantur.

§ 111. Item, statuimus et ordinamus quod nullae mulieres, monasteria tam virorum quam monialium dicti Ordinis, sub poena excommunicationis, ingredi possint, sine expressa generalis dicti Ordinis licentia.

Ingressus ad loca Ordinis prohibetur mulier.

§ 112. Item, statuimus et definimus quod, a praesenti anno incipiendo, semel ad minus in anno, omnia nostri Ordinis monialium monasteria per visitatores Observantium visitentur. A nullo vero alio, nisi a generali possint visitari, sine omnium definitorem licentia. Teneantur vero Observantium definitores et visitatores eadem monasteria regere et gubernare, et inter caetera, nullam monialem in eis permittere ut proprii quidquam habeat.

Visitatores Observantium visitent monialia monasteria.

§ 113. Ut eremiticae vitae rigor per Coenobitarum societatem non imminuatur, statuimus et definimus ut Ordinis generalis aut prior Eremitae non possit, neque propria, neque alicuius capituli auctoritate, antiquas Eremitae constitutiones, secundum consuetudines, quae in praesentiarum observantur, moderatas, relaxare, aut per laxiorem vivendi modum immutare, sine totius capituli Eremitae consensu; et qui tam laudabilem vitam ullo modo immutare attentaverint, Dei et sancti patris nostri Romualdi indignationem timeant.

Eremiticae vitae rigor a toto capitulo Eremitae tantum immutari potest.

§ 114. Capitulum autem Eremitae et in praesentiarum et futuris temporibus esse et intelligi volumus ipse Eremitae prior et omnes qui, post professionem suam in Ordine nostro, per sex continuos menses, in ipsa Eremitae vitam duxerint eremiticam, et a reliquis Eremitis digni eorum consortio fuerint iudicati, sive fuerint in sacerdotio constituti sive non.

Capitulum Eremitae quae personae faciunt.

§ 115. Item, definimus et statuimus,

Officiales omnes in Eremitae et eius locis singulis annis, pro die S. Romualdi, eligantur a priore et capitulo.

post obitum vel cessionem moderni prioris generalis, omnes, tam in spiritualibus quam in temporalibus, ministri, officiales, camerarii, dispensatores in Eremitae, Fonte Bono, aliisque locis Eremitae annexis atque subiectis, singulis annis, pro die sancti Romualdi, de novo eligantur aut confirmentur per Eremitae priorem, non tamen sine expresso consensu capituli ipsius Eremitae; electiones autem quaecumque, quae sine huiusmodi consensu fierent, nullae esse intelligantur, et cum gravissimo onere conscientiae illius, qui sine tali consensu eligere attentaverit. Vivente autem et non cedente praefato Petro, qui nunc Eremitae prior et generalis est, volumus praedicti omnes, tam in spiritualibus quam in temporalibus, ministri et officiales in Eremitae, Fonte Bono Camal. Florent., aliisque locis quibuscumque Eremitae annexis et subiectis, eligantur ab ipso Petro priori et generali, cum consilio tamen Eremitarum, aliter autem nequaquam.

Qui non sunt bonae conversationis ex locis Eremitae removeantur.

§ 116. Item, ordinamus et definimus ut eos, qui, aut in praesentiarum aut in futurum, non bonae conversationis et famae in Fonte Bono Camalduli Florentini, aliisque omnibus locis Eremitae annexis et subiectis, a duabus partibus ex tribus capituli ipsius Eremitae existimabuntur et tales esse declarabuntur, statim ab illis locis removeantur, prout in dies per Eremitas nominabuntur. Ad quod, si opus fuerit, liceat etiam brachii saecularis auxilium implorare.

Capitulum Eremitae quid possit.

§ 117. Item, statuimus et definimus ut, post obitum aut cessionem moderni prioris Eremitae et generalis, capitulum dicti Eremitae, in temporali et spirituali regimine Eremitae, Fontis Boni et aliorum locorum Eremitae annexorum et subiectorum, eandem auctoritatem habeant, quam nostri Ordinis capitulorum quorumcumque definitores habent, aut habituri sunt. Et quicquid per Eremitae capitulum, in Eremitae et locis praedictis, circa modum vivendi, induendi, fabricandi, divinum officium ordinandi et

circa morum et caeremoniarum observationes terminatum fuerit, minus etiam robur habeat, quam si fuisset per definitores cuiuscumque capituli constitutum.

Barbam Eremitae deferre possunt;

§ 118. Item, volumus ut, sicut clausis Eremitis, ita apertis, etiam tam monachis quam conversis et sacerdotibus, si ita capitulo Eremitae visum fuerit, liceat barbam deferre, ita tamen ut sacerdotes eam circa os tondere teneantur.

Pecuniam vero habere prohibentur dum sunt in Eremitae.

§ 119. Item, decernimus ac statuimus ut, post obitum vel cessionem huius, qui nunc Eremitae prior et generalis est, nemo in Eremitae, neque prior, neque maior sacrista, neque alius eremita, monachus, aut conversus, dum effectualiter in Eremitae commoratur, possit sub aliquo colore habere seu tenere, mutuo dare aut recipere aliquam pecuniae, etiam minimam, quantitatem, nisi forte camerarii Fontis Boni coadiutor, socius aut minister sit; sed tam elemosynae, quae pro dicendis missis Eremitae offeruntur, quam singula alia prioratus Eremitae temporalia bona, per Fontis Boni camerarium eiusque coadiutorem et ministros tractentur atque administrentur. Et haec quidem constitutio, tamdiu variari non possit, quamdiu omnibus capituli Eremitae vocibus aliter visum fuerit.

Administratores bonorum temporalium Eremitae qui sint.

§ 120. Item, definimus ac statuimus ut per Eremitae priorem, una cum Eremitis, et in praesentiarum et in futuris temporibus, super administrationem bonorum temporalium Eremitae duo nostri Ordinis deputentur, unus camerarius, qui in Fonte Bono commoretur, alius autem ipsius camerarii coadiutor, qui ex his etiam esse possit, qui in Eremitae commorantur. Qui sexies in anno, semel scilicet quibuslibet duobus mensibus, exactam suarum administrationum rationem reddere teneantur illis, sive saeculares sive religiosi, aut unus aut plures sint, quos prior Eremitae et Eremitae ad hoc elegerint. Ministros vero et unum et plures, et laicos et religiosos, habere isti possint, neminem tamen sine capituli Eremitae consensu.

Qui administra-
runt bona Ere-
mi cogantur ad
reddendum ra-
tionem.

§ 121. Item, statuimus et sancimus quod per Eremitas deputentur, aut ab eadem Sede deputari impetrentur, unus aut plures, qui rationes eorum, qui bona Eremitae administraverunt, videant, et plenissima Sedis Apostolicae auctoritate, cum brachii saecularis auxilii imploratione, potestatem habeant cogendi eos ad reddend. rationem administrationum suarum et ad restituendum quidquid per eos restituendum fore iudicaverint. Possintque etiam, eadem auctoritate, omnes, qui bona Eremitae minus legitime possident, ad ea restituendum cogere; ac cum eis de fructibus eorundem bonorum et de summa pro illis exposita, prout iuris fuerit, componere.

Eremitae unde-
que claudatur,
uno vel alio a-
dito ad pauperes
et peregrinos
relicto.

§ 122. Item, antiquiorem constitutionem confirmantes, ordinamus ut, quam citius fieri poterit, Eremitae circumquaque eo modo, quo Eremitis opportunum videbitur, claudatur, unum solum aditum et ingressum aut duos ad summum dimittendo, ubi abundanter pauperibus et peregrinis elemosynae elargiantur.

Mansio pro hos-
pitibus eorum
a cellulis Ere-
mitarum construat-
ur.

§ 123. Item, pro maiori fratrum Eremitarum quiete, volumus et definimus ut prior Eremitae, qui, post obitum aut cessionem eius, qui in praesentiarum prior est, in Eremito habitaverit, pro hospitibus, qui ad Eremitum accesserint, mansionem seu cellulam construere faciat, sic a cellulis Eremitarum divisam, ut Eremitae, quantum minus fieri possit, ab hospitibus molestentur; quae tamen loco et forma, qua capitulo Eremitarum visum fuerit, construat.

Nemo admitta-
tur in choro,
cellulis vel alibi,
sine licentia prio-
ris.

§ 124. Item, ordinamus et definimus ut quicumque, aut devotionis gratia, aut alia quacumque de causa ad Eremitum accesserint, sive saeculares viri sive religiosi fuerint, neque in choro, neque in cellulis, neque alibi, nisi in prima ecclesiae parte et in loco hospitibus deputato, sine prioris licentia, non admittantur.

Eremitae etiam
extra Eremitum
absque licentia
ser-
vare debent, si
redire velint.

§ 125. Item, statuimus et ordinamus ut Eremitae monachi ac conversi, ipseque Eremitae prior, quotiens legitima causa, intentione redeundi, de Eremito exierint, te-

neantur, etiam tempore quo extra Eremitum permanserint, in ieiuniis et abstinentiis eandem formam servare, quae in Eremito custoditur, exceptis nonnumquam recreationis aut non bonae valetudinis aut itineris defatigatione aut alterius laboris causis, in quibus extra Eremitum commorantes, cum prioris licentia, non teneantur hoc custodire.

Clausuram non
exeat etc. ne-
que soli ab Ere-
mito recedant.

§ 126. Item, volumus quod Eremitae clausuram Eremitae exire non valeant diebus et horis quibus servatur silentium, sine prioris licentia. Nec liceat alicui Eremitarum aut monachorum vel conversorum, ultra sex aut septem milliaria, procul ab Eremito decedere; aut extra Eremitum vel etiam Fontis Boni hospitium permanere, sine eadem licentia. Item, volumus et definimus ut nullus omnino monachus vel conversus, qui in Eremito commoretur, possit, ultra hospitium Fontis Boni, aut aequivalentem distantiam ab Eremito, solus recedere. Sed, pro quacumque etiam administratione et necessitate, ultra eam distantiam, bini ire debeant, neque possit super hoc, ullo iure, nisi per omnes capituli voces, dispensari.

Eremita non ac-
ceptetur absque
capitulo.

§ 127. Item, ordinamus et definimus ut quotiens aliquis, seu laicus seu religiosus, aut nostri aut alterius Ordinis, fieri Eremita, sive per se sive per nuncium aut literas petierit, neque Eremitae prior, neque aliquis Eremitarum, sub magna propriae conscientiae aggravatione, audeat suo consensu illi determinate respondere, sed ad capitulum Eremitae omnia referantur huiusmodi, sine cuius capituli licentia, sub eadem poena, nemo ad eremiticam vitam admittatur, aut ab ea expellatur.

Neque de Ere-
mito ad alium lo-
cum invitatus tra-
hatur absque d.
capitulo.

§ 128. Item, ordinamus ut nullus monachus aut conversus ex Eremitarum numero possit, neque a generali Ordinis, neque a priore Eremitae, neque a quibuscumque nostri Ordinis capituli definitoriis aut visitoribus, invitatus de Eremito extrahi, aut inde amoveri, aut ad aliquem eiusdem Ordinis locum transferri, nisi cum consilio pariter et assensu capituli ipsius

Eremitae; sed inviolabiliter observetur Martini Papae V privilegium, hoc idem statuens.

Mendicantes ad
eremiticam vi-
tam accedentes
in Eremito tan-
tum officia et
praelaturas ha-
beant.

§ 129. Item, volumus ut fratres ex Mendicantibus Ordinibus ad vitam eremiticam in nostro Ordine transeuntes, non obstante iuris contraria dispositione, possint vocem in capitulo, officia et praelaturas in Eremito habere; non autem alibi, in nostro Ordine, hoc eis permittatur.

Eremita non
cogatur sacros
ordines, prae-
laturas aut vi-
sitationis munus
recipere.

§ 130. Item, ordinamus quod nullus, neque clausus, neque apertus Eremita, per aliquem nostri Ordinis praelatum aut capitulum, possit ad sacros aliquos ordines aut praelaturas, in Eremito vel alibi, aut visitationis munus suscipiendum adstringi. Nulloque conscientiae onere praegravetur Eremita, qui huiusmodi vocatus, accedere aut assentire recusaverit.

Eremita qui et
quando possit
recludere;

§ 131. Item, volumus quod monachus aut conversus Eremita, qui trigesimum quintum suae aetatis annum perfecit, et per unum ad minus annum, post professionem nostri Ordinis, in Eremito permanserit, possit, de licentia capituli ipsius Eremitae dumtaxat, sine alicuius alterius licentia, in cellula sua se claudere et ibi reclusorum more vivere.

Sit immunitas o-
mnibus adminis-
trandi.

§ 132. Ut autem reclusi Eremitae attentius solo Deo vacare possint, volumus ut reclusi Eremitae omnes liberi et immunes sint ab omni onere conscientiae, circa regimen et administrationem rerum, tam spiritualium quam temporalium, ipsius Eremitae et locorum Eremitae annexorum et subiectorum. Et si eisdem sic expedire sibi videbitur, possint etiam, sine conscientiae scrupulo, voci suae, quam in capitulo habere posset, aut in aliquibus aut in omnibus renunciare.

Missae celebra-
da et audienda
a reclusis.

§ 133. Item, totius huius capituli auctoritate, clausis sive monachis sive conversis Eremitis, non valentibus missam celebrare, concedimus ut possint plures simul in cellulis nihilominus separatis habitare et ab aliquo similiter clauso cum illis habitante missas audire; aut si etiam mul-

tum distantes habitaverint, ad alium clausum, aut ad ecclesiam ad audiendas missas accedere, et statim cum silentio ad cellam suam redire; quod si alterius clausi huiusmodi commoditas defuerit, volumus ut ex apertorum numero aliquis ad reclusum, qui celebrare non potest, accedere quotidie teneatur, et in cellula eiusdem missam celebrare et sacratissimum Christi Corpus eidem recluso, quotiens voluerit, ministrare.

In quibus re-
clusi dispensan-
tur;

§ 134. Item, volumus ut clausi Eremitae, prout quisque magis sibi congruere existimabit, cum capituli Eremitarum licentia, possint aliquid eorum, ad quae pro reclusionem tenentur, sive circa psalmodiam sive circa pedum nuditatem et alia huiusmodi, in aliquod aliud aut aequivalens aut maius permutare.

Asperioresque
vitam elig. pos-
sunt;

§ 135. Insuper, ne fervor spiritus, qui in aliquibus divina gratia esse solet, aliquorum tepiditate extinguatur, volumus ut reclusus quisque possit vitae observantiam arctiorem atque austeriorem, in quibus sibi visum fuerit, custodire, licentia a priore quaesita, licet non obtenta; relaxare autem, absque necessitate et expressa superioris licentia, non possit.

Et etiam alii
Eremitae, qui, post
professionem, per
annos quatuor
in Eremito vixe-
runt.

§ 136. Quod et de ceteris omnibus apertis monachis et conversis intelligi volumus, qui quatuor annos, post professionem nostri Ordinis, in Eremito vixerint.

Peculium mo-
nachorum extra
claustra appli-
catur Eremito.

§ 137. Item, antiquam constitutionem confirmantes et de novo statuentes, ordinamus quod, non obstante aliqua contrarii iuris dispositione, peculium monachorum et conversorum nostri Ordinis, qui extra claustrum atque extra Ordinem ipsum obierint, sacratissimae Eremitae applicetur et eius esse censeatur.

Ordinatione an-
tiquiores refor-
mantur.

§ 138. Insuper, quoniam tam totius Ordinis nostri, quam Eremitarum constitutiones antiquiores multa continere existimantur, quae propter temporum mutationem, secundum praesentem vivendi consuetudinem, minus observari posse videntur, plurimaeque in eis aut confusa aut minus cohaerentia, invicemque contraria

sunt; propterea virtute sanctae obedientiae praecipimus ut illi, quibus per capitulum Eremi hoc onus iniunctum fuerit, debeant, infra triennium, et totius Ordinis ipsius Eremi constitutiones, prout Spiritus Sancti gratia illis concesserit, corrigere, emendare, reformare, superflua aut inutilia resecando, inordinata ad ordinem redigendo, contraria moderando, et omnia in meliorem formam et ordinem sub certis titulis in brevitate redigendo. Quae habeant ad generale nostri Ordinis proxime futurum capitulum appraesentari, a quo, cum fuerint confirmata, ab omnibus nostri Ordinis inviolabiliter observari ac approbari debeant.

Statuta Ordinis perpetuo observantur, et illis non derogatur.

§ 139. Item, statuimus ac definimus quod omnia huius capituli decreta ac statuta, inviolabiliter ab omnibus nostri Ordinis, in virtute sanctae obedientiae custodiantur. Neque possint infringi aut immutari, aut his aliquid contrarium determinari, nisi per dispositionem trium general. se continue subsequent. capitulorum, quae conformiter contrarium determinarent, aliter firma et illibata permaneat.

Determinationes cap. Eremi circa regim. Eremi et eius locorum immutari non possint.

§ 140. Quicquid autem per capitulum Eremi, circa ea quae ad Eremum et loca illi annexa atque subiecta pertinere videntur, in futurum determinatum ac definitum fuerit, nullo modo possit immutari aut infringi, vel indirecte impediri, sub magna propriae conscientiae aggravatione, neque ea valeat Ordinis generalis aut Eremi prior, neque alii nostri Ordinis definitores, sine capituli totius Eremi consensu, derogare.

In locis observantiae stat oratio pro Sede Apost. et Papa.

§ 141. Postremo statuimus ac definimus ut in omnibus principalioribus huius congregationis locis, in quibus viget aut in posterum vigeat observantia, teneantur omnes fratres orare pro Summi Pontificis et Sedis Apostolicae felicitate, et diebus ferialibus eos psalmos et orationes dicere, quae antiquissima institutione in Eremito dicuntur, eo modo, quo ibi dici consueverunt.

§ 142. Omnes propterea nostri Ordinis viros et mulieres hortamur et admonemus ut specialiter pro Leone decimo, Pontifice Maximo, magnifico fratre eius Iuliano, nostri Ordinis protectoribus et benefactoribus praecipuis, continuas ad Deum preces fundere non omittant.

Hortatio ad orandum ubique pro Papa et Ordinis protectoribus.

§ 143. Ceterum, quia difficile foret etc. Nulli ergo etc.

Fides transumptis

Datum Romae apud Sanctum Petrum, anno Incarnationis dominicae millesimo quingentesimo tertio decimo, quarto nonas iulii, pontificatus nostri anno primo.

Dat. die 4 iulii 1513, pontif. anno I.

III.

Rotae Romanae Auditorum privilegium, quod literae apostolicae a quibuscumque Romanae Curiae officialibus gratis pro eis expediantur.

SUMMARIUM

Exordium. — 1. Causa huius constitutionis. — 2. Indultum expediendi literas apostolicas gratis pro auditoribus Rotae. — 3. Praeceptum quod omnes officiales gratis expediant. — 4. Deputatio executorum. — 5. Derogatio contrariorum quorumcumque.

Leo episcopus servus servorum Dei, ad perpetuam rei memoriam.

Sedis Apostolicae providentia gratiarum, iuxta singulorum condiciones et merita, distributrix, illos, prout aequum est, ulterioris favoris gratia et amplioris retributionis praemio libenter prosequitur, quos potioribus meritis novit adjuvari, quique grata devotionis obsequia sibi studiosius impendere dignoscuntur.

Exordium.

§ 1. Attendentes igitur operosae sollicitudinis studia et assiduos labores, quos dilecti filii collegium et cappellani nostri causarum Palatii Apostolici auditores eo-

Causa huius constitutionis.

rumque locatenentés, pro nostro et dictae Sedis honore, ac iustitia personis ad Sedem ipsam ex omnibus mundi partibus confluentibus ministranda, in causis coram eis pro tempore vertentibus, iugiter perferunt, et nulla exinde stipendia pro incumbuntibus illis, iuxta eorum status decentiam, oneribus facilius perferendis percipiunt; ac propterea dignum censentes eis gratiosos favores et opportuna commoditatis auxilia impendere.

Indultum expediendi literas apostolicas gratis pro auditoribus Rotae.

§ 2. Motu proprio, non ad ipsorum auditorum aut locatenentium vel aliorum pro eis nobis super hoc oblatae petitionis instantiam, sed de nostra mera deliberatione et ex certa scientia, auctoritate apostolica, tenore praesentium statuimus et ordinamus quod de cetero, perpetuis futuris temporibus, singuli causarum Palatii huiusmodi auditores eorumque locatenentes, nunc et pro tempore existentes, quascumque literas apostolicas, tam gratiam quam iustitiam, seu mixtim concernentes, quas quilibet ipsorum auditorum et locatenentium pro tempore duxerint expediendas, etiam si gratiae huiusmodi tales fuerint, quae etiam pro illis, qui, iuxta rotulum nostrum et pro tempore existentium Romanorum Pontificum familiarium, continuorum commensalium, de nostro aut illorum mandato pro tempore ordinatum, gratis expedire consueverunt, mandatum speciale a nobis vel successoribus Romanis Pontificibus praefatis, ad effectum illas gratis expediendi, necessarium foret, gratis ubique in singulis dilectorum filiorum scriptorum, abbreviatorum, etiam de maiori praesidentia, secretariorum, sollicitatorum, plumbique et registri scriptorum, ac registratorum correctoris, et procuratorum contradictarum aliorumque Cancellariae Apostolicae ac Romanae Curiae officialium quorumcumque, sine alicuius taxae aut emolumentum

forum, etiam regaliū, solutione, expedire possint et debeant.

§ 3. Et nihilominus, eisdem scriptoribus, abbreviatoribus, secretariis, sollicitatoribus, magistris, collectoribus, brevium scriptoribus, registratoribus et aliis, ad quos pertinet, in virtute sanctae obedientiae, ac sub excommunicationis sententiae poena, quam, si contra fecerint, eo ipso incurrere volumus, districte praecipimus et mandamus quatenus literas praedictas, pro singulis ex auditoribus et locatenentibus praedictis, quibusvis exceptione et dilatione ac compositione cessantibus, libere expediant, et expediri faciant et permittant.

Praecept. quod omnes officiales grat. expediant.

§ 4. Quocirca venerabilibus nostris Asculan. et Sign. episcopis, ac dilecto filio in alma Urbe et eius districtu in spiritualibus vicario generali, per apostolica scripta, motu simili mandamus quatenus ipsi, vel duo aut unus eorum, per se vel alium seu alios, praefatis auditoribus et locatenentibus, nunc et pro tempore existentibus, in praemissis, efficacis defensionis praesidio assistentes, faciant auctoritate nostra, statutum, ordinationem, praecceptum et mandatum praedicta firmiter observari, ipsosque auditores et locatenentes nunc et pro tempore existentes, illis pacifice gaudere, contradictores per censuram ecclesiasticam, appellatione postposita, compescendo.

Deputatio executorum.

§ 5. Non obstantibus constitutionibus et ordinationibus apostolicis, ac collegiorum huiusmodi officiorum iuramento, confirmatione apostolica etc.

Derogatio contrariorum quorumcumque.

Nulli ergo etc.

Datum Romae apud Sanctum Petrum, anno Incarnationis dominicae millesimo quingentesimo tertio decimo, decimo septimo kalendas octobris, pontificatus nostri anno primo.

Dat. die 15 septembris 1513, pont. anno I.

IV.

De munere, auctoritate et privilegiis rectoris et reformatum lectorumque et scholarium Studii generalis almae Urbis, et officio bidelli (1).

SUMMARIUM

Causa constitutionis. — 1. Bonifac. VIII instituit Studium Urbis; — 2. Quam institutionem hic Pontif. approbat. — 3. Qui et quales doctores in Studio esse debeant; — 4. Advocacionis munus eis interdict; — 5. Lectorum munus indicat; — 6. Observantiam et curam rectori et reformatum committit; — 7. Bidelli officium praefinit; — 8. Privilegium fori et exemptionis scholarium servari iubet; — 9. Curam istorum rectori et reformatum delegat; — 10. Cardinales Studii defensores deputat; — 11. Executoribus obedientiam rectoris praecipit; — 12. Contrariis derogat; — 13. Audire leges pro intelligentia canonum omnibus permittit.

Leo episcopus servus servorum Dei,
ad perpetuam rei memoriam.

Causa constitutionis.

Dum suavissimos atque uberes fructus, quos viri literarum, scientia praediti, in agro Domini in dies producant, animo contemplamur; dumque quam utilis et necessarius, pro spiritualium temporaliumque rerum, in hac plena tenebris et caligine vita, regimine et directione, salubris sit ipsarum literarum usus sedula meditatione perpendimus, inter sollicitudines varias, quibus, pro iniuncto nobis desuper apostolicae servitutis officio prospere et feliciter exequendo, undique angimur, illam libenter amplectimur, quam in singulis orbis partibus literarum studio vacare cupientibus, illarum capessendarum occasio et commoditas ministretur: sed ut hoc in Urbe nostra votivos sortiatur effectus, eo propensior cura nos urget, quo Urbs ipsa, vicarii Christi in terris

(1) De huius Studii institutione totoque eius statu, vide sup. in Bonif. VIII const. xx, tom. iv, pag. 166, *In supremæ etc.* Et de huiusmodi generalium Studiorum privilegiis habetur etiam, ultra ibi notata, in Conc. Trid., sess. xiv, cap. v, *De Reformatione*; sess. xxv, cap. v, eodem titulo, et alibi.

regia, antequam eius oculos semper posita, tamquam Apostolicae Sedis validissimum firmamentum, supra ceteras orbis urbes principatum obtinere dignoscitur: dignumque est, ut sicuti eius excellentissima est conditio, sic etiam ipsius incolae et habitatores in omni virtutum genere, et praecipue liberalium artium disciplina, quae ipsarum est nutrix et alumna virtutum, alios antecellat.

§ 1. Dudum siquidem felicitis recordationis etc. (1).

Bonifacius VIII instit. Studium Urbis.

§ 2. Nos igitur irreparabilem lapsi nequidquam temporis huiusmodi iacturam aegre ferentes, cupientesque, sicut providum decet patremfamilias, futuris temporibus consulere, huiusmodi supplicationibus inclinati, et certa nostra scientia, auctoritate apostolica, tenore praesentium, dictas praedecessoris literas approbamus et innovamus, ac praesentis scripti patrocinio communimus. Decernentes omnia et singula in eisdem literis contenta, praesertim quod de scholarium exemptione, immunitate et aliis concessionibus, praerogativis et gratiis in eis traditur, debere inviolabiliter observari.

Hic Pont. approbat;

§ 3. Et nihilominus, hac irrefragabili et perpetuis futuris temporibus valitura constitutione, statuimus, decernimus et ordinamus ut ex nunc de cetero, praeter alios, qui necessarii fuerint, in qualibet facultate lectores, unus saltem in iure canonico, et unus in iure civili doctores, et unus in philosophia seu medicina magistri, eminentis literaturae viri undecumque ad legendum in scholis publicis dictae Urbis, solitis temporibus et diebus, iustis et honestis salariis, arbitrio pro tempore existentium rectoris et reformatum dicti Studii, iuxta ipsorum doctorum et magistrorum qualitates, de Romani Pontificis licentia moderandis et assignandis per eosdem rectorem et reformatum, communi opportuna in hoc per eos

Qui et quales doctores in Studio esse debeant.

(1) Omittitur relatio bullae, quia eandem legere est loco superius indicato.

adhibenda diligentia, annuatim conductantur.

Advocationis munus eis interdict;

§ 4. Et nullus dictorum duorum doctorum, sic conducendorum, interim advocacy aut, praeterquam domi, si voluerit, consulendo, quodvis aliud Curiae vel Urbis praedictarum officium valeat exercere.

Lectorum munus indicat;

§ 5. Sed tam ipsi quam ceteri omnes, ad legendum in huiusmodi scholis pro tempore conducti, solitis temporibus et diebus horisque ad id eis per rectorem et reformatum praefatos statutis, legitimo impedimento cessante, commissum sibi legendi munus obire, et post finitas lectiones, per aliquod conveniens spatium, circulos in eisdem scholis tenere debeant. Et si quis ex eis, non legitime impeditus, a legendo cessaverit, quotiens id fecerit, totiens dupli eius, quod pro qualibet lectione ex constituto ei salario, ipsum attingere discernetur; et quod, pro una, bidellis sive nuntiis dicti Studii id legitime denunciandis, et tribus reliquis quartis partibus fabricae scholarum earundem ex nunc applicamus, poena mulctetur, et ei tradenda bulletta seu mandato, defalcandi et denunciandi ac curam dictae fabricae habenti, iuxta applicationem praedictam, persolvendi.

Observantiam et curam rectori et reformatum committit;

§ 6. Et quoniam inutilis haec provisio de facili reddi posset, nisi sint qui eius transgressores adnotent, et scholas ipsas sollicite visitent et frequenter, quod rector, cum duobus saltem dictorum reformatum, semel in mense, et pluries, ubi cognoverint expedire, diebus atque horis variis et incertis, ad ipsas scholas se personaliter conferant, et eas earumque lectores, dum legunt, dum tenent circulos, visitent; et si qua correctione aut reformatione digna viderint, illa corrigant et reforment; et unus ex eisdem reformatum seorsum, bis saltem in hebdomada, visitationis huiusmodi officium subeat per seipsum; et transgressiones aut alia corrigenda vel reformanda cum rectore conferat et colle-

gis, ut, eorum opera sic adhibita (super quo eorum et ipsorum cuiuslibet conscientias oneramus), Studium praedictum votivis proficiat incrementis.

Bidelli officium praefinit;

§ 7. Bidelli vero seu nuncii praefati, aut eorum alter rotuli collationatam copiam habeant penes se, in qua scripta sint nomina omnium lectorum et quaque hora sit lecturus, et iuxta illius ordinem et tenorem scholas circumeant. Festa Palatii consueta, in scholis ante cathedram, doctoribus et scholaribus nuncient; et si quem ex dictis lectoribus, suo loco abesse reppererint, adhibito teste, illum adnotent, et in fine cuiusque hebdomadae, notario dicti rectoris, qui rem ad ipsorum rectoris et reformatum notitiam fideliter deducat, in scriptis tradant. Et si dicti bidelli in praemissis negligentes fuerint, per pro tempore existentem ipsius Studii rectorem, pro prima, eiusdem rectoris arbitrio; pro secunda, vicibus, salarii et emolumentorum omnium unius semestris, in dictam fabricam convertendorum, amissionis poena mulctentur. Quod si tertio in similem inciderint negligentiam, officio bidellatus huiusmodi perpetuo privati, et ad illud ulterius obtinendum inhabiles sint, illudque vacare censeatur eo ipso etc.

Privilegium fori et exemptionis scholarium servari iubet;

§ 8. Insuper inhibemus, sub excommunicationis latae sententiae et dupli eius in quo laesio committetur, si extimationem recipiat, parti damnum vel iniuriam patienti ex nunc applicati, poena, quotiens contraventum fuerit, ipso facto incurrenda, dilectis filiis modernis, et qui pro tempore fuerint, dictae Urbis gubernatori, senatori, Curiae causarum Camerae Apostolicae auditori, ceterisque Curiae et Urbis praedictarum ordinariis et extraordinariis iudicibus, ne super causis contra dictos scholares seu eorum aliquem pro tempore motis; et doctarum ac aliarum gabellarum quarumcumque, etiam ratione portarum et pontium dictae Urbis, exactoribus, ne in rebus et bonis ad dictos scholares, pro eorum Studio huiusmodi insistentium usu, pertinentibus,

contra exemptionem et immunitatem praedictas, in ipsorum scholarium seu alicuius eorum praedictum, directe vel indirecte, quovis quaesito colore, quicquam facere vel attentare praesumant.

Curam istorum rectori et reformatoribus delegati;

§ 9. Quodcirca per apostolica scripta mandamus praefato Dominico episcopo moderno et qui pro tempore fuerit, dicti Studii Urbis rectori, et praedictis modernis ac pro tempore existentibus reformatibus, ut praemissa omnia et singula, quantum ad eos attinet, observent; et quod per alios, cuiuscumque status, gradus et conditionis fuerint, faciat ipse rector, de dictorum reformatum consilio, auctoritate nostra firmiter observari: transgressores, contumaces et inobedientes quoscumque, per censuram ecclesiasticam et alia iuris, de quibus sibi videbitur, opportuna remedia, appellatione quavis omnino remota, compescendo.

Cardinales Studii defensionis deputati;

§ 10. Venerabili vero fratri nostro Raphaeli, episcopo Ostiensi moderno, et qui pro tempore fuerit collegii venerabilium fratrum nostrorum dictae Romanae Ecclesiae cardinalium decano, ac pro tempore existentibus, primo ex presbyterorum, ac primo ex diaconorum cardinalium huiusmodi ordinibus, quatenus rectori et reformatibus, doctoribus et scholaribus praefatis, quando et quotiens pro parte ipsorum vel alicuius eorum fuerint requisiti, in praemissis, efficacis assistant praesidio defensionis, faciantque eos et eorum quemque respective auctoritate, facultate, exemptione, immunitate et ceteris supradictis pacifice uti, frui et gaudere, non permittentes ipsos per quoscumque desuper indebite molestari, perturbari aut inquietari.

Executores obedientiam rectoris praecipit;

§ 11. Baricello quoque, connestabilibus, marescallis et ceteris Curiae et Urbis praedictarum executoribus quibuscumque, praesentibus et futuris, ut praefati rectoris mandata contra quoscumque, tam personaliter, quam realiter exequenda, praemissorum occasione et auctoritate praesentium, de

dictorum reformatum vel saltem duorum ex eis consilio, pro tempore decreta, sollicite et fideliter exequantur.

Contrariis derogat;

§ 12. Non obstantibus praemissis, ac constitutionibus et ordinationibus apostolicis, ac statutis et consuetudinibus dictae Urbis, iuramento, confirmatione apostolica vel quavis firmitate alia roboratis, nec non omnibus illis, quae dictus praedecessor in suis literis praedictis voluit non ob stare, contrariis quibuscumque; aut si aliquibus, communiter vel divisim, a dicta sit Sede indultum quod interdici, suspendi vel excommunicari non possint per literas apostolicas non facientes plenam et expressam ac de verbo ad verbum de indulto huiusmodi mentionem.

Audire leges pro intelligentia canon. omnibus permittit;

§ 13. Ceterum, quia, ob Curiae nostrae in Urbe continuam residentiam, frequens in eadem Urbe est ecclesiasticarum personarum concursus, et modernis temporibus, pro clariori canonum intelligentia, legum cognitio non abs re esse dignoscitur, quibusvis archidiaconis, decanis, plebanis, praepositis, cantoribus et aliis clericis saecularibus, etiam personatus habentibus, ac presbyteris, quibus leges audire, sub excommunicationis sententia et aliis poenis, est a iure prohibitum, in Studio Urbis huiusmodi dumtaxat, pro clariori dictorum canonum intellectu, leges, sine alicuius censurae sive poenae incursu, audiendi (factae (1) commemorationis Honorii Papae III, similiter praedecessoris nostri, et aliis constitutionibus et ordinationibus apostolicis, ceterisque contrariis nequaquam obstantibus), auctoritate et tenore praemissis, plenam et liberam licentiam elargimur.

Nulli ergo etc.

Datum Romae apud S. Petrum, anno Incarnationis dominicae millesimo quingentesimo tertio decimo, nonis novembris, pontificatus nostri anno primo.

Dat. die 5 novembris 1513, pont. anno 1.

(1) Legimus sanctae (a. r.).

V.

Reformatio omnium officiorum Romanae Curiae in Sacro OEcumenico Concilio confirmata.

SUMMARIUM

Proemium. — 1. Haec reformatio fuit a Iulio II nonnullis cardinalibus demandata, et deinde a Leone et toto concilio confirmata; — 2. Quae deinde, publicata cum fuerit, servari praecipitur, — 3. Sub poenis infligendis. — 4 ad 41. Taxae pro variis officialibus in Romana Curia, atque eorum munerum designatio. — 42. Sanctio poenalis. — 43. Decretum irritans contraria.

Leo episcopus servus servorum Dei, ad perpetuam rei memoriam, sacro approbante Concilio.

Proemium.

Pastoralis officii divina providentia nobis iniuncti vigil cura nos admonet ut, diligentis patris familias exemplo, qui in agro suo bonum semen sparsit, et in Evangelio a Domino commendatur, Romanam Curiam, huius sanctae Sedis Apostolicae et Romanorum Pontificum peculiarem agrum, iustitiae ac prudentiae sarculo nocentes quascumque herbas eruentes, a zizaniis, quae inimicus homo superseminavit, et quae, ambitionis et avaritiae fonte irrigatae, supra modum invaluerunt, purgemus et emundatum reddamus; quod omni solertia et labore facere studentes, dilectos filios Romanae Curiae officiales, qui, nimia superiorum lenitate et mansuetudine, temporum quoque licentia abusi, et ut privatae suae commoditati et avaritiae omnium malorum radici satisfacerent, honestatis ac iustitiae terminos praefixos iampridem transgressi fuerunt, et antiquas iustasque officiorum suorum institutiones neglexerunt, ad veterem legitimamque observantiae lineam reducere statuimus.

Haec reformatio fuit a Iulio II nonnullis cardinalibus demandata, et deinde a Leone et toto

§ 1. Ac propterea, quae circa praemissa in futurum servare et a quibus abstinere debeant clare aperteque, ad omnes excusationes tollendas, praescribere; gravioresque poenas, si quis ausu temerario ad-

versus constitutiones nostras fecerit, apponere volentes, venerabilibus fratribus nostris S. R. E. cardinalibus, per literas fere Iulii Papae II, praedecessoris nostri, super eiusmodi reformatione editas, deputatis executoribus, ac aliis insuper, qui a nobis, praef. Iulio, sicut Domino placuit, e medio sublato, divina favente clementia, ad summi apostolatus apicem assumptis, et hanc perquam necessariam officialium reformationem, quam idem Iulius absolvere non valuit, sequi, et hoc, approbante sacro concilio, ad optatum finem perducere volentibus, additi fuerunt, expresse mandavimus ut, iuxta ordinem sibi traditum, officiales, quibus per praefati Iulii literas, quid in futurum servare deberent, declaratum et expressum non fuerat, ad tollendum eis omnes, quas praetendere possint, excusationes, vocarent; eisque et eorum iuribus diligenter auditis et omnibus cognitis, moderationes taxarum et emolumentorum, quas imposterum, absque excusatione, servare, et a quibus abstinere tenerentur, declararent atque decernerent; nobisque postmodum et huic sacro Lateranen. concilio referrent, ut, pro eorum inviolabili ac perpetua observatione, apostolicae auctoritatis et sacri concilii munimine et approbatione corroborarentur, prout in cedula octavae sessionis latius continetur.

Quae deinde, publicata cum fuerit, servari praecipitur,

§ 2. Per quos cardinales ac eis adiunctos praelatos, diligenti investigatione adhibita, et querelis contra officialium excessus, in quibus peccare dicebantur, necnon ipsorum officialium defensionibus auditis et examinatis, ac super his pluribus congregationibus habitis, quibus nos pro maiori parte personaliter interesse volumus, et omnibus mature discussis, ac demum in consistorio nostro secreto relatione facta, et in congregatione praelatorum palam, quae facta fuerant, recitatis, infrascriptas reformationes, iuxta eorumdem cardinalium deputatorum moderationes et taxarum reductiones correctionesque ac mandata et prohibitiones, ad Dei omnipotentis laudem,

et nostrum et huius sanctae Sedis honorem, ac fidelium omnium relevamen et exonerationem fecimus, quas in omnibus et per omnia in posterum, perpetuis futuris temporibus, inviolabiliter et inconcusse, ac sine aliqua diminutione vel transgressione, sub incursu poenarum in literis Iulii praedecessoris huiusmodi contentarum, et nostris, sacro approbante concilio, in proxima praecedenti octava sessione lectis ac publicatis, expressarum, prout in illis continetur, servari volumus.

§ 3. Ac si qui transgressores eiusmodi nostrarum ordinationum de praesenti fuerint, per eosdem cardinales ac eis adiunctos acerrime puniri volumus, ut illorum exemplo ceteri ab eiusmodi deterreantur excessibus.

§ 4. Qua quidem provisione nostra in futurum arbitramur ut omnes christifideles ad hanc sanctam Apostol. Sedem, pro gratiis et iustitiis, veluti ad benignam matrem confugientes, postquam votis suis, nulla indebita exactione vexati, satisfecerint, ad propria, non sine summa huius Sedis laude, remeare valeant. Et ne quispiam, licet absens, callida sollicitatorum fraude decipi aut aliquo modo circumveniri possit, quanta pro unaquaque re mercedis summa officialibus pro labore suo persolvi debeat, omnibus certum ac notum per infrascripta esse volumus.

§ 5. In primis, quod cum magistri caeremoniarum hactenus, ratione pallii huius ecclesiae, cuius ratione pallium dari consueverat, unum ducatum pro centenario summae, ad quam ipsius ecclesiae fructus in libris Camerae taxati reperiuntur, hactenus capere consueverint, permittimus; quod ipsi de cetero, pro traditionis dicti pallii rogitu, tres pro ecclesia, cuius fructus ad quingentos; pro ecclesia vero cuius fructus ad mille ducatos in libris Camerae huiusmodi taxati reperiuntur, quinque; ab inde supra, cuiuscumque taxae fuerint fructus ecclesiae, non ultra decem ducatos dumtaxat capiant. Pro creatione, centum

pro quolibet; pro obitu vero cardinalium, quinquaginta ducatos et nihil ultra, in utensilium vel aliis rebus, inter ambos capiant. Pro creatione vero ducis vel capitanei aut confalonarii S. R. E., recipiant quod hactenus recipere consueverunt, et non ultra. Cum miles creatur vel assistens, tres; ab unius regis, quocumque numero fuerint, non ultra decem; a principis aut communitatis cuiuslibet oratoribus, ultra quinque ducatos, etiam a sponte solventibus, recipere non valeant. Atque ita demum si eos comitati fuerint; quod si in praemissis deliquerint, vel ipsos oratores comitati non fuerint, domus nostrae magister, ex provisionibus per depositarium nostrum eis solvendis, emolumenta unius mensis retineri et sibi solvi faciat. Pro ense vel rosa, ex consuetudine Romanae Ecclesiae principibus tradenda per Romanum Pontificem, antiqua servetur consuetudo. Pro iuramento in manibus primi diaconi cardinalis per praesentes in Romana Curia promotos ad ecclesias et ad monasteria consistorialia, seu per illos, quibus illa commendarentur, praestando, praeter duos ducatos cum dimidio alterius similis ducati nihil omnino exigant. Cardinalibus et praelatis celebraturis debita reverentia et charitate assistant, eosque, quid deceat, quid necessarium sit, quantum esse opportunum viderint, sincere admoneant sine aliqua mercede. Non possit quispiam de caetero, qui episcopus sit, magister etiam esse caeremoniarum, sed statim cum huiusmodi officium obtinens ad cathedralem ecclesiam promovebitur, officium ipsum vacare intelligatur, qui tamen praesidens remanere possit, de consensu nostro vel successorum nostrorum Romanorum Pontificum et voluntate magistrorum pro tempore existentium. Ut autem sufficienter omnia et cum plena universorum satisfactione regantur, ultramontanum alterum, alterum citramontanum esse magistros volumus in futurum, duosque substitutos idoneos re-

tinere, ut caeremoniarum peritiam capientes, qui in cappella nostra et Curia serviant continue, idonei reperiantur, sine tamen magistrorum praeiudicio, sed clerici dictae cappellae existant cum honoribus et emolumentis consuetis, legatisque mittendis ad diversas mundi partes inservant sine Curiae detrimento. Pro exequiis Pontificis centum inter ambos; pro creatione vero eiusdem, ducentos ducatos et vestes et funalia seu torcias sacrificii dumtaxat capere possint. Ad exequias vero inferiorum praelatorum et oratorum, unus eorum dumtaxat, et si vocatus fuerit, accedere, et duos ducatos et quatuor funalia seu torcias, quae in elevatione Corporis C. accenduntur, dumtaxat habere et ulterius exigere non debeant. Et, ut decentius officium eorum exercere et commodius se sustentare valeant, archipresbyteratum ecclesiae Sancti Celsi de Urbe, et unum canonicatum et unam praebendam eiusmodi, quorum fructus, redditus et proventus et veros annuos valores haberi volumus pro expressis, eidem officio caeremoniarum perpetuo unimus, annectimus et incorporamus: ita quod, cedentibus vel decedentibus moderno ipsius ecclesiae archipresbytero ac aliquo ipsius ecclesiae canonico, liceat eisdem magistris, per se vel alium seu alios, corporalem archipresbyteratum, canonicatum et praebendam possessionem propria auctoritate apprehendere et perpetuo retinere, illorumque fructus, redditus et proventus in suos et archipresbyteratus, canonicatus et praebendae usus vel utilitates convertere, cuiusvis licentia super hoc minime requisita. Non obstantibus constitutione nostra de unionibus committendis ad partes, ac privilegiis et indultis populo Romano concessis et aliis contrariis quibuscumque.

§ 6. Circa ordinandos ad ordines, etiam sacros et presbyteratus, tam in Curia quam extra, videlicet ultra quadagesimum miliarium ab Urbe, id quod a nobis in Poenitentiariae reformatione provisum est, per

ordinatores volumus observari. Et quoniam fraudes circa huiusmodi ordinationes, re scilicet tam gravi et animabus periculosa, fieri accepimus, ut penitus male agendi occasio omnino tollatur, quascumque facultates quibusvis praelatis, in quorumcumque venerabilium fratrum nostrorum S. R. E. cardinalium familiaritate degentibus, concessas, de promovendo familiares eorundem cardinalium, penitus revocamus; ac illas et quascumque personas ad ordinandum per praedecessores nostros hactenus deputatas et per nos forsitan confirmatas etiam cassamus, easque nullas atque abolitas esse decernimus. Et cum de istis ordinatoribus et eorum extorsionibus ac personis minus dignis per eos ordinatis quamplurimae querimoniae ad aures nostras quotidie pervenerint, de caetero unum dumtaxat episcopum ordinatorem in Curia esse volumus, morum nitore et conscientiae puritate conspicuum, qui, ultra salarium ei a Camera Apostolica constitutum, pro qualibet persona, quam etiam ad plures simul ordines promoverit, non ultra carlenum unum pro candelis capiat; et constitutionem praefati Iulii praedecessoris super hoc salubriter editam innovamus, et per eundem ordinatorem inviolabiliter observari mandamus. Unum vero alium episcopum seu archiepiscopum dumtaxat, timoratae conscientiae et sufficientis doctrinae, esse volumus, qui promovendos ad ordines huiusmodi examinare debeat, assistente uno notario Camerae Apostolicae vel ipsius notarii substituto vel notario altero, qui depositiones testium per examinandum productorum in scriptis redigere, et mandatum solitum, manu propria examinantis subscriptum, per examinatum ordinatorem praesentandum subscribere, et pro mandato huiusmodi, pro qualibet persona examinata, videlicet, pro mandato, unum; et pro prima tonsura, alium; et pro quatuor minoribus simul, unum; pro subdiaconatus, alium; et diaconatus, alium; et pro

Sub poenis intelligendis;

Romam confugientes pro gratia vel iustitiis consequenda a sollicitatoribus non graventur.

Magistri caeremoniarum.

Ordinator Romanae Curiae.

presbyteratus ordinibus reliquum carlenos Cancellariae dumtaxat recipere. Examinator vero, pro huiusmodi mandati subscriptione, unum carlenum, ultra salarium ei a dicta Camera constitutum, habere debet. Et ut omnes in Romana Curia, tam literarum sacrae Poenitentiariae quam supplicationum per nos seu Romanum Pontificem pro tempore existentem, ac de nostro seu Romani Pontificis pro tempore existentis mandato signatarum vigore, ordinandi ad ordines rite promoveantur, statuimus et ordinamus quod tales ordinandi in dicta Curia, clericis Romanis dumtaxat exceptis, per examinatore examinari, et per ordinatores supradictos ordinari debeant, alias in dicta Curia examinantes et ordinantes ac ordinati crimen falsi, ac poenam ducentorum ducatorum auri, dictae fabricae basilicae Principis Apostolorum de Urbe applicandorum, eo ipso incurrant.

Protonotarii.

§ 7. Statuimus et ordinamus quod Sedis Apostolicae notarii, perpetuo deinceps futuris temporibus, commune monasteriorum, quorum fructus ducentorum ducatorum auri de Camera, secundum communem estimationem, valorem annum non excedunt, et quae per supplicationem expediuntur, pro singulis decem ducatis valoris expressi, dimidium ducatum usque ad primum centenarium; et pro secundo centenario, unum ducatum recipiant. Ubi vero ecclesia seu monasterium vigore cedulae concistorialis expeditur sive per Camera sive per Cancellariam, semel dumtaxat iura sibi debita capiant; et si forte taxa, ad quam fructus ecclesiae sive monasterii in libris Camerae taxati reperiuntur, ob exilitatem, vastationem vel aliam quamcumque causam, per nos vel successores nostros pro tempore reduceretur, iuxta reductionem ipsam percipiant. Clerici autem ipsorum notariorum nihil a partibus ob expeditiones praedictas exigant, sed eis per dictos notarios, quibus inserviunt, satisfiat. Officium eorum in

Cancellaria nostra, iuxta antiquum morem et observantiam et constitutiones eorum, exerceant diebus cancellariae deputatis, horis convenientibus convenient, et se praesentes exhibeant usque ad finem cancellariae. Incumbentia ad eorum officium non dimittant, sed cum omni solertia et diligentia exerceant.

§ 8. Clerici septem Camerae Apostolicae cappellani nostri eorum antiqua et iusta emolumenta capiant, absque querela, sed moderate, prout decet, ex quibuscumque expeditionibus ecclesiarum, monasteriorum et prioratuum in libris Camerae taxatorum, etiam retentionum pro minutis eis debitis. Pro devoluto autem nihil capiant; etiam si literae apostolicae desuper pluries, eadem vacatione durante, pro eadem persona, etiam sub diversis datis expediantur, unica solutione contenti sint; sed loco devoluti, tres pro centenario annatarum et communium eis per nos concessos, et in recompensationem dicti devoluti de annatis vere debitis tempore vacationis, non autem speratis vel eventualibus, quae evenientes casu dumtaxat exigi possint. Idemque in reliquis iuribus eis debitis servari volumus, ut ante conditionis eventum vel fructibus vere debitis peti non possint; sed obligatio principalis cum cautione sufficiat, et pro gratis faciendis tam communium quam annatarum, non ultra quam ad rationem decem pro centenario a quibuscumque personis, cuiuscumque qualitatis et dignitatis, praeterquam a S. R. E. cardinalibus, a quibus nihil capere possint.

§ 9. Notariorum vero Camerae Apostolicae haec sint emolumenta: videlicet, pro obligatione cuiusvis ecclesiae vel monasterii recipienda, cuius fructus ab uno ad quingentos usque in Camera taxati, unum; et a quingentis usque ad mille florenos inclusive, duos; exinde, pro milenario quolibet, unum florenos similes et grossum unum turonen. capiant; pro examine unius testis, grossum unum; pro

Clerici Camerae.

Notarii Camerae Apostolicae.

registratura literarum apostolicarum, quae in eadem Camera registrabuntur, si bullae viginti quinque versus seu lineas non excedant, quinque; si excederent, pro quibuscumque decem versibus, carlenos duos. Si literae super provisionibus consistorialiter expeditis sub una, duos; sub pluribus bullis cum conclusionibus in forma Cancellariae expediti solitis, tres florenos capiant. Pro exemplis sive copiis bullarum, ex registris ipsius Camerae sumendis, quinquaginta versuum summam non excedentibus, grossos septem; si excedant, pro quibuscumque duobus foliis, grossum unum. Et, ut literarum huiusmodi expeditiones procurantium indemnitati et commodo consulatur, volumus quod notarii antedicti eis, qui annatas et alia iura Camerae pro expeditionibus debita persolverint, quietantiarum et liberationum instrumenta super solutionibus per eos factis, intra triduum, iuxta antiquam consuetudinem, mercede solita recepta, in forma antedicta habere compellantur, seu per eos non stet quominus quietantias ipsas partibus tradant, non scribatur per substitutos tantum; bullas, ratione quarum annata seu alia iura solvi debent Camerae Apostolicae, et illas quae concernunt interesse dictae Camerae aut Sedis Apostolicae quomodolibet, sub poenis in bulla reformationis contentis. Bullae registratae auscultentur per unum ex notariis dictae Camerae, videlicet per mensarium, qui in signum auscultationis manum apponere in registro, et de mala auscultatione teneri debeat. De restitutis servetur consuetudo, capiendo unum grossum pro unaquaque bulla, idest pro quolibet plumbo, et non ultra. Resignationes beneficiorum in albis non scribant nec secrete teneant, sed infra quindecim dies in libro scribere teneantur, iuxta mandatum praefati Iulii praedecessoris alias factum et in dicta Camera registratum, quod innovamus ac etiam observari mandamus in caeteris, excepto dicto termino quindecim dierum

eis dato ex legitima causa, praeter ipsius formam. De obligationibus autem pro monasteriis vel ecclesiis idem servare teneantur, sub praemissis poenis. De caetero emolumenta eis debita, tam ratione examinis promovendorum etiam ad sacros ordines, quam registrationis bullarum et alia quaecumque inter se pro certo pretio aut alias quovis modo arrendari non possint, sub simili poena. De emolumentis pro ordinatis percipiendis, in totum per eos (1) ordinationi per nos factae in capitulo circa ordinatores per nos facto et sint contenti, et ulterius aliquid exigere non debeant, sub dictis poenis. Et pro unaquaque materia ex supradictis, quae superius non esset in specie expressa, tamen dependeret ab eis, possint capere, prout supra est expressum a simili, dummodo, nullo casu non expresso, capiant ultra unum ducatum.

§ 10. Causarum sacri Palatii auditorium, quo lites et controversiae undique ex christianis conflunt, rectum, singulum et purum in primis esse, ac optimae famae titulis insigniri debet, ne unde universis non magis iudicii discrimen, quam morum disciplina et exemplum sumitur; alicuius forte criminis suspectione infectum, aut culpa coinquinatum inveniatur; cum, ut omnium verbo dici solet, omnis plane vitii nota carere debet, qui in alium sententiam dicere paratus est. Enim vero, qualem esse iustitiae effigiem congruit pudicam, constantem, severam, inflexibilem, non precibus, non pretio, non gratiae obnoxiam, non blanditiis, non minis a recti tramite deviam, tales et eius esse ministros decet. Quo circa dilectos filios cappellanos nostros, qui Rotae sacri Palatii tribunal regunt, in Domino hortamur, ac per viscera misericordiae Dei nostri astringimus et mandamus, ut iudicandi munus sibi commissum pie, sancte, incorrupte et sine nota exerceant; saluberrimas constitutiones et Summorum Pontificum extravagantes, circa ipsorum offi-

Rota.

(1) Add. f. stetur (n. r.).

cium iampridem editas, accurate observent; easque, cum audientiarum initio ex laudabili consuetudine quotannis leguntur, attente audiant, et auditas efficaciter observent. Quibus quidem cum omni sagacitatis solertia atque industria, non sine insigni puritate et integritate praecipua obsequantur, sub poenis in eisdem constitutionibus et extravagantibus et insuper in dicta reformatione Iulii II contentis, si contraverint, innovandi quidem illas et corrigendi supplendique ac extendendi locum relinquentes, prout ex temporum varietate, occasione aut necessitate, nobis et huic sacro Lateranensi concilio expedire visum fuerit.

Poenitentiaria. § 11. Nec minus ad Poenitentiariae officium oculos dirigentes, in quo morum censura et animarum salus praecipue vertitur, cum per eius officiales etiam quaedam taxae literarum, quae expediuntur, ultra solitum auctae dicantur, ipsius exercitium his regulis circumscribimus. In primis, maioris poenitentiarii, qui pro tempore erit, cum sit regentem et auditores ac ceteros officiales, tum sui exemplo, tum congruis monitis et severitate opportuna, intra honestatis terminos continere; et ut a tempore felicitis record. Sixti Papae IV, praedecessoris nostri, concedi non consuetis abstineant, providere; et officium suum per se vel regentem aut locumtenentem suum in omnibus et singulis casibus, iuxta facultates a Romanis Pontificibus praedecessoribus nostris concessas, exercere possit. Corrector autem et auditor Poenitentiariae, supplicationes super materiis non permissis, et antiquitus per ipsum officium concedi non solitis, etiam a regente signatas, omnes omnino signaturas et concessiones, quae scandalosae, insolitae vel minus expedientes videbuntur, ac taxationes literarum, praeter antiquum ordinem et nostram modificationem factas, sub excommunicationis sententia non permittant, sed illas vel omnino retineant vel reiiciant, nisi aliud summo

poenitentiario expresse visum fuerit, et de eius voluntate manifeste appareat. Et taxae quidem antiquae, usque ad ipsius Sixti praedecessoris tempora exigi solitae, iuxta bullam reformationis felicitis recordationis Iulii Papae secundi, praedecessoris nostri, et moderationem nostram, sub poenis et ab illo et a nobis positis, observentur. Materiae autem, quarum maior est abusus, et multo maior querela ad nos prolata est, et particularius exprimendae, et specialiter iismodis inhibendae, sunt visae ubi religiosus legitimae aetatis fuerit, et ultra annum in Religione permanserit, et asseruerit se habitum suscepisse, et professionem per vim vel metum emisisse, ad effectum ut ad saeculum redeat et habitum deponat, et super hoc declarationem petat, de cetero praesente in Curia, si committatur in Curia, alicui praelato committatur, cum clausula *Vocato generali vel procuratore Ordinis*; si vero in partibus, ordinario, cum clausula *Vocato provinciali seu guardiano vel custode conventus in quo impetrans debebat*, alias facta commissio non teneat. In foro vero conscientiae, sine clausula *Vocatis*, et literis laniatis dumtaxat, expediri possint. Cum aliquis, per membri mutilationem vel homicidium commissum, irregularitatem non incurrisse declarari petit, ac ex supplicationis tenore vel casus narratione apparet eum de iure ab irregularitate non excusari, licet clausula illa apponatur: *Mortem aliter evitare non valens*, supplicatio ipsa nulliter signetur. Super beneficio quocumque modo simoniace obtento non concedatur absolutio et dispensatio, nisi eo modo, quo in facultate sibi apostolica auctoritate concessa contigetur; et si fructus fuerint male percepti, literae mittantur ad datarium, prout hactenus mitti consueverunt. Et cum per officium praedictum detur licentia promovendi clericos ad sacros ordines extra Romanam Curiam, ipsique clerici promovendi huiusmodi licentia abutantur, et extra muros

Urbis per aliquem antistitem promoveri procurent, ad huiusmodi abusum tollendum, statuimus et ordinamus quod de cetero in literis, per quas datur licentia promovendi extra Curiam, ponantur haec verba, videlicet: Extra Romanam Curiam, in locis ab Urbe per quadraginta milliaria ad minus distantibus. Si vero in Romana Curia detur talis licentia, tunc in literis licentiae huiusmodi ponantur haec verba, videlicet: Quod promovendi non possint examinari nec ordinari, nisi per examinatorem et ordinatorem, per nos vel Romanum Pontificem pro tempore, ad id deputatos. Et si falso iuratum fuerit super existentia beneficii, quod ordinandus se obtinere asserebat et quod non obtinebat, aut in rerum natura non erat, aut quod fide per amicos sibi commodatum fuerat, tunc etiam promotus ratione talis iuramenti et testes qui taliter periuraverint non dispensentur per literas Poenitentiariae, nisi in illis ponantur haec verba, videlicet: Quod ille, qui sic dolose promotus fuerit, ab executione ordinum saltem ad biennium suspensus existat, et alias poenitentia salutaris sibi iniungatur, et nihilominus de periurio huiusmodi puniri valeat, dicta absolutione non obtinente. In secundo simplici consanguinitatis vel affinitatis gradu dispensare non possint. Res graviores et importantiae maioris, iuxta antiquum morem et laudabilem institutionem, ad datarium remittant. Corrector Poenitentiariae, vel doctor sit vel saltem in altero iurium peritus, iuxta constitutionum formam antiquarumque reformationum. Scriptores constitutiones antiquas ad unguem servent, et nemo deinceps in Poenitentiaria scriptor admittatur, qui clericus non sit, vel celebs matrimonio non obligatus, nec minus vigintiquinque annis natus, nisi ex apostolica dispensatione aliter concessum fuerit. Procuratores Poenitentiariae unica media taxa, sibi ex constitutione officii competente, contententur, nec partes in ullo plus gravent, nec pro-

hibitas materias et insuetas expediri procurent, nec item a partibus plusquam pro expediendo negotio necessarium fuerit extorqueant: duorum mensium poena, pro prima vice; pro secunda, sex, a summo poenitentiario mulctentur; si tertio item erraverint, officio priventur eo ipso. Et ut omni dolo penitus occurratur, procurator, de pretio per eum in expeditione soluto regenti, per testimonium partis faciat fidem, et instar sollicitatorum literarum apostolicarum, verum totius expeditionis impendium, propria manu implicatum, scribat talibus verbis: Expedita per me N., procuratorem etc., exposui tantum. Hoc nisi fecerit, privationis officii poenae subiaceat. Et quilibet deinceps, quando ad officium recipietur, ita se accurate et sine fraude facturum, sub dicta poena, iuret. Supplicationes contra rei veritatem et casuum contingentiam et informationes habitas de partibus, falsum narrando ad hoc ut negotium expediatur et parte instante, sub simili poena, non forment vel scribant. Horum transgressores ipso facto mulctentur, et officio, quo se indignos reddiderunt, careant.

§ 12. De matrimonio contrahendo, sive ignoranter contracto sive consumato, in quarto consanguinitatis vel affinitatis gradu, turonen. septem; de scienter contracto, sive consumato sive non, in quarto consanguinitatis, augetur taxa, ratione absolutionis a generali excommunicationis sententia eis impendenda, de duobus, et sic taxatur ad novem. In tertio gradu, de contrahendo, sive consanguinitatis sive affinitatis, taxatur ad quatuordecim. De contracto vero in eodem gradu, ignoranter, sive consumato sive non, etiam quatuordecim. Si vero scienter sit contractum et consumatum, propter absolutionem ratione sententiae excommunicationis iniungendam, huiusmodi taxa de duobus augetur, et taxatur ad sexdecim. Et supradictae materiae expediuntur per officium Poenitentiariae indifferenter, vel de contrahendo

Sequuntur taxae scriptorum officii sacro Poenitent. pro dispensation. matrimonialibus et primo in quarto gradu.

aut contracto, sive scienter vel ignoranter, literis semper apertis, si componitur cum datario Romani Pontificis pro tempore existentis, excepto in quarto de contrahendo, et de ignoranter contracto et consumato, vel scienter contracto et non consumato, quae ad datarium mitti non consueverunt, et in quarto scienter contracto et consumato. In secundo gradu de contracto sive scienter sive ignoranter consumato vel non consumato. In secundo affinitatis gradu conceditur in foro conscientiae tantum, et committitur confessori, et sunt literae clausae, et hoc solummodo quando negotium est penitus occultum et quando provenit ex actu fornicario, et taxatur ad viginti. In primo affinitatis gradu. Non datur per Poenitentiarium dispensatio super primo gradu dumtaxat, nisi in foro conscientiae tantum, ut puta si impedimentum huiusmodi sit penitus occultum et proveniat ex actu fornicario, et additur in fine literarum *praesentibus laniatis*, et taxatur ad vigintiquatuor. De declaratoriis super praecedentibus gradibus. Literae declaratoriae solent expediri, videlicet, super primo et tertio, vel secundo et tertio, seu super primo et quarto, vel secundo et quarto gradibus, ex eodem stipite provenientibus, solentque taxari ad septem. De declaratoriis super quarto gradu sive consanguinitatis sive affinitatis. Cuiuscumque qualitatibus existant, videlicet, de contrahendo sive de contracto, sive scienter sive ignoranter, expediuntur in forma et taxantur ex integro matrimoniales ad septem. Si vero occurrerint aliqua divortia, praemissis aut aliis subsequentibus impedimentis obstantibus, taxantur ad septem; si tales indigeant aliqua absolutione, tunc augetur taxa de duobus, ratione absolutionis, et sic taxatur ad novem. De publica honestate notandum est, quod de contrahendo de publica honestate, seu de ignoranter contracto, sive consumato sive non, publica, inquam, honestate, ex primo, duodecim; aut secundo, decem; vel tertio gradibus proveniente, taxatur ad octo. Et si tales

praedictis impliciti impedimentis scienter contraxerint et consumaverint, tunc taxa augetur de duobus, occasione absolutionis illis impendendae, et sic taxatur: ex primo, ad quatuordecim; aut secundo, ad duodecim; vel tertio gradibus praedictis, ad decem. Et si huiusmodi impedimenta, videlicet publicae honestatis iustitiae ex quarto gradu proveniant, tunc taxa ordinaria est ad septem, et est considerandum quod, si scienter contraxerint et consumaverint, augetur etiam taxa, ratione illius absolutionis, de turonen. duobus, et sic taxatur ad novem. De cognatione spirituali est sciendum quod de contrahendo in cognatione spirituali, quae sit inter levatos, seu de ignoranter contracto, seu consumato sive non, in eodem impedimento semper taxatur ad quatuordecim; et si tales contraxerint scienter, aut consumaverint, tunc, ratione scientiae et absolutionis ab excessibus iniungendae, huiusmodi taxa augetur de duobus, et taxatur ad sexdecim. De absolutionibus ab homicidiis. Si presbyter, aut alias in sacris constitutus ordinibus eius invasorem, vim vi repellendo et se defendendo, nec alias mortis periculum evadere sperans (1), si petierit ad cautelam absolvi et cum eo dispensari, aut alias ad beneficia habilitari, taxatur ad decem et octo. Declaratoria super homicidio: si tales voluerint per viam declaratoriae cum suis limitationibus iuridicis, taxatur ad sex; et si huiusmodi homicidia non possint declarari et si partes petierint per viam absolutionis, ex quo non licet declarare, aut quia dederunt operam rei illicitae, aut quia alias aufugere potuissent, taxatur ad triginta. Presbytericidium autem taxatur ad sex. Pro illo vero, qui interfuit bellis, decem et octo; et si velit super infamia, ad viginti; et si vult ad quaecumque beneficia alias rite obtenta, ad decem et octo.

§ 13. Commutatio voti Religionis simplicis in foro conscientiae tantum taxatur ad duodecim; liminum vero Apostolorum,

(1) Deest fortasse occiderit vel aliud quid simile (R. T.).

De commutationib. votorum.

decem; Sepulchri autem Dominici, etiam ad decem; Sancti Iacobi in Compostella, similiter ad decem, et literae mittantur ad datarium; non tamen super voto Religionis. Prorogatio autem votorum huiusmodi, legitima causa subsistente, conceditur ut plurimum ad biennium, et taxatur ad quatuor. Commutatio ieiuniorum taxatur etiam ad quatuor; alterius vero abstinentiae, quae, subsistente causa, servari non potest, ad quatuor; commutatio ultimae voluntatis, ad duodecim; participatio, ad quatuor.

Dispensationes seu illegitimum et spuriorum legitimatio- nes.

§ 14. Officium Poenitentiariae cum illis dispensat in prima forma tantum, videlicet ad omnes et sacros presbyteratus ordines, et unum beneficium ecclesiasticum, etiam si illi cura immineat, taxatur ex antiqua consuetudine ad sex; et si tales ob eorum merita uberiores petierint gratiam, datur ad aliud beneficium, taxatur ad septem; si vero tertio et ultimo illis aliqua gratia fiat, conceditur ad tertium beneficium cum suis consuetis clausulis, et taxatur ad decem; et si tales illegitimi, tacito huiusmodi defectu, aliquid detentaverint, videlicet se ad aliquos ordines, praemisso defectu tacito, promoveri fecerint, tunc augetur prima forma de uno turonen., ratione absolutionis impendendae ab excessibus huiusmodi, videlicet ad unum (1); et si cum illis ordinaria auctoritate dispensatum fuerit, ut est solitum, ad primam tonsuram videlicet et quatuor minores ordines, necnon ad unum simplex beneficium, tunc si datur de uberiori, videlicet ad secundum beneficium cum debitis limitationibus suis consuetis, taxatur ad decem; si vero tales petierint ad tertium, cum quibus similiter eadem auctoritate ordinaria, primo, et deinde secundo apostolica auctoritate successive dispensatum fuerit, prout in suis solitis formis, taxatur ad decem; et si tales illegitimi secum dispensari petierint ut obtinere possint beneficia alias per eorum genitores obtenta, cum suis debitis limitationibus, conceditur, videlicet dummodo in eisdem beneficiis genitoribus immediate non succedant,

(1) Legimus undecim (R. T.).

nec in altaris ministerio cum illis concurrant, et taxatur ad sex.

§ 15. De promovendo ad ordinem subdiaconatus in sextodecimo, taxatur ad decem; de promovendo vero ad huiusmodi ordinem subdiaconatus in decimo octavo, ad sex; de promovendo vero ad ordinem diaconatus in decimo octavo, ad decem; si vero in decimonono ad huiusmodi ordinem diaconatus, ad sex. Licentia promovendi ad presbyteratus ordinem in vigesimotertio, vel cum primum vigesimumtertium annum attigerit, taxatur ad duodecim; ad huiusmodi autem ordinem in vigesimoquarto, ad sex. Licentia promovendi a quocumque antistite extra Romanam Curiam residente, ad duodecim; et extra tempora a iure statuta, ad decem; a quocumque ad primam tonsuram, ad sex. Licentia promovendi a viciniore suo ordinario, ad sex. Absolutio pro promotis minoribus annis, sive ignoranter sive scienter, ad septem. Absolutio pro promotis absque literis dimissorialibus, ad sex; ad fictum titulum, ad septem. Relaxatio iuramenti ad effectum agendi dumtaxat et non excipiendi, ad septem. Absolutiones ab iniectione, ad sex; etiamsi in loco sacro. Laicidium taxatur ad tres.

§ 16. Confessionalia taxantur ad sex. Sed si concedantur religiosis sine licentia superioris, ad duodecim; alias cum limitationibus consuetis et iuxta facultates eis concessas, ad quatuor; et quando huiusmodi solum conceduntur ad quinquennium, tunc taxantur ad duos. Altare portatile, ad octo. Licentia celebrandi in locis interdictis, ad sex. Licentia eodem tempore interdicti recipiendi ecclesiastica sacramenta, cum suis etiam limitationibus, ad sex. Licentia etiam eodem tempore interdicti sepeliendi, ad sex. Laticinium taxatur ad sex. Licentia dicendi horas secundum Romanae Curiae usum taxatur ad sex. Licentia huiusmodi horas antepoenendi et postponendi, urgenti tamen et subsistente causa legitima, ad sex. Licentia celebrandi ante diem, circa

De promotis et promovendis.

De confessionalibus.

tamen diurnam lucem, ad duodecim. Licentia celebrandi ubique, ad novem. Licentia celebrandi in aliena dioecesi, ad sex. Licentia de monasterio ad monasterium, ad quatuor; de Ordine ad Ordinem, dummodo in eo par vel arctior vigeat observantia regularis, ad duodecim; pro translatis de facto ad latiore, ad viginti. Si vero tales volunt esse capaces administrationum, dummodo detur, nisi per signaturam Papae fuerit data translatio sine spe beneficiorum, ad triginta. Licentia standi extra monasterium, de sui superioris licentia et ea durante ex legitimis causis, ad duodecim. Licentia exeundi tempore infirmitatis, ad duodecim; et si praecedentibus licentiis addatur assistentia iudicum, ad sex. Licentia celebrandi in cappella cum aliquo altari portatili, ad duodecim. Licentia ingrediendi monasterium monialium, etiam Sanctae Clarae, quater in anno, dummodo non pernoctent, ad duodecim.

De simonia.

§ 17. Absolutio a simonia, ad sex; cum dispensatione super irregularitate, ad decem et octo; et si cum retentione, ad viginti; et si cum rehabilitatione ad alia obtinenda, ad triginta. Si in evidentem utilitatem, dummodo census annuus non transcendat ducatos quinque, ad septem. Pro Haeticis scismaticis, filiis aut nepotibus marranorum nuncupatorum taxantur secundum eorum petitiones, et moderantur pro arbitrio eiusdem correctoris huiusmodi taxae, videlicet, pro laicis, ad vigintiquatuor; et pro clericis volentibus promoveri et presbyteris, ad triginta sex; et mittantur literae ad dictum datarium. Et omnes aliae materiae, quae expediuntur per Poenitentiarium de speciali, ad sex; et de speciali et expresso, ad duodecim. Postremo, cum alii plures casus in dies emergant, iuxta et ad rationem praecedentium, per eiusdem officii correctores taxae moderentur, et officium ex sua benignitate et clementia, et saepissime, ut plurimum taxarum rigorem temperet, et praecipue ac signanter pro praesentibus ac miserabilibus personis,

etiam hibernicis: ita quod illis, prout eorum paupertas indigentiaque expostulet et requirat, diligentissime subveniat.

§ 18. Poenitentarii minores, in quorum negligentia, fraude vel imperitia apertum et grave periculum est animarum, ne pariter cum se adeuntibus in gehennam ruant, ab intolerabili abusu, et perversa licentia revocandi, et intra pudoris ac modestiae septa coercendi sunt. Nemo igitur ex eis, nisi plane sufficiens et qualitatibus per constitutiones requisitis praeditus, ad officium de cetero recipiatur, et ex omni quidem natione hoc. Si qui forte ex praesentibus non erunt tales, diligenti per maiorem poenitentiarium examine habito, vel removeantur omnino vel per annos aliquot, quantum expedire visum fuerit, ab exercitio huiusmodi suspendantur; et si deinceps contigerit aliquem non idoneum eligi, etiam si mandatum habeat, a nobis vel successoribus nostris Romanis Pontificibus importunitate extortum, tamen illum poenitentarius maior admittere non teneatur, nisi nobis vel successoribus praedictis ante consultis. Abstineant iidem a vilibus et saecularibus exercitiis, ne, dum pecuniae studeant et sordidis inhiant lucris, animam turpi et infraena aviditate commaculent; habitu, verbis, incessu debitam gravitatem praedecessorum suorum referant et observent; pauperes non aversentur, nec confitentibus praeter modum succenseant, sed patienter auditos in optimam spem Dei misericordiae erigant, nec pecunias pro missis celebrandis ab eis recipiant, nec quidquam omnino ab eisdem petant vel exigant, sub excommunicationis poena et privationis; sed oblata sibi in fine confessionis qualicumque eleemosyna contenti existant; a casibus eis non permissis confitentes minime absolvant, et in publice poenitentibus absolvendis antiquas consuetudines et ritus severe observent. Substitutos, praeter paucos illos qui pro linguis et nationibus variis assidue necessarii sunt, nullo pacto deputent, nisi in principalibus festis et hebdo-

Poenitentarii minores.

mada sancta, quorum tamen deputatio fiat ante per mensem, et approbentur primum per ipsorum priores et praelatos, deinde per collegium poenitentiariorum, postremo per maiorem poenitentiarium, nec numero sint ultra sexaginta. Verum, si turbae multitudo aut necessitas aliqua dictet, requirente collegio poenitentiariorum, possit a maiori poenitentiarario augeri numerus usque ad centum, a quibus tamen poenitentarii nil exigant, sed parte tertia vel quarta eleemosynarum, prout substitutis videbitur, sponte oblata, sint contenti, quae quidem in aliqua certa capsula pro usu et necessitatibus domus Poenitentariae ponantur; si secus fecerint, suspensionis et triplici fabricae basilicae Principis Apostolorum de Urbe inferendae poenae subiaceant. Substitutis autem poena superius in poenitentariis expressa suspensionis et remotionis ab exercitio irrogetur, si a confitentibus quidquam petere, aut pro missis dicendis aliquid, etiam a sponte offerentibus, recipere ausi fuerint. Et ne illius ignorantiam praetendere valeant, eis per eosdem poenitentarios in eorum deputatione, sub eadem poena, significari debeat. Poenitentarii solitas congregationes non intermittant, sed, missa summo mane de more audita, ad conferendum inter se super occurrentibus conscientiae casibus conveniant, ita ut peccator nullo verbo, signo vel nutu manifestetur; nec interim, aut abesse, aut confessiones etiam audire praesumant, sub suspensionis poena. Tanto tempore in sedibus et locis suis resideant, quanto per constitutiones veteres obligantur, ne ullo unquam tempore peccator obvius non inveniat praeparatos. Possint unum fidum sibi eligere, etiam qui poenitentarius non sit, ut, in Plumbaria manens, tertiam partem plumbi emolumentorum eis obvientem procuret et illius computum teneat, cum ipsos ad hoc intendere minime deceat. Processus, qui per eos de peccatis secretis fiunt, apud ipsos conserventur et custodiantur, nec ad alium transferri locum, aut alteri

ostendi possint. Prior ipsorum domum Poenitentariae, quasi sacrarium, ab omni immunda conversatione custodiat, portas horis debitis claudat atque aperiat, suspectas personas excludat vel non admittat. Cameras illorum aliis quam poenitentariis habitare non sinat, nec alia prorsus, quam si religiosa domus esset, cura gubernet, poenas horum transgressoribus autoritate nostra imponens congruas. Sint praeterea undecim tantum numero, iuxta antiquas consuetudines et constitutiones, nec ad receptionem supranumerariorum, ante vacationem, cogantur, nec mandata in eventum mortis illorum ulla signentur, ac signata non teneant, exceptis his, qui nunc actu officium exercent, vel qui hactenus a nobis literas apostolicas sub plumbo obtinuerunt, quibus praeiudicare non intendimus. Et cum officium huiusmodi personalem residentiam in Romana Curia maxime et necessario requirat, circa absentes ad praesens, cuiuscumque nationis sint, et qui absentes ultra annum vel biennium ab Urbe et Curia steterunt, sine causa legitima et nostra licentia, constitutiones eorum circa privationem talium exacte et rigore servari volumus et mandamus, aliosque eorum loco deputari vel surrogari, iuxta constitutionum officii tenorem. In nullo autem supra expressorum casuum facultas dilecti filii nostri Leonardi, tituli Sanctae Susepiae presbyteri cardinalis, maioris poenitentarii, laesa vel immutata intelligatur, sed in suo robore firma penitus et inviolata permaneat; et omnia supradicta, regenti correctori et auditori prohibita, per seipsum exercere valeat, quando conscientiae et prudentiae suae videbitur.

§ 19. Literarum apostolicarum sollici-

Sollicitatores litterarum apostolicarum.

sunt, ultra decem ducatos auri de Camera non recipiant; si contrafecerint poenae duodecim ducatorum, supradictae fabricae inferendae, subiaceant. Pro bullis, tam super ecclesiis quam monasteriis concistorialibus post primam expeditionem pro eadem persona et eadem vacatione, ultra duos ducatos et duos carlenos similes, sub poena proxime expressa, non recipiant. Cappellanus ipsorum, pro concistorialibus et obligationibus, duos tantum grossos ex officii emolumentis percipiat, et nihil a partibus exigat; partibus autem petentibus, sollicitare literas teneantur sine ipsorum onere, sub poenis in bulla institutionis officii contentis, et intra congruum tempus illas expeditas partibus consignari facere.

§ 20. Magistri plumbi pro pari bullarum ultra carlenos duos non capiant, videlicet, pro qualibet plumbata, carlenum unum, iuxta tenorem literarum felicis recordationis Sixti Papae IV, praedecessoris nostri; ex arbitrariis vero et regalibus, nihil ultra summam per nos inferius moderatam percipiant, videlicet de ecclesiis concistorialibus taxatis usque ad quingentos, non capiant ultra florenos sex; usque ad mille, florenos decem; usque ad mille et quingentos, florenos quatuordecim; usque ad tria milliaria, florenos vigintiunum; usque ad quatuor millia, florenos vigintiquinque; abinde vero supra, usque ad sex millia, florenos vigintiocto; exinde supra, usque ad quaecumque summam, ducatos triginta sex auri non excedant, sub incursu poenarum in bulla reformationis dicti Iulii praedecessoris contentarum. De titularibus vero ultra ducatos quinque percipere non valeant. De retentione ecclesiarum et monasteriorum concistorialium ubi sunt cedulae protonotariorum, per eos idem servetur quod supradictum est. De monasteriorum expeditis per supplicationem, non capiant ultra unum ducatum, si sint valoris ducatorum vel infra. De officiis capere non possint ultra sex carlenos pro qualibet bulla, exceptis scriptoribus, cum

quibus servetur antiqua consuetudo, ceteris emolumentis solvi eis solitis et consuetis, ut prius, eis salvis remanentibus.

§ 21. Fratres barbati seu plumbatores Fratres barbati. sua emolumenta cum hac similiter limitatione percipiant. De bullis Cancellariae, grossum unum; de bullis per Cameram, grossos duos pro quolibet plumbo recipiant; de bullis taxatis per Cancellariam capiant grossum unum in singulos ducatos; et pro magistris plumbi, grossum unum pro quolibet plumbo, per bullam Sixti, praedecessoris huiusmodi, eisdem magistris concessam, ut supra dictum est. Si bulla expediatur in forma quinteroi, et sit taxata, carlenum unum pro quolibet ducato capiant; si gratis fuerit, unum pro se, et unum carlenum pro magistris dumtaxat percipiant. De bullis provisionum concistorialium, carlenos capiant iuxta numerum ducatorum taxae magistrorum; de non taxatis per magistros plumbi, carlenum unum sibi et unum magistris pro quolibet plumbo dumtaxat capiant. Quod si bullae huiusmodi gratis expédiantur, unum sibi et unum magistris pro qualibet bulla similiter sumant et non ultra; pro singulis literis clausis ad dominos temporales, habeant quatuor carlenos; de forma iuramenti, ducatum unum pro collectoribus, et pro se grossos tres et unum pro magistris. In expeditionibus ecclesiarum et monasteriorum concistorialium pro regalibus usque ad quingentos ducatos, capiant ducatos duos; usque mille, ducatos tres; et exinde supra, ducatum unum cum dimidio pro quolibet milliare; pro famulis vero usque ad quingentos, dimidium ducatum; exinde supra, non excedant ducatum unum; de monasteriis per supplicationem expeditis, ducatum unum, tam virorum quam mulierum. Pro devoluto non exigatur ultra unum ducatum; de bullis ob rasuram vel aliam causam rescriptis, sive per Cameram sive per Cancellariam sint expeditae, ultra duos carlenos pro quolibet plumbo non capiant. De literis protonotariatus et aliorum officiorum, si taxatae erunt, carle-

nos habeant iuxta numerum ducatorum; de non taxatis vero, carlenos quinque; de literis indulgentiarum, unum ducatum; pro literis vero privilegiorum non habeant nisi carlenum unum. In non taxatis ex bullis, quatuor. Quae pro palliis expediuntur, pro duabus apertis, carlenos sumant iuxta numerum ducatorum taxae; pro duabus clausis, carlenos sex, videlicet tres in singulas. Pro literis iustitiae, nisi materiae sint duplices, unum carlenum. De expectativis in forma pauperum, pro bulla pauperum unum carlenum. Poenitentiariis portionem fideliter restituant, prout tenentur. In Plumbaria familiares deputatos dumtaxat et non extraneos admittant sub excommunicationis poena; in aliis superioribus vel eorum aliquo contrafacientibus, poenis in bulla reformationis contentis subiaceant.

§ 22. Abbreviatores de maiori, cum super supplicationibus conficiendae sunt diversae minutae, quae quidem duplices, triplices quadruplicesve appellantur, tunc taxae receptor, semper ex istis dimissis prius quinque integraliter, abinde supra, pro duplici, triplici vel quadruplici, dimidium eius, quod receptum fuerit per abbreviatorem de maiori, parti dimittere teneatur. Item, ubi, ratione unius bullae concistorialis, diversi turni eisdem persolvi debent, veluti cum minori coadiutor datur, et usque ad vigesimum septimum annum administrator deputatur, ac deinde de eius persona ecclesiae providetur in eadem bulla, quo casu turni tres abbreviatoribus competunt, taxae receptor duos pro primo turno, unum pro secundo, unum pro tertio ducatum solum dimittat; in reliquis antiquas constitutiones per praedecessores nostros editas servare teneantur. Abbreviatores de minori, pro bulla quae inseritur executoriali, de cetero nihil capiant; pro bulla autem, quae expeditur in forma quinterni, in singulas cartas non nisi grossum unum capiant; pro aliis, quae in forma quinterni non erunt, praeter unum grossum nihil omnino recipiant. In bullis ad perpetuam rei memoriam, gros-

sos quinque sicut in ceteris restituant. Regens abbreviatores de prima visione non nisi expertos atque eruditos in officio ponat. Cappellanus eorundem nihil prorsus a quoquam praetextu bullarum exigat. Custodis cappellanus et familiares nihil a quoquam capiant.

§ 23. Scriptores apostolici de cetero in distribuendis minutis et literis de taxa scribendis, excepto uno grosso romano pro qualibet prima carta, nihil pro scriptura aut ultra taxam capiant, sed fe. re. Eugenii PP. IV constitutionem, et confirmationem Nicolai PP. V, praedecessorum nostrorum, ad unguem observent, quod nisi fecerint, ultra poenas in constitutionibus ipsis contentas, poenae duodecim ducatorum auri de Camera, basilicae Principis Apostolorum de Urbe fabricae ipso facto applicandae, contravenientes vice qualibet subiacere volumus, ultra poenas in bulla reformationis fel. recordationis Iulii Papae II, praedecessoris nostri contentas. Pro literis scribendis, quae gratis expédiantur, ultra grossum unum romanum in singulas cartas pro litera vigintiquinque lineas continentes, ita ut in qualibet vigintiquinque ad minus sint dictiones, unum ducatum auri pro labore capiant; a vigintiquinque vero usque ad quadraginta lineas, pro quibuslibet quatuor lineis habeant grossum unum; exinde supra, si intra scriptorem et partem discordia fuerit, rescribendarii et defensorum pro tempore existentium vel vicecancellarii seu regentis iudicio stetur. Litera provisionis ecclesiae parochialis, pro eo quod aliam quoque parochialem obtineat, si in illa dispensatio ad duo et cum clausula permu- tandi posita fuerit, ad grossos quinquaginta taxetur; et idem in similibus gratiis fiat, quae in bulla eadem pro uno congeminantur. In consistorialibus ex Francia venientibus, litera quae expeditur sine clausula generalis reservationis per Cameram sub eadem data, sive in illa sint modi vacandi, sive non, taxetur ut taxantur aliae conclusiones. Si ecclesia metropolitana, vi-

Scriptores apostolici.

gintiquatuor; si ecclesia cathedralis, viginti; si monasterium consistoriale, sexdecim; si vero sub diversa data fuerit et si in ea contineantur vacandi modi, si metropolitana vel cathedralis ecclesia, grossis quadraginta; si monasterium consistoriale sit, triginta taxetur.

§ 24. Quoniam magistri registri bullarum, in arbitriis componendis ac taxandis, gravius excedebant, et tamen unam taxam instar scriptorum eis deberi ex literis felicis recordat. Ioannis PP. XXII, praedecessoris nostri, manifeste ostendebatur, ad quam, dimissis omnibus, reduci cupiebant, visum est nobis, habita super hoc matura deliberatione per praedictos cardinales ad hoc deputatos, incerta illa ita recidere et coarctare ut ad minus dimidiam vel tertiam saltem partem eius, quod capere sunt soliti, adimeremus, prout infra, ex ordine ascriptarum limitationum, ne arbitraria praedicta ulterius incerto fluctuent, patebit, et intra hos quidem terminos se continere mandamus, ita ut, si illos excesserint, prima vice, trium; secunda, sex mensium emolumentis praedictae fabricae applicandis; tertia vero, officii privatione multentur. Taxarum itaque ad certam formam redactarum ordo erit talis. Officium eorum, iuxta iuramenta per eos praestita, circa auscultationem bullarum registratarum, fideliter et diligenter exerceant, et moram faciendi in registro, et subscriptionem in bullis faciendam incontinenti quod requisiti fuerint, et de eorum debitis iuribus satisfacti et soluti, absque excusatione vel dilatione aliqua, facere, absque partium querela, observare teneantur et debeant, sub excommunicationis poena et aliis in bulla praedicta contentis. Curent postremo ut officium scriptorum fideliter et recte gubernetur et regatur, et absque partium et sollicitatorum querela exerceatur.

§ 25. Absolutio ad effectum gratiae vel ad effectum agendi. Pro ea praefati

magistri nihil capiant; pro absolutione vero ab haeresi vel ab homicidio vel irregularitate vel a simonia, et generaliter, pro quacumque alia absolutione, pro una persona, grossos duos. Si vero in eadem bulla sint plures personae et comprehendantur plura capita, pro unoquoque capite capiant duos grossos, non tamen ultra duos ducatos. Pro absolutione cum rehabilitatione pro haeretico seu filio haeretici, si fuerint plures non expressi, octo; pro absolutione vero pro civitate et dioecesi, quadraginta; pro civitate vero tantum seu universitate castri vel villae, etiam triginta grossos; pro abbate et conventu, seu capitulo aut clero unius civitatis vel dioecesis, ducatos duos capiant. Abbati si conceditur quod annulo et baculo pastoralis, duos; si vero quod pontificalibus uti, quinque; et quod minores ordines conferre, duos; et quod privilegiis ad instar aliorum gaudere, decem; et quod vestes benedicere, duos; et ecclesias reconciliare, duos; et benedictionem dare, duos; et coemeteria reconciliare, decem; et decimare, decem; et corrigere et reformare possit, etiam decem grossos capiant; pro corrigere ex defectu partis, sex; in minuta reverendissimi Sanctorum Quatuor, est octo; ex defectu vero Cancellariae, quia tunc per regentem in bulla dicitur *Et gratis*, unum grossum capiant; pro coadiutoria ecclesiae aut monasterii consistorialis, decem; beneficii vero, quinque grossos capiant; pro commenda cuiuslibet beneficii, duos; monasterii vero non consistorialis, quatuor; consistorialis vero, decem; et si in eadem bulla plura beneficia essent, pro quolibet ultra primum, quinque grossos capiant; et idem servetur, ubi mandantur commendari beneficia, seu monasteria comprehendere; super incertis si datur facultas, decem grossos capiant; conferendi beneficia ubi datur facultas, pro quolibet beneficio, duos grossos capiant; charitativum subsidium imponendi ubi datur facultas, quatuor grossos

Emolumenta ordinaria et arbitraria magistrorum regist. bullarum.

capiant; coemeterium, ubi conceditur quod cappella illud habere possit, duos grossos capiant. Confraternitatis erectio, pro qualibet persona, duos; et sine expressione personarum, decem; et idem servetur in confirmatione illius erectionis; concordiae confirmationis ratione, duos grossos capiant; confessores deputandi licentia in indulgentiis plenariis si datur, quindecim; in aliis vero, novem grossos capiant; copia ex registro quando datur, sex grossos capiant. Canonicis ecclesiae collegiatae ubi conceditur quod possint uti almutia, pro quolibet, grossos duos, dummodo pro omnibus, ultra duos ducatos non capiant. Doctorandi in altero iurium, ubi datur licentia, duos; si in utroque iure, quatuor grossos capiant. Decimandi facultas si datur laicis, viginti grossos capiant. Decimae unius villae concessionis occasione, quatuor; ratione vero plurium villarum, octo; unius autem castri, octo; plurium vero castrorum, quindecim; civitatis vero unius et dioecesis eius, viginti; unius autem provinciae, quadraginta grossos capiant. Dispensandi cum illegitimis facultas, pro qualibet persona, duos grossos capiant; pro dismembratione beneficii ad vitam, pro quolibet, duos; et si perpetua fuerit, pro quolibet, tres, dummodo pro omnibus contentis in una bulla, ultra ducatum unum non capiant; pro duplicata, unum ducatum; pro erectione castri in civitatem cum ecclesia cathedrali vel metropolitana, ac dignitatibus, canonicatibus et praebendis ac beneficiis, centum quinquaginta; dignitatis vero maioris post pontificalem, quatuor; canonicatus et praebendae, duos; et cappellaniae, duos; et altaris, duos; beneficii vero simplicis, duos; plurium vero beneficiorum, decem; oratorii, duos; parochialis ecclesiae, duos; fontis baptismalis, duos; collegiatae ecclesiae cum canonicatibus, dignitatibus et praebendis, viginti; hospitalis, quatuor; monasterii virorum, sex; et si concedere-

tur quod gauderet privilegiis, pro monasteriis virorum, viginti; pro monasteriis autem monialium, decem; pro creatione capituli, quatuor. Collegii vero, pro quolibet, etiam quatuor, dummodo, pro omnibus personis, non recipiant ultra viginti; Studii vero generalis cum privilegiis et aliis solitis, viginti; vicariatus autem fratrum, duos grossos capiant. Erectionis unius beneficii confirmationis ratione, si ad vitam, duos; si perpetua fuerit erectio, quatuor; et si fuerit sine numero et sine expressione beneficiorum, viginti grossos capiant; pro exemptione episcopi a metropolitano ad vitam, duos; pro perpetua, quatuor; pro capitulo vero ab episcopo ad vitam, viginti quinque; pro perpetua, triginta; pro unius personae ad vitam, duos; plurium vero personarum, viginti; pro perpetua vero unius personae, pro abbate et superiore ad vitam, duos; pro perpetua, quatuor; pro abbate vero et conventu ad vitam, viginti quinque; pro perpetua, quadraginta; pro monasterio et membris ad vitam, quindecim; pro perpetua, viginti; pro episcopo, capitulo et clero civitatis et dioecesis ab archiepiscopo, quinquaginta. Expectativa de commendando beneficia, pro quolibet beneficio, grossos duos capiant; fructus percipiendi in absentia, pro quolibet persona et pro quolibet beneficio, grossos duos; et si non esset expressus numerus, viginti; pro hospitalis commissione, grossos sex. Ius patronatus ubi derogatur, pro uno beneficio, duos; pro pluribus, novem grossos; ubi vero reservatur ius patronatus ad unum beneficium, pro una persona, grossos duos; si vero ad plura beneficia, decem; et reservatio etiam pro successoribus, ubi personae non sint nominatae, pro quolibet beneficio, quinque grossos capiant; pro infeudatione perpetua unius, triginta; plurium vero civitatum, centum; si vero unius provinciae, centum quinquaginta; si unius villae, quatuor; si vero plurium villarum, decem; si unius op-

pidi, decem; si pluitum, viginti; ubi vero ad tempus fieret, tunc pro medietate. Pro lacteiniorem usu, cum datur in confessionali, nihil capiant; alias vero pro usu lacteiniorem, pro civitate et dioecesi, quinquaginta; pro provincia vero, centum grossos capiant, si perpetua fuerit concessio; si vero ad longum tempus, pro medietate. Legitimitas, si fiat, pro qualibet persona, grossos duos capiant; pro mandato cassando ex registro per bullam literam concessam, ducatos duos capiant; notarios creandi facultas ubi datur, pro quolibet, grossos duos. Ratione officiorum Romanae Curiae, super quibus litterae expediuntur, pro quolibet, grossos duos capiant. Pallium vero archiepiscopo, unum; et ubi episcopo conceditur, etiam ducatum unum capiant. Pontificalia exercendi pro episcopo titulari, pro qualibet dioecesi, grossos duos. Pontificalibus utendi, pro abbate sive priore ad vitam, viginti; et, si perpetua fuerit, triginta grossos capiant. Perinde valere super commenda, duos. Pensionis cassatio, pro ea, duos. Pensionis translatio, pro ea, etiam duos grossos. Pro pensione ecclesiae cathedralis, unum; pro pensione monasterii consistorialis, etiam unum ducatum; pro ministratus vero provisione, duos grossos; privilegiorum confirmatione, pro quolibet, duos grossos, dummodo pro omnibus contentis in una bulla, quot numero fuerint, ultra duos ducatos non capiant, si non exprimantur; pro extensione vero, quadraginta; pro illorum vero communicatione unius congregationis alteri, cum illorum insertionem sive narrativa et nova concessione, grossos centum capiant. Resignandi et permutandi licentia, pro quolibet beneficio, duos grossos; reconciliandi seu reconciliari faciendi unam ecclesiam, grossos duos; plures vero, viginti; et coemeterium, grossos duos; plura vero, decem; regressus ad cathedralem ecclesiam, novem; ad monasterium, unum; consistoriale, cui prae-

fuit, pro quolibet, quinque; ad monasterium vero, quod in commendam obtinuit, pro quolibet, septem; pro quolibet vero beneficio, quod in titulum obtinuit, duos; pro illis vero, quae in commendam obtinuerat, quatuor; pro regressu vero ad hospitale, quinque grossos capiant; pro retentione cuiuslibet beneficii in titulum, duos; in commendam vero obtentis, quatuor; pro pluribus vero, decem; pro retentione vero monasterii non consistorialis, cui praest, quatuor; si vero illud in commendam obtineret, quinque; hospitalis vero, quatuor; et si in retentione conceditur quod possit uti regressu, quem habet, ad monasterium vel hospitale, quatuor; si vero ad beneficia, pro quolibet, duos grossos capiant; pro rehabilitatione unius personae, ex quacumque causa rehabilitetur, pro qualibet persona, duos; pro pluribus vero personis, decem; pro reintegratione cuiuslibet beneficii, duos; pro reservatione iuris conferendi beneficia pro una vice, pro quolibet, duos, dummodo pro omnibus, quot fuerint, non capiant ultra viginti grossos. Separatio unius beneficii, duos; pluribus vero beneficiorum ad tempus, pro quolibet, duos; et si perpetua fuerit, quatuor grossos; pro suppressione unius monasterii vel hospitalis, quinque; dignitatis vero, duos; et beneficii, duos; pluribus vero beneficiorum sine numero, decem; si vero Ordinis vel capituli, quindecim; collegii vero, viginti; standi extra monasterium licentia, pro quolibet persona, duos. Statuta condendi licentia, pro quolibet statuto, duos; si vero non exprimantur, viginti; pro statutorum vero confirmatione, pro quolibet, duos, dummodo pro omnibus contentis in una bulla, etiam si nullum exprimatur, duos ducatos non capiant; sumptus cum datur ex registro, ducatum unum; pro signanda bulla, etiam unum grossum capiant. Transactionis confirmatio, duos; pro testandi facultate, pro qualibet persona, duos; pro testatoris voluntatis mutatione, duos; pro translatione

monialium vel virorum, pro qualibet persona, duos; pro cuiuslibet beneficii translatione, duos grossos capiant. Trahi cives extra civitatem et dioecesim non possint ubi conceditur, quindecim; et si extra ducatum est et plures civitates, triginta; si vero extra unum castrum, decem; et hoc si perpetuo; ubi vero ad tempus, pro medietate; visitandi licentia, duos; ubi vero sine expressione locorum, decem; unum ducatum ecclesiarum cathedralium, ad vitam, unum; perpetua, duos; monasterii vero aut hospitalis ad vitam, pro quolibet, sex; pro perpetua, octo grossos; et idem inde vacaturo. Quaestuarum unio perpetua, ducatum unum; pro pluribus hospitalium ad vitam, viginti; pro perpetua, triginta; pro monasterii consistorialis congregatione tenendi, iuxta mores et ritus illius, et quod gaudeat privilegiis, quinquaginta; pro unione cuiuslibet beneficii ad tempus, duos; et si pluribus, non ultra decem; pro perpetua cuiuslibet beneficii, quatuor; pro pluribus, non ultra viginti grossos capiant; pro unionis factae beneficiorum confirmatione, sine expressione, viginti; pro dissolutione vero cuiuslibet beneficii ad vitam, duos; pro monasteriis vero, sex, dummodo ultra duos ducatos non capiant; pro perpetua vero unius beneficii, quatuor; pro monasterii autem unionis dissolutione, octo grossos recipiant; pro deputatione abbatum, abbatissarum et priorum ac operariorum ad triennium, pro quolibet, grossos tres; deserviri faciendi beneficio per cappellanum ad vitam, pro qualibet persona, duos; si vero ecclesiae vel hospitali per plures personas, sine expressione numeri, in genere et absque nominatione personarum, quindecim grossos capiant, et quod scriptores teneanturolvere capserio pro lectionibus singulis mensibus id, quod hactenusolvere consueverunt. Ab omni autem alia exactione, ratione istorum extraordinariorum emolumentorum, abstineant, sub poena vigintiquinque ducatorum fabricae dictae basilicae pro

qualibet vice applicandorum; et pro unaquaque materia ex supradictis, quae superius non esset in specie expressa, tamen dependeret ab eis, possint capere prout supra est expressum, dummodo nullo casu non expresso capiant ultra unum ducatum cum dimidio; et in casibus supradictis, in quibus datur licentia eis quod capiant decem grossos, volumus quod unum ducatum capere possint pro singulis decem grossis.

§ 26. Scriptores autem registri bullarum recte et ea litera, quae faciliter legi valeat, scribere curent, et circa auscultationem, tempus registrandi, locum registrationis et huiusmodi, tam ipsi quam magistri, antiquas officii constitutiones et consuetudines, usque ad praefati Sixti quarti praedecessoris tempore servari solitas, diligenter custodiant; et in his, quae ad officii ipsius exercitium pertinent, non vicecancellarii solum, sed etiam magistrorum correctioni subiiciantur, ut olim consuevit fieri etiam per constitutiones; non autem super minutis, sed super bullis originalibus registrent, sub poena in eisdem constitutionibus explicata; pro registratura unius bullae, quae etiam cum executoria non excedet numerum vigintiquinque linearum, quinque carlenos Cancellariae; ab inde supra, usque ad quinquaginta lineas, iulios quinque; dum excedant vero usque ad quas-cumque lineas, ultra iulios decem eis capere non liceat; pro quinternis vero, trium ducatorum mercede contenti sint; pro registratura literarum omnium provisionum consistorialium in totum, videlicet pro omnibus bullis provisionis, retentionis, absolutionis, commissionis, receptionis iuramenti et aliis huiusmodi registrandis, ducatos tres cum dimidio non excedant, quas taxas, etiam sub poenis in literis reformationis praefati Iulii praedecessoris contentis, servare teneantur; ducatum pro regalibus eis dari solitum, ut prius solvant eis.

§ 27. Auditor contradictarum cum suis officialibus constitutiones officii ipsius accurate observent, sub poenis in bulla re-

Scriptores registri bullarum.

Auditor et procuratores contradictarum.

formationis Iulii praedecessoris huiusmodi contentis, nec materiis ad se non pertinentibus manum mittant. In contradictis legendis debita utantur diligentia et fide, nec in eis rasuras faciant ullas, praesertim in datis et nominum mutationibus; legant eas alta et intelligibili voce tribus saltem praesentibus, et lectas in filza saltem per horam teneant, et antequam parti tradantur, videre eas cupientibus, illae eis ostendantur ad tollendas fraudes. Lectores deputati per seipsos non autem per substitutos legant, nisi sint officiales aequae idonei per auditorem approbati. Pro lectura contenti sint antiqua mercede, nec plus omnino petere aut exigere possint, sub poena viginti ducatorum, pro qualibet vice et quolibet supradictorum casuum, supradictae fabricae eo ipso applicandorum. In arrestatione litterarum et lectura instrumentorum officium suum fideliter et diligenter exerceant, sub praescripta poena. Procuratores materias iniustas et indebitas, per viam correctionis expediri solitas, non procurent, nec minutas litterarum forment contra vel praeter continentiam litterarum et veritatem habitam per informationem, ut frequenter fieri dicitur, ne, veritate in memoriali contenta immutata, literas expediant, quae alias expediri non poterant. Contrafaciens vero, pro prima vice, poena viginti ducatorum auri fabricae praedictae applicandorum et suspensionis ab officio per sex menses poena mulctetur; si vero secundo culpabilis fuerit, excommunicationis et quinquaginta florenorum similiter applicandorum poena puniatur; tertio vero delinquens, officio ipso iure privatus existat; item, volumus quod omnia brevvia et literae Poenitentiarum, in quibus committuntur causae in partibus, sive signaturae, quae habent clausulam *Vocatis vocandis*, ad tollendum scandala et fraudes, quae quotidie committuntur in Curia per callidos sollicitatores, et advocantur causae de Curia et de Rota, legi debeant ante expeditionem in contradictis, prout aliae literae similes expeditae per

contradictas leguntur, sine aliqua solutione vel mercede, in quantum id commode fieri possit.

§ 28. Concistoriales advocati pro petitione pallii, et fructus ecclesiae pro qua petitur pallium in libris Camerae Apostolicae ad quingentos, tres; si vero ad mille taxati reperiuntur, quinque; exinde supra, cuiuscumque taxae ipsius ecclesiae fructus fuerint, decem ducatos de cetero capiant. Quod idem super commissionibus in publico concistorio proponendis observent, quas, iuxta distributiones sibi factas, proponere obligentur, sub poena decem ducatorum supradictae fabricae applicandorum. Commissiones vero pauperum gratis, sub eadem poena, proponere teneantur; et haec tam de prophanis, quam de beneficalibus causis dicta intelligantur. Stipendia modeste, nec ultra meritum capiant, vel secundum taxas, iuxta constitutiones eis debitas, servant; de quota litis vel parte fructuum vel expensarum, in quibus adversarii condemnantur, vel praemio in eventum victoriae nullatenus paciscantur, vel cum parte convenient. Propinas auditoribus largiendas non procurent, nec arctas familiaritates et conversationes nimias cum eisdem exerceant. Officium procuratorum vel sollicitatorum non exerceant. Auditores non informant, nisi in iure vel super dubiis datis per auditorem in causis, et ultra quam unum aureum pro quolibet dubio non capiant, pro scriptura et informatione usque ad tria dubia; abinde supra, quinque ducatos in totum non excedant; contenti sint stipendiis honestis et licitis, tenore constitutionum eisdem concessis ut supra, quas transgredi circa mercedes nullatenus liceat, nec post sententiam latam aliquid bibalium nomine a partibus exigant. Pauperum vero et unde solvant non habentium etiam gratis suscipiant causas, atque defendant, nec eis in bono iure pronunciari renuant. Doctores, qui in Curia promovebuntur, per ipsorum collegium dumtaxat promoveri possint, et aliter promoti iuxta eorumdem pri-

Advocati concistoriales.

vilegia nullis praerogativis gaudeant; revocamusque omnia privilegia, cuiuscumque tenoris existant, super hoc alias tradita; et ex nunc, ad effectum huiusmodi, prohibemus per supplicationes aliis, quam collegio advocatorum huiusmodi committi, decernentes ex nunc irritum et inane, si secus super his a quoquam, quavis auctoritate, scienter vel ignoranter, etiam per nos, contigerit attentari.

Procuratores.

§ 29. Procuratores non omnes passim, sed hi solum ad procurandum in Rotae auditorio admittantur, qui doctrinae, practicae et morum examen subiverint, et per cappellanos nostros Rotae ipsius auditores, adhibitis duobus vel tribus antiquis procuratoribus vel etiam a procuratorum collegio deputatis, super his universis approbati fuerint: unde, si qui tales in praemissis idonei reperi non erunt, et ab auditoribus et procuratorum collegio approbati non mereantur, a procuratoris officio repelli volumus, pro quo examine aliquid exigi vel solvi debere expresse prohibemus. Non possint autem partes, in quavis instantia, maioribus exactionibus vexare, quam eis per constitutiones concessum fuerit, nec multas simul causas regendas suscipiant, quibus, cum pariter omnibus satis esse non possint, tum confusio ingens atque intricatio nascitur, tum partes intollerabili mora et expensa torquentur, et multae causae male defensionis periclitantur. De propinis seu bibalibus dandis, sub poena vigintiquinque ducatorum fabricae Sancti Petri applicandorum, se non impendant; sed curam hanc partibus vel earum sollicitatoribus relinquunt; possint tamen, post latas sententias, partibus ad memoriam reducere ut laborum auditoris sint memores: quod si secundo in hoc errare praesumpserint, ultra poenam antedictam, sex mensibus ab officio suspendantur; si tertio, ab eiusdem exercitio penitus amoveantur. Registra, postquam in domibus auditorum erunt, ultra non astringant, aut videant dicta registra extra domum auditoris portando, nisi

de consensu auditoris, et tunc copias de registro extrahere non debeant, et illa in tempus eis praefixum restituere, sub poena ducatorum vigintiquinque applicandorum fabricae Sancti Petri. De quota litis, fructibus vel expensis, aut aliis emolumentis, ut hactenus fieri dicitur, cum partibus non convenient. Pauperibus sine pecunia patrocinium praestent, et unum praecceptorem idoneum per eorum collegium cum competentem salario ad id singulis annis deputent inter se. Cum notariis auditorum vel aliis de gratis registorum, praeterquam in partium principalium utilitatem et commodum, ita quod evidenter appareat per instrumentum publicum, non paciscantur, ne ad omnes actus legitimos inhabiles redantur. Officia notariatus in Rota vel alibi coram commissariis, procuratores non emant, neque etiam in illis partem aliquam habeant, sub poena amissionis ipsius officii, quam etiam incurrant, si qui ad praesens dictum officium vel partem eius tenent, nisi intra duos menses a publicatione praesentium vendant vel alienent; item inhibeatur advocatis ut sententias contra eorum principales a Curia absentes, in quibus licet provocare, in rem iudicatam transire non permittant; sed appellare et causam committere facere teneantur, et principalibus suis significare, et prorogatione fatalium semel petere. Postquam alicuius causae patrocinium susceperunt, et onus procurationis receperunt, indefensas causas non dimittant, sed causas ipsas pro viribus defendant; secreta causarum eis nota adversariis non revelent aliquo praetextu vel causa, sub infamiae nota.

§ 30. Notarii Rotae auditoribus suis sint obsequentes et eis pareant; si intra recti et honesti terminos non constiterint, et per cappellanos nostros Rotae auditores moniti, non se emendaverint, in eorumdem arbitrio sit, cognita inter se ac bene discussa culpa, pro delicti qualitate, etiam usque ad privationem ipsos punire. Nemo deinceps ad notariatus Rotae offi-

Notarii Rotae.

cium admittatur, qui vere non sit tabellio et exercitatus, ac fungi officio et scribere per se sciat, unde, si qui nunc sunt notarii minus idonei, quorum neque voluntas, neque professio est in causis scribere aut tabellionatum exercere, vel quia maioris sint loci seu dignitatis, vel quia fortasse literarum ignari, hac solum ratione officium adepti, ut arrendarent, nisi intra tres menses illud alienaverint, per auditores alii ipsorum statuentur loco, non tamen eorum propinqui vel familiares, usque ad semestre spatium, quo elapso, nisi opportune provisum fuerit, sit in arbitrio eorum, ad quos pertinebit, alteri de officio ipso in perpetuum providere; neque enim per substitutos officium hoc de caetero exerceri volumus neque arrendari, sub poena privationis, excepto infirmitatis vel necessariae absentiae casu, veluti ob Rotae negotium vel alias legitimas causas ab auditoribus approbandas abfuerint, vel etiam licentiam a nobis sint consecuti, quibus casibus de substitutis idoneis per auditores ipsos examinandis atque approbandis provideatur; ideo quicumque notariatus officium ad praesens per substitutum exercet, nisi intra trimestre per se exercere incoeperit, emolumentis omnibus supradictis, fabricae applicandis, privetur; et auditor, coram quo scribit, alium eius loco idoneum deputare valeat, non tamen attinentem suum vel familiarem, ut supra, qui pro illo scribat, donec vel per se exerceat vel alteri alienet: et hoc usque ad sex menses, quibus praeteritis, officium ipsum notario alteri vendere valeat, qui doctrina et practica sit sufficienter praeditus. Possint tamen antiqui notarii, qui modo in Urbe sunt, et aptos et approbatos domi substitutos habent, terminos et manuale Rotae per illos scribi et gubernari facere, cum ipsi assidue ministris suis assistentes, etiam hoc per se ipsos facere videri valeant. Causas in Rota coram suo proprio auditore procurare vel sollicitare notarii

ipsi non possint, sub poena suspensionis officii per unum mensem et duodecim ducatorum eidem fabricae applicandorum, quoties contraverint. Nemo simul duos notariatus vel etiam partem in altero habere valeat, et si quis in praesentia talis reperitur, nisi intra tres menses alteri alienaverit, auditor, coram quo scribitur, alium eius loco deputet ordine, quo scriptum est supra; in confectione registro- rum et copiarum; item, in remissoriis, compulsoriis, executorialibus, notis sententiarum diffinitarum, testium examine et huiusmodi, Rotae constitutiones accurate observent, sub poenis in eisdem contentis, quas innovamus; pro notis vero interlocutoriarum nihil accipiant; quod idem de moderatis solutionibus in copiis et publicatione testium servetur. Testium vero examen per seipsos expediant, mercedibus contenti antiquitus dari solitis, videlicet quatuor carlenis pro quolibet teste, ubi multi articuli non erunt; nam interrogatoriorum quidem numerum rescari volumus, videlicet ut neque ultra viginti fiant interrogatoria, nec ipsorum aliquod lineas tres excedat; ubi autem multi articuli forte fuerint, quinque carlenis, et ad summum uno ducato, pro egregia persona examinanda, contenti sint. Bibalia, pro registro ad auditoris domum vel in Rotam vel quocumque necesse fuerit portando, nulla exigant; nec, praeter unum carlenum vel duos, etiam tempore expeditionis causarum, capere possint, licet pluries registrum huc illuc ferendum fuerit; pro relationibus socio faciendis derogatis per eos, capiant nihil. Registra bona et legibilia accurate faciant, tantum literarum numerum continentia, quantum antiqua, ante felices recordationis Sixti Papae IV, praedecessoris nostri, tempora, consueverunt, videlicet quatuordecim syllabas vel duodecim ad minus pro qualibet linea, et vigintisex lineas pro quolibet latere, in carta bona, non infecta, nec bibula; nec qualis perversus usus huc usque

inolevit, lineam de uno verbo vel sillaba facere non audeant; et auditores, qui registri folia aliter scripta invenerint, ea lacerare, expensis notarii refacienda, obligentur. Quod si moderationi huic notarii non acquieverint, constitutiones ipsas suas exacte observent, et lineam similiter quatuordecim dictionum sive verborum, et vigintisex lineas pro quolibet latere faciant, et nunc pro carta qualibet unum turonem cum dimidio eis capere liceat; quam vero ex his dispositionibus eligere malint, ipsorum arbitrio relinquimus. Rubricationes per se fideliter faciant, ita quod textui contraire non inveniantur, nec ultra quam per constitutiones licet, accipiant; non rubricentur autem processus de partibus rubricati, nisi quantum illis deesse fuerit visum, nec registra de illius ullatenus fiant, sed post registra de Curia, ut moris est, legentur; et si interpretationem fieri necesse fuerit, ob idioma a latino diversum, in quo processus forte rescriptus erit, non fiat in registri forma, sed processus de partibus, ita ut una carta registri illius importet dimidiam ad minus processus de partibus, nisi partium consensu hoc fieri convenerit. Venerabilibus fratribus nostris sanctae Romanae Ecclesiae cardinalibus, necnon Romanae Curiae officialibus, item pauperibus et quibuscumque omnino gratis vel extraordinarie habere debentibus nihil prorsus extorqueant ultra solitum et aequum, sub poena vigintiquinque ducatorum dictae fabricae applicandorum, quoties contrafecerint: ita tamen quod non teneantur extraordinarie dare cardinali in persona sua pro familiaribus et ad eorum commodum litiganti, de quo quidem stetur iuramento cardinalis, nec similiter dare gratis obligentur familiaribus vicecancellarii, nisi usque ad numerum quinquaginta descriptorum. In registris autem superflua non ponantur, veluti Pontificum cardinaliumve obitus aut creationes, legatorum oratorumve ingressus, consistoria publica et huiusmodi,

nisi servandum terminum impediverint, et tunc etiam in forma brevissima, iuxta tenorem constitutionum. Idem de subrogatione iurisdictionalium commissionum intelligi volumus, ut non ponantur ultra quam semel, neque iterentur. Idem de iteratione terminorum, ut, postquam videlicet semel pro qualibet parte extensa fuerit, deinde ad computum partis non ultra ponatur. Omittatur etiam registratio praesentiarum commissionum, de quo tantum arbitrio auditoris stetur, registranda vel non praesentia videatur. Majusculae quoque literae iuxta antiquam formam fiant, nec monitoria procuratoribus de solutione registri facta apponantur in registro, nisi ad effectum docendi de censuris. Mercedis vero nomine, pro registro in ordinariis, ultra octo ducatos, ad rationem decem carlenorum pro ducato, pro quolibet foliorum centenariio, capere nequeant. In extraordinariis vero, quorum multitudo est maior, ut rectius servire possint, liceat eis sumere vigintiquinque carlenos pro centenariio, si registra iuxta antescriptum modum confecta fuerint, et non aliter; copiae quoque, instar registri praesentium temporum, minori sillabarum aut linearum numero praebeantur, quia illae vero sunt copiae; commissiones vel causas auditoribus suis committi non sollicitent; praefectis signaturis commissionum iustitiae assistentes vel regenti notarii officium suum infra bimestre spatium alienent, aliter ab eius emolumentis de caetero suspendantur, dictae fabricae, quocumque fuerint, applicandis; nec item sibi mutuo fraudes nectant, commissiones intervertendo, ut nonnulli faciunt, sed tam ordinariarum quam extraordinariarum turnus servetur inter eos. De parte lucris registro- rum vel testium vel copiarum, antequam causae sint suis auditoribus commissae, cum sollicitatoribus, advocatis vel procuratoribus non paciscantur, nec de gratia, quam de registro facere intendunt, veluti de dando

quindecim vel viginti folia pro ducato, ita ut personae, cum quibus agunt, de lucro participant, sub poena privationis, sed totum, quidquid post causam commissam convenietur, in partis beneficium penitus cedat, et de hoc per notarii publici instrumentum constet. Pauperes omnes qui, iuxta constitutionum formam, admitti debent ad iuramentum paupertatis, etiam per procuratorem admittant; et si ille, pro quo iuratur, praesens non erit, ultra notarii vel procuratoris assertionem, per duos testes de paupertate doceri conveniet, ita tamen, ut quicumque fuerit admittendus, non sine iuramento et obligatione pignoris fortunae, ut moris est, admittatur, et hoc nisi evidens sit atque notorium, qui paupertatem iurare volens sit opulentus, quo casu illum admittere non teneantur. Quae omnia et singula inviolabiliter observari mandamus, sub poena vigintiquinque ducatorum supradictae fabricae inserendorum, ultra poenas expressas, necnon suspensionis ad sex menses pro prima vice; et si secundo erraverint, eo ipso, in poenam privationis officii et alias in bulla dicti Iulii praedecessoris contentas incendant; quo circa duos etiam correctores quotannis ab auditoribus praedictis ex ipsorum collegio eligi volumus, ad quos, ultra defensoris notariorum querelae, omnes pauperum et oppressorum deferantur, et his omnibus opportunis remediis provideant, tum ne opprimantur partes, tum ut opprimere ausi puniantur, et supradicta exacte servantur. Ut autem vicissim ipsorum quoque iniustis oneribus succurratur, ad solutionem pro domo auditoris, invitos compelli nolumus, nec etiam ad solutionem viginti ducatorum auditori pro admissione faciendam, nec ad alia quaelibet, ante felicitis recordationis Sixti quarti, praedecessoris nostri, tempora insueta; et si, per obitum auditoris, provisio novi ultra trimestre differri contingat, volumus per regentem eis de commissionibus distribuendis partem aliquam fieri per alios

auditores audiendis, saltem pro tertia parte, donec de novo auditore subrogando provideatur; ut eorum indemnitati subveniatur, ducatum auri capere non teneantur, nisi ad instar Cancellariae, videlicet duodecim carlenos pro quolibet, et non ultra.

§ 31. Ex subdiaconis nostris unum in Camera Apostolica sedere et divisionibus interesse, cum bullae concistoriales expediuntur et divisiones fiunt, permittimus, si hoc ipsum in usu aliquando fuisse docuerint. Et cum hactenus praefati subdiaconi quinque, pro centenario, pro pallio unius ecclesiae recipere consueverunt, et aliquid dari pro pallio canones prohibebant, variaeque querelae ad nos propterea perlatae fuerint, ad tollendum huiusmodi querelas, eisdem subdiaconis, ne de cetero aliquid pro pallio petere aut exigere praesumant, sub poenis in bulla reformationis Iulii contentis, omnino prohibemus; et ne propterea eorum officium, quod pro maiori parte in huiusmodi emolumentis fundatum erat, nimium foedatur, ipsique subdiaconi eorum statum decentius tenere, et nobis et successoribus nostris commodius servire valeant, loco dictorum quinque ducatorum, qui pro pallio huiusmodi eis dari consueverant, infrascripta emolumenta eis, per eos perpetuis futuris temporibus libere exigenda, assignamus; videlicet cum fructus ecclesiae, cuius ratione pallium dari debet, in libris Camerae usque ad quatuor millia ducatorum taxati fuerint, tres; abinde supra, usque ad quamcumque summam, duos pro quolibet centenario capere possint, ita tamen quod ratione unius ecclesiae, ultra ducentos ducatos similes exigere non valeant; mandantes venerabili fratri Raphaeli episcopo Ostien., Camerario nostro, et dilectis filiis Thesaurario et clericis Camerae, ut bullas, quae in futurum super ecclesiis huiusmodi expedientur, partibus non restituant, nec restitui faciant, nisi prius de summa trium vel duorum ducatorum pro quolibet centenario eisdem subdiaconis integre satisfactum, aut alias cum eis con-

Subdiaconi.

cordatum fuerit, et cedulam de receptis desuper ab eis habuerint. Volumus tamen quod dicti subdiaconi, antequam eis de pecuniis huiusmodi satisfiat, pallium ipsum eis a quibus, ratione materiae et confectionis dicti pallii, de summa trium vel duorum ducatorum huiusmodi satisfieri debet, libere et simpliciter, sine aliqua pecuniarum exactione, tradere et consignare teneantur, vel pactione.

Cantores.

§ 32. Cappellae nostrae cantores, quae convenit modestia et morum disciplina vivant, et honesti sacerdotis mores observent, sub excommunicationis et privationis emolumentorum poena, si contrafecerint; possint autem, pro suis obsequiis et in laborum remunerationem, a fratribus nostris S. R. E. cardinalibus celebraturis ducatos quatuor, pro qualibet missa, loco collationis recipere. Ab assistentibus et praelatis inferioribus celebraturis, ducatos duos, nec possint aut illi dare, aut isti recipere ultra, sub excommunicationis poena et amissione salarii unius mensis pro qualibet vice, quae applicetur dictae fabricae; de emolumentis in celebratione exequiarum cardinalium capiendis, id, quod in capitulo de exequiis cardinalium statutum est, servetur.

Servientes armorum.

§ 33. Servientes armorum ab oratoribus regum, principum vel communitatum ad Curiam venientibus aliquid non petant vel importune extorqueant, sub excommunicationis poena; sed liceat ipsis a sponte dantibus capere aliquod honestum munus, prout antiquitus fieri consueverat, in quorum beneficium clericis Camerae Apostolicae inhibemus ne bullas concistorialium expeditionum ante dimittant, quam eis de rata sua, iuxta mandata apostolica, satisfactum sit; in divisionibusque faciendis eos interesse permittant vel eorum aliquem, eisdemque rationem fidelem reddant et assignent, ne eorum debita portione fraudentur; de gratiisque factis in eorum praedictum non admittendis, felicitis recordationis Sixti IV et Alexandri VI, et aliorum Romanorum Pontificum praedecessorum

nostrorum mandata exacte servant et servari faciant; et, cum literae praefati Sixti, praedecessoris nostri, per quas mandatur retinere bullas sub clavibus, non servantur ad praesens, ut eorum indemnitati consulatur, volumus quod, ubi portio eis debita est certa, liceat tunc eis, per aliquem per eos deputandum, etiam antequam bullae mittantur ad Cameraam, portionem eis debitam petere et exigere. Si vero dubium aliquod exoriretur, tunc stetur iudicio Camerae, cuius declarationi eo casu stari volumus.

§ 34. Registri supplicationum tam magistris, quam clericis et scriptores reformationem felicitis recordationis Innocentii VIII, cum additionibus et modificationibus Alexandri VI, Romanorum Pontificum praedecessorum nostrorum, super ipsorum officio editam, ac quaecumque mandata, praecpta, constitutiones et ordinationes dilecti filii magistri Silvii Passarini, clerici Cortonen., notarii et datarii nostri et aliorum pro tempore existentium datariorum et successorum nostrorum, quibus pro fraudibus, dolis, rapinis et oppressionibus occurratur, ac oppressis et querelantibus succurratur, eosdem magistris, clericos et scriptores de dolo, fraudibus, rapina, negligentia et inobedientia suspectos et culpabiles, et male scribentes, et infames excommunicationis latae sententiae, ac pecuniariis et aliis suo arbitrio imponendis et infligendis poenis, secundum personarum, criminum, offensionum et delictorum qualitates, mulctare; ac ipsos ad tempus, de quo sibi videbitur, a suorum officiorum exercitio ac emolumentorum perceptione suspendere, et ut infra eis praefigendum terminum eorum officium vendant, compellere; ac officiis ipsis realiter et cum effectu, ut aliis cedat in exemplum, privare et deponere, ac eorum loco alios probos, habiles, fideles et bonae famae viros substituere et surrogare semel vel pluries liceat, accurate observent, sub praedictis et aliis in bullis Innocentii, Alexandri et Iulii praedecessorum

Magistri, clerici et scriptores registri supplicationum.

praedictorum contentis sententiis, censuris et poenis, a quibus absolvi non possint, nisi a nobis et successoribus nostris praefatis et ad supplicationem datarii pro tempore existentis, aut in mortis articulo constituti. Quoniam vero octo scriptorum numerum, in huiusmodi registro supplicationum, ad registrandum supplicationes intra triduum, ut obligantur, non sufficere fide dignorum testimonio percepimus, unde partes non solum longa torquentur mora, sed damnum quoque, ut plurimum, non leve incurrunt: nam, cum unum carlenum de Cancellaria solvere obligentur, qui valet viginti quinque quatenos novos, alios quinque quatenos similes clerico et totidem scriptori registranti ex consuetudine iam tradunt, praeter alias graviores extorsiones, quae celerem expeditionem desiderantibus fieri asseruntur; nos, ad sollicitantium litterarum apostolicarum expeditionem, atque abusus tollere satagentes, quatuor scriptores novos pristinis adiungimus et ipsorum numerum usque ad duodecim augemus, quibus aequaliter supplicationes distribuuntur intra triduum registrandae, ut constitutiones iubent, et pro qualibet supplicatione de cetero nihil ultra iulium unum solvant, de quo antiquis ipsis scriptoribus et clericis quateni viginti quinque remaneant, et quinque reliqui quatuor istis scriptoribus novis, inter eos aequaliter dividendi, applicentur; qui quidem quatuor scriptores adaucti omnibus officii privilegiis non aliter quam scriptores veteres gaudeant, ut olim, ob non dissimilem necessitatem, in registro quoque bullarum ordinatum scimus, in quo novi quatuor parimodo scriptores aliis veteribus octo adiuncti fuerunt, ut negotia occurrentia citius expediri possent, non obstantibus circa hoc ullis privilegiis aut indultis apostolicis in officii ipsius erectione concessis, praesertim ubi de certo numero scriptorum exprimitur aliisve quibuscumque in contrarium facientibus, quibus, ac si praesentibus de verbo ad verbum inserta essent, expresse

derogamus. Volumus autem ut dicti octo antiqui scriptores, in recompensam praemissorum, et eorum successores sint et vere esse intelligantur familiares nostri, veri et continui commensales, et in tinello nostro comedere valeant, iuxta ordinem eis datum, omnibusque gratiis et praerogativis verorum nostrorum familiarium et continuorum commensalium gaudeant perpetuis futuris temporibus et potiantur. Magistri autem supplicationum totam supplicationem vel pro maiori parte, substantialia praesertim, auscultent, sub poena in institutione et reformationibus contenta. Clerici supplicationum invenendarum gratia nihil capiant, sub poena excommunicationis, pro prima vice; pro secunda, privationis officii, omni excusatione cessante; pro sumptis et copiis dandis, solito et antiquo stipendio sint contenti et sub eisdem poenis nihil capiant ultra; et ut praemissa per eos diligentius observentur, praefatus datarius qualibet hebdomada bis vel semel ad minus registrum visitet, ac diligenter inquirat an officium ex ordine regatur et constituta observentur, transgressoresque et delinquentes sine mora puniat, severe eorum frivolis excusationibus reiectis.

§ 35. Secretarii pro brevibus super quibuscumque materiis expediendis, quorum taxa in literis quinterni eorum non est notata, et quorum emolumenta Innocentius ipse in institutione officii secretariatus per eum erecti eis concessit et assignavit, deinceps ultra taxam recipere nequeant, quae sequitur et est talis, videlicet: breve super absolutione ab apostasia, cum licentia transeundi ad alium Ordinem, seu remanendi in Ordine ad quem se transtulerat, et deserviendi alicui beneficio ecclesiastico, ad duos. Super absolutione vero ab homicidio, ad unum. Super absolutione autem a censuris, pro una persona, ad unum; pro pluribus vero personis, quotquot numero fuerint, ad duos; pro capitulo autem seu communitate, ad tres ducatos et non ultra taxetur. Super arrendandi licentia, etiam

Secretarii.

anticipata solutione, infra triennium; ad unum; si vero ad maius tempus, ad duos ducatos, et non ultra. Super altare portabile, ad unum; et super confessionale, ad unum; et super confirmatione capitulorum concessorum communitati seu universitati, ad unum; et pro confirmatione testamenti, ad unum; et super simplici causae commissione, etiam cum illius advocacy et nova commissione et illius extensione simul, ad unum; super dispensatione vero in vigesimo vel vigesimotertio, ad unum; super dispensatione autem de promovendo extra tempora, ad unum; et si ista tria in eodem brevi cumulentur, illud ad duos tantum. Et si super dispensatione super defectu oculi ad sacros ordines, ad unum; super dispensatione vero de non promovendo ad biennium, ad unum; super proratione vero, una vel pluribus quot fuerint, ad duos ducatos et non ultra taxetur. Breve vero super exemptione ab ordinario, pro una persona, ad unum; pro capitulo autem vel universitate, ad tres ducatos et non ultra taxetur. Et breve super habitus per fratres Sancti Iacobi vel alterius militiae gestari soliti exhibitione, ad unum; super indulgentia vero plenaria pro uno die, ad duos; pro non plenaria, ad unum; super lacticioniis, etiam ad unum; super licentia vero eundi ad Sepulcrum Domini, etiam pro episcopo, ad unum; super licentia autem recipiendi gradum doctoratus, pro regulari, ad duos; pro saeculari vero, ad unum; super licentia autem studendi in iure civili, ad unum; super licentia intrandi monasteria, pro mulieribus, ad unum; super licentia autem testandi, etiam pro fratre alicuius militiae, ad unum; super licentia transeundi de Ordine ad Ordinem, ad unum; super mutatione vero voluntatis testatoris, infra centum, ad unum; ultra vero, ad duos ducatos dumtaxat taxetur. Breve autem super moratoria, etiam pro duobus, ad unum; super privilegiis vero et indultis, etiam congregationibus et universitatibus concessis, nunquam taxetur ultra quatuor

ducatos; super represaliis autem, etiam pro pluribus civibus, non ultra duos; super salvoconducto, unum; super tracta trecentarum salmarum grani, non ultra duos ducatos breve taxetur, et si plures diversae materiae in eodem brevi cumulentur, prima gratia integre, aliae vero gratiae in eodem brevi comprehensae, pro dimidio taxentur. Et quia nimis laboriosum esset omnes et singulas gratias, quae per breve concedi consueverunt, enumerare, volumus, statuimus et ordinamus quod taxa unius brevis, cuiuscumque gratiae tam perpetuae quam temporalis ultra supranumeratas, non excedat tres ducatos pro registratura unius bullae; si triginta quinque linearum numerum non excedat, quatuor dumtaxat; si excesserit, sex; pro mandatis vero, quae sub duabus bullis in Francia expediuntur, quinque carlenos Cancellariae, nec etiam ultra a sponte solventibus, recipere valeant; si contrafecerint, duodecim ducatorum poenam, supradictae fabricae applicandam, qualibet vice persolvant; pro sumptu cuiuslibet bullae cum illius scriptura, nihil ultra unum ducatum et unum carlenum simile, etiam a praebente ultro, recipere non possint, sub praemissa poena: et propter supradictam taxae brevium moderationem eisdem secretariis, ut quintam taxam bullarum, quae per Cameram expediuntur, eis in officii institutione concessam per se capere, sine barbatorum ministerio, et antequam bullae ad plumbum mittantur, ita tamen ne novum aliquod onus parti imponant, nec aliqua insolita angaria inducatur, propterea quodque taxae alias, in compensatione officiorum eis ablatorum et populo Romano concessorum, per nos eis concessas percipere et illis libere frui valeant indulgemus; ac volumus quod cardinales reformatores praefati taxae officiorum terrarum Ecclesiae et arcium, quae per malam informationem ultra debitum in quinterno eorumdem secretariorum annotatae reperiantur, revidere, et infra sex menses proxime futuros ad debitum modum et hone-

statem redigere, et reductionem aliis taxis minus debito gravatis addere possint et valeant, ita tamen quod summa taxarum in dicto eorum quinterno annotata non diminuatur.

Cursorum officium. § 36. Cursorum officium antiquum, utile et Romanae Curiae admodum necessarium existit, ut cognosci potest de facili a considerantibus dicti officii exercitium, utilitates et labores; ideo ad eorum institutiones et laudabilia instituta reducendi sunt, et antiquam observantiam statutorum officii, et consuetudinem usque ad ipsius Sixti IV tempora, tam circa citationes et executiones faciendas, quam intimationes ac publicationes literarum apostolicarum, pensionum et sententiarum seu executorialium Rotae et aliorum tribunalium, videlicet ut fideliter et recte fiant et contra personas comprehensas et pro debito et convenienti pretio et mercede eis antiquitus statutis et praestari solitis et consuetis, absque extorsione et angariis indebitis et insolitis. Et quia ab aliquibus annis citra aliquae querelae contra dictos cursores venerunt ad aures superiorum, ideo, sub poenarum in bulla reformationis fel. recordationis Iulii PP. II, praedecessoris nostri, incursu contentarum, monemus et ipsis expresse mandamus ut in futurum ab infrascriptis abstineant, et eorum officium fideliter et cum ea, qua decet, integritate et diligentia exercent, et cum peritia et discretionem. In primis, non admittantur ad dicta officia personae suspectae de falsitate vel ignorantibus penitus, et qui nesciant scribere vel legere latine; et qui ad praesens inhabiles reperiuntur, facta experientia per reformatores cogantur infra quatuor menses officium vendere vel resignare personis habilibus et idoneis; similiter non dentur personis infirmis, ambulare propriis pedibus non valentibus, vel senibus excedentibus sexaginta annos, cum illud officium, propter sui exercitium, requirat homines sanos et robustos et aetatis recentis; et qui ad praesens, ut supra, inhabiles reperiuntur, de illo disponere in personis habilibus sine eorum iactura, inducantur et moneantur; quod si facere recusant, per datarium nostrum vendantur aliis, pretio eis restituto et sine eorum damno. Officium eorum circa assistentiam continuam et moram in Palatio Apostolico et Camera, signatura iustitiae et gratiae, ac regentis, irreprehensibiliter exercent; consistoria publica et privata et alias solemnitates et divina officia intimari solita, fideliter et in tempore debito intiment dominis cardinalibus et aliis, quibus tenentur; similiter facere teneantur de ingressu oratorum in Romana Curia et exequiis celebrandis, absque praemii et mercedis alicuius expectatione, nisi solita antiquitus et consueta; citationes et intimationes personales vel ad domum, vel in valvis et locis publicis, circa quod plurimum consistit dicti officii pondus et importantia, fideliter et mature faciant, et factas referant, etiam contra proprias personas, non suppositas vel falsas aut non cognitatas per eos, prout aliquando et saepius factum est cum querela curialium, sub poena perditionis officii; et quando personae citandae eis notae non sunt, non assertioni partis, ut frequenter fit, sed duorum testimonio de citandorum qualitate veram notitiam habentium stare debeant; alias executionem citati facere vel factam referre non debeant, sub simili poena, et habeantur pro falsariis contrarium facientes; mercedis solutione, pro illis faciendis et commissionibus praesentandis, contenti sint, iuxta antiquum stilum et consuetudinem usque ad Sixti tempora et per dicti Sixti tempora servari solitum; nec novas angarias in posterum faciant, sub poena in literis reformationis contenta. Pro praesentatione commissionis cardinali vel consistoriali, quinque carlenorum; pro aliis indifferenter, decem et septem bononenorum salario sint contenti, et ultra non exigant; pro citatione regulariter, duos bononenses non excedant, exceptis personis qualificatis, in quibus antiqua consuetudo servetur. Pro

executione vel intimatione, in Curia vel extra, literarum executorialium vel pensionis, consueta mercede sint contenti. Commissiones redemptas partibus non dent vel ostendant, nec ad illarum instantiam praesentare differant, sub poena perditionis officii. Commissiones non celent vel laceant, sed infra spatium quatuor horarum postquam redemptae fuerint, praesentare cardinalibus vel auditoribus, vel aliis praelatis aut officialibus, quibus diriguntur, obligati sint et teneantur; ad partis adversae instantiam vel alterius quam eius, qui impetravit dictas commissiones, si eis constiterit, etiam si per illos redemptae fuerint, altera parte impetrante, illa invita vel eis, qui dictas commissiones porrexerint, praesentare non debeant; relationes de citationibus personaliter executis, nisi persona cognita et apprehensa personaliter vel contumaciter se subtrahente, ne citari possit, facere non debeant, sub poena in bulla reformationis contenta et falsis cursoribus imposita. Officia pro alio vel aliis in arrendam capere vel exercere non debeant aut possint, vel exercere permittant; pro citationibus aut intimationibus quarumcumque literarum, extra Curiam et in partibus faciendis, statuta et debita eis mercede antiquitus sint contenti, et ultra exigere non audeant. Diem praesentationis in commissionibus appellationum vel principalibus in causis manu propria, antequam praesentent, vere et fideliter ponere teneantur, ad tollendum fraudes, quae quotidie in his committuntur, et notariorum et partium citationes; in exequiis pontificum, cardinalium vel aliorum, alias faculas vel ceram non capiant, quam pro praesentibus et servantibus et interessentibus actu tantum, prout per nos statutum et ordinatum est, quod in omnibus aliis officialibus servari volumus, quacumque contraria corruptela non obstante.

§ 37. Quoad gubernatorem et eius notarios, et vicarium Papae et notarios suos, et auditores Camerae pro brevi reforma-

tione utili nil videretur innovandum, nisi quod remittantur et remaneant in reformationis observatione factae, et distinctionis officiorum et iurisdictionis inter se per praefatum Iulium praedecessorem nuperrime factae post longam discussionem, cum additionibus per nos factis, quas ex nunc innovamus, quibus servatis, iurisdictiones recte procedant et cum debita distinctione et sine scandalo, ita tamen quod circa punitionem maleficiorum per Romanos commissorum pro tempore gubernator semper intendat, et repertos culpabiles puniat vel puniri procuret, ut quieti dictae urbis, quam desideramus, consulatur, et facinorosi retrahantur a malis formidine poenae.

§ 38. Notarii gubernatoris servant illud quod in dicta bulla fuit statutum et ordinatum circa exercitium officii eorum et solutiones et illorum qualitates, quarum causarum, in quibus se intromittere possunt et a quibus se abstineant; transgressores poenis in bulla reformationis contentis puniantur.

§ 39. Quod in registro quodlibet folium contineat saltem vigintitres lineas pro quolibet latere, et quaelibet linea decem sillabas, et non possint notarii pro mercede capere ultra ducatos quinque pro centenario foliorum, ad rationem decem carlenorum pro quolibet ducato, iuxta tenorem bullae felicis recordationis Pauli Papae II, praedecessoris nostri. Item, quod notarii recipientes obligationes personarum eis tamen ignotarum teneantur recipere duos testes, qui medio iuramento dicant illum esse talem, qualem se asserit, et in eorum manuali notare nomina talium testium et recognitionem, nisi auditor vel locumtenens pro tempore ex aliqua rationabili causa aliter eis pro aliqua obligatione specialiter ordinaverit, quo casu, ipsam ordinationem in manuali notare teneatur notarius, alias possit dictus notarius puniri ut falsarius. Item, quod nemo ex notariis possit nec debeat capere, pro examine testium in causis commissariis et appellationis ac ordi-

De officio gubernatoris, auditoris Camerae et vicarii Papae.

Notarii gubernatoris.

Reformatio notariorum auditoris Cam. Apostolicae.

nariis, summam quinquaginta ducatorum excedentibus, ultra carlenos quatuor pro quolibet teste, dummodo examinentur in domo notarii, et non sint ultra vigintiquinque articuli et triginta interrogatoria; si vero examinentur in domo testium, seu sint personae egregiae aut impeditae, capi possint carleni decem; si sint ultra vigintiquinque articuli et triginta interrogatoria, capi possint aliquid ultra carlenos quinque, iuxta honestatem et discretionem auditoris examinantis; in causis vero summariis, ut puta a quinquaginta ducatis infra et in quibus non erunt ultra vigintiquinque articuli et vigintiduo interrogatoria, non capiantur nisi carleni duo pro uno teste; et similiter pro testibus qui examinantur pro monitoriis parvis et pro monitoriis decernendis et pro instructione Curiae; si vero excedunt dictam summam articulorum et interrogatoriorum, capiantur carleni quinque; in domibus testium, pro egregiis, duplicatur salarium, salvis tamen, moderatione auditoris, miserabilibus personis, a quibus non recipiant nisi illud, quod eis datur ab ipsis pauperibus, et quod consuetum est antiquitus; iuramenta paupertatis pro litigantibus admittere teneantur, prout in notariis Rotae factum est, absque replicatione vel contradictione. Item, cum in obligationibus in forma Camerae solum coram auditore Camerae procedatur, iuxta antiquum stilum Curiae et bullam per nos nuper editam, idem auditor et eius officium teneatur in talibus obligationibus a quindecim ducatis de carlenis decem infra dare mandatum executivum loco literarum petentibus partibus, pro quo mandato non exigatur ultra carlenos quinque pro tali ipsius mandati expeditione. Item, volumus quod dicti notarii non exercent officium per substitutos regulariter, nisi in casu necessitatis et quando auditori videbitur ex causa honesta, et tunc non possint dicti notarii habere plures quam unum notarium substitutum, pro quolibet ipsorum, qui possint recipere acta et instrumenta, et qui sub-

stitutus sit idoneus et approbatus per dominum auditorem et locumtenentem pro tempore existentem et alios notarios, et pro quo principalis de fideli et recto exercitio, sub poena perditionis officii, teneatur solemniter promittere et se obligare apud auditorem vel alias idonee cavere; qui substitutus teneatur solemniter se obligare et iurare in manu auditoris de officio suo fideliter exercendo, et de creatione sua in notarium docere et ostendere ante omnia. Item, quod nullus ipsorum notariorum possit officium alteri arrendare, nec portionem aliquam in officio alterius ipsorum notariorum habere; et habentes ad praesens, infra duos menses de illis disponant. Item, quod nullus ipsorum notariorum possit aliquas commissiones sibi procurare, nec sollicitare apud regentem vel cardinalem, sub poena notariis Rotae pro simili excessu imposita. Item, ad evitandas fraudes, quod nullus ipsorum notariorum intromittat se in causis alterius notarii, nisi forte capiat aliquem actum ad referendum notario, cuius est talis causa, et tunc infra triduum talis actus notario ipsius causae referri debeat; quod si contrarium continget, quaecumque acta huiusmodi nulla existant et irrita, et nihilominus notarius, qui illa recipiet, arbitrio auditoris puniatur, et parti ad refectionem expensarum propterea teneatur. Item, quod non detur per dictos notarios nec alios quarumcumque curiarum ordinariorum Urbis mandatum aliquod de capiendo aliquem tamquam de fuga suspectum, nisi prius de credito saltem summarie, et de suspicionem fugae saltem per unum testem arbitrio iudicis, quantum sufficiat, constiterit, et per actorem fiat actuale depositum de expensis capturae: ita quod illae solvi debeant executori, si captura reperiretur indebita et malefacta aliqua ex causa, et non aliter. Item, quod in causis, in quibus summarie proceditur in Curia auditoris Camerae, fiat extractus, non registra, pro quibus antiqua et convenienti mercede contenti sint; et si contingat, pro transporta-

tionem actorum coram alio iudice in prima vel ulteriori instantia, quod sit necesse fieri registrum, in confectione et solutione registri computetur iam solutum pro scriptura et pro extracto, ex quo notarius idem, pro registro, cogebatur illud facere suis sumptibus in registri confectione. Item, quod auditor et notarii, quoad literas per eos expediendas, teneantur servare taxas tempore praefati Pauli praedecessoris servari solitas, et in constitutionibus officii eorum contentas, et pauperibus, non valentibus solvere, gratiam facere, ut ex antiqua dicti officii institutione cavetur, et consuetum est fieri. Item, ratione massae, in obligationibus in forma Camerae vel registris solvendis, aliquas indebitas exactiones vel insolita gravamina partibus facere non debeant, sub infrascriptis poenis. Item, de parte seu quota lucris cum procuratoribus vel sollicitatoribus non paciscantur vel convenient in damnum partium. Item, quod scribi faciant registra legibilia in carta bona, non bibula, nec ponantur superflua, nec concistoria publica vel creationes cardinalium, nisi in brevi forma, non nisi quando impeditur audientia vel cadit terminus, quae omnia supradicta et eorum quodlibet servare teneantur sub incursu poenarum contentarum in bulla reformationis Iulii II edita, et quae notariis Rotae transgredientibus in eorum reformatione supra posita est.

Notarii vicarii
Papae.

§ 40. Notarii vicarii Papae, quoad registra, servant ordinem notariorum coram commissariis ordinatum in constitutione officii archivii scriptorum, nec possint capere pro causis commissariis, nisi quatuor ducatos ad rationem decem carlenorum pro quolibet ducato, pro centenario foliorum, quorum quaelibet linea decem sillabas ad minus; pro examine testium non capiant nisi quatuor carlenos, exceptis egregiis personis, pro quibus capiant unum ducatum de carlenis decem pro quolibet tantum. Non faciant monitoria generalia vel specialia extra Curiam et Urbis districtum, cum non sit eorum officii; nec dent cen-

suras super obligationibus in forma Camerae contra formam et prohibitionem bullae per nos nuper editae. Non capiant, pro examine vel literis ordinandorum in Curia vicarii, nisi duos carlenos pro qualibet persona, etiam si ordinarentur ad plures ordines simul, in totum; pauperibus gratis dent, ut tenentur; non scribant per substitutos, nisi impediti, et tunc uno tantum idoneo et approbato per vicarium sint contenti; pro quo ipsi, sub perditione officii, teneantur et obligari debeant. Officium eorum non arrendent; vel eorum emolumenta hactenus arrendata revocentur. Ad observantiam praemissorum teneantur, sub incursu poenarum contentarum in bulla reformationis praefati Iulii praedecessoris.

§ 41. Et cum in institutione officii scriptorum brevium fuerit, inter alia, statutum et ordinatum quod scriptores brevium tenerentur registrare omnia brevina, quae expedirentur; fueritque praeterea addita taxa, quod pro quolibet brevi carlenus unus pro registro caperetur; multaque brevina, absque illorum registratione, expediantur, statutum huiusmodi innovamus, ac mandamus, sub poena duodecim ducatorum fabricae dictae basilicae applicandorum, quod brevina omnia registrentur, et unum carlenum Cancellariae, et non iulium, capiant pro quolibet regulariter.

Scriptores
brevium.

§ 42. Officiales archivii, tam correctores quam scriptores, eorum officia iuxta laudabiles constitutiones eorum et regulas eis traditas exercent, ut tenentur, sub poenis in literis reformationis contentis, ultra contentas in eorum institutionis bulla. Correctores auscultent et locum officii fideliter continent et visitent, quando sunt ad hoc deputati, notasque instrumentorum reportatas registrari faciant infra tempus statutum: ita quod in fine mensis nil restet registrandum, sub poena praedictorum emolumentorum dicti mensis amissionis. Errantes scriptores in scribendo vel aliter, iuxta eorum officii naturam corrigantur et castigentur. Scriptores notas non matricu-

Pro archivio.

latorum recipiant, et alias acceptas intra tempus debitum fideliter registrent; mercede eis statuta contenti sint, tam pro rogitu, quam pro registratura, quam pro scribendis confessionalibus. Scripta confessionalia sine manu correctoris partibus non tradant; in illis scribendis formam eis traditam non excedant et clausulas inconsuetas non apponant; literas legibiles et bene compositas scribant; et in registris similiter diligentia utantur; secreta instrumenta vel testamenta non revelent partibus non habentibus interesse. Instrumenta acceptationum vel alia non edant, sed partibus dumtaxat recognitis per duos testes, quando aliter non essent notae scriptoribus. Notarios inhabiles et insufficientes non creent, sed idoneas personas et sufficientes. Quia experientia compertum est quod nonnulli, ad fraudandas solutiones annatarum et solutiones taxarum plumbi et registri bullarum, expediunt bullas usque ad plumbum et inibi faciunt decerni processum, de quo dicti scriptores rogantur, contra praefati Iulii praedecessoris reformationem, bullis in plumbo perpetuo dimissis, et cum huiusmodi processu accedunt ad possessionem beneficiorum, cum Camerae et aliorum officialium praedecessoris, super hoc editam, inviolabiliter observari mandamus, et sub poena viginti quinque ducatorum per delinquentes incurrenda, et fabricae dictae basilicae applicanda; et nihilominus ad solutionem iurium Camerae et officialium huiusmodi compelli possint, ac si ad id specialiter se obligassent: ita quod nullus possit sumere rogitu et publicare huiusmodi processum, nisi sit scriptor archivii et cum sigillo officii, vel alias notarius Rotae aut Camerae vel auditoris Camerae, et talis processus non possit dari, nisi bulla fuerit ex omnibus officiis redempta; et notarius contrarium servans vel scriptor poena falsi puniatur, praeterquam de peccatis occultis conscientiam concernentibus et poenitentiam, quorum absolutio secreta teneri debet, et pro-

cessus super his non expediuntur, nisi per poenitentiarios minores, literaeque Iulii praedecessoris huiusmodi et nostrae in reliquis, prout concessae sunt, servantur. Ad tollendum autem fraudes, quae committi possent per sollicitatores, volumus quod de expeditionibus in concistorio expeditis nullus sollicitatorum mittere possit computum expensarum factarum principalibus suis ad partes, nisi prius subscriptum et approbatum per relatores et camerarium collegii, qui pro tempore fuerit: contrafacientes excommunicati sint eo ipso.

§ 43. Quo circa, per apostolica scripta mandamus praefatis omnibus officialibus nunc existentibus et qui pro tempore fuerint, ut praemissa omnia et singula, quantum ad eos et eorum singulos attinet, sub supradictis poenis inviolabiliter observent, ac venerabili fratri Raphaeli episcopo Ostiensi, camerario nostro, et dilectis filiis nostris Sixto, tituli Sancti Petri ad Vincula presbytero cardinali, eiusdem sanctae Romanae Ecclesiae vicecancellario, et Leonardo, tituli Sanctae Susannae etiam presbytero cardinali maiori poenitentiario, modernis et pro tempore existentibus, quatenus ipsi, per se vel alium seu alios, praesentes literas ubi et quando expedierit solemniter publicantes, omnia et singula supradicta etiam inviolabiliter observari, et illos ex officialibus eis subiectis, quos poenas supradictas incurrisse cognoverint, poenas ipsas incurrisse declarent, et ad illas solvendas per opportuna iuris remedia compellant, potestate tamen et facultate, per literas praedictas fel. re. Iulii II praedecessoris nostri et nostras aliis cardinalibus reformatibus data et eorum cuilibet, in suo robore permanentibus, quoad transgressores et delinquentes circa praemissa: invocato etiam ad hoc, si opus fuerit, auxilio brachii saecularis.

§ 44. Non obstantibus constitutionibus et ordinationibus apostolicis, nec non quibusvis privilegiis et indultis apostolicis, collegiis praedictorum officialium quomodo-

Sanctio possib.

Decretum irritans contraria.

libet concessis, quibus nolumus eis, quoad praemissa, in aliquo suffragari, contrariis quibuscumque; ac si officialibus praefatis vel quibusvis aliis eorum, communiter aut divisim, ab eadem sit Sede indultum quod interdici, suspendi vel excommunicari non possint per literas apostolicas non facientes plenam et expressam ac de verbo ad verbum de indulto huiusmodi mentionem, declarantes per praemissa officiis praedictis reformatis nullam confirmationem vel approbationem aut improbationem dedisse tacite vel expresse, aliter quam ipsa habuerant hactenus a tempore institutionis illorum, sed in eodem statu et terminis, quibus erant, exceptis supradictis modificationibus et reformationibus, remansisse et remanere, salva etiam nobis potestate remanente ulterius reformandi, quando praedictae non sufficere vel nimis faciles fuisse et maiori reformatione indigere et praesertim aliqua officia praesentibus non comprehensa, et ad praesens aliqua ex causa omissa, quae omnino reformare intendimus.

Nulli ergo etc.

Datum Romae apud Sanctum Petrum, anno Incarnationis dominicae millesimo quingentesimo tertio decimo, idibus decembris, pontificatus nostri anno primo.

Dat. die 13 decembris 1513, pont. anno 1.

VI.

Asserentes animam esse mortalem et unicam in cunctis hominibus, uti haeretici plectendi sunt. Et catholica veritas, circa dogmata philosophorum fidei adversantia, a philosophiae professoribus explicanda est.

SUMMARIUM

Exordium. — 1. Causa constitutionis. — 2. Asserentes animam esse mortalem etc., sicut haeretici puniri debent. — 3. Philosophiae professores catholicam veritatem huius articuli discipulis explicant. — 4. In sacris constituti, theologiae vel sacris canonibus studeant. — 5. In Studiis generalibus haec publicentur.

Leo episcopus servus servorum Dei, ad perpetuam rei memoriam, sacro approbante Concilio.

Apostolici regiminis sollicitudo nos assidue pulsant, ut medendis animarum languoribus, quarum nos ex alto omnipotens Auctor curam habere voluit, iis potissimum, qui instantius fideles nunc urgere cernuntur, salutifero olei et vini medicamine, ad instar Samaritani in Evangelio, sollicitam operam impendamus, ne nobis illud Ieremiae obiciatur: *Numquid resina non est in Galaad, aut medicus non est ibi?*

§ 1. Cum itaque diebus nostris, quod dolenter ferimus, zizaniae seminatio, antiquus humani generis hostis, nonnullos perniciosissimos errores a fidelibus semper explosos in agro Domini superseminare et augere sit ausus, de natura praesertim animae rationalis, quod videlicet mortalis sit, aut unica in cunctis hominibus, et nonnulli temere philosophantes, secundum saltem philosophiam, verum id esse asseverant, contra huiusmodi pestem opportuna remedia adhibere cupientes.

§ 2. Hoc sacro approbante concilio, damnamus et reprobamus omnes asserentes animam intellectivam mortalem esse, aut unicam in cunctis hominibus, et haec in dubium vertentes; cum illa, non solum vere per se et essentialiter humani corporis forma existat, sicut in canone felicis recordationis Clementis Papae V, praedecessoris nostri, in Viennensi concilio edito continetur, verum et immortalis, et pro corporum, quibus infunditur, multitudine singulariter multiplicabilis et multiplicata et multiplicanda sit. Quod manifeste constat ex Evangelio, cum Dominus ait: *Animam autem occidere non possunt*, et alibi: *Qui odit animam suam in hoc mundo, in vitam aeternam custodit eam*. Et cum aeterna praemia et aeterna supplicia pro merito vitae iudicandis reponit, alias Incarnatio et alia Christi mysteria nobis minime profuissent, nec Re-

Exordium.

Causa huius constitutionis.

Asserentes animam esse mortalem etc., sicut haeretici puniri debent.